

Anders Lyngstad, Dag-Inge Øien, Marte Fandrem og Asbjørn Moen

Slåttemyr i Norge

Kunnskapsstatus og innspill til handlingsplan

NTNU Vitenskapsmuseet
naturhistorisk rapport 2016-3

NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2016-3

Anders Lyngstad, Dag-Inge Øien, Marte Fandrem og
Asbjørn Moen

Slåttemyr i Norge Kunnskapsstatus og innspill til handlingsplan

NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2013 som erstatter tidligere Rapport botanisk serie og Rapport zoologisk serie. Serien er ikke periodisk, og antall nummer varierer per år. Rapportserien benyttes ved endelig rapportering fra prosjekter eller utredninger, der det også forutsettes en mer grundig faglig bearbeidelse.

Tidligere utgivelser: <http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner>

Referanse

Lyngstad, A., Øien, D.-I., Fandrem, M. & Moen, A. 2016. Slåttemyr i Norge. Kunnskapsstatus og innspill til handlingsplan. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2016-3: 1-102.

Trondheim, april 2016

Utgiver

NTNU Vitenskapsmuseet
Seksjon for naturhistorie
7491 Trondheim
Telefon: 73 59 22 80
e-post: post@vm.ntnu.no

Ansvarlig signatur

Torkild Bakken (seksjonsleder)

Kvalitetssikret av

Kristian Hassel

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf)

Forsidefoto

Artsrik slåttemyr i hevd i Sølendet naturreservat, Brekken. Foto: A. Lyngstad 4.7. 2016.

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet

ISBN 978-82-8322-076-6
ISSN 1894-0056

Sammendrag

Lyngstad, A., Øien, D.-I., Fandrem, M. & Moen, A. 2016. Slåttemyr i Norge. Kunnskapsstatus og innspill til handlingsplan. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2016-3: 1-102.

Myr defineres som et område med fuktighetskrevede vegetasjon som danner eller har dannet torv, og slåttemyr er myrområder som er preget av langvarig høsting gjennom slått. Myrene deles i to hovedtyper etter tilgangen på mineralnæring: Minerotrof myr (jordvassmyr) får tilført mineraler fra vatn som har vært i kontakt med mineraljorda, mens ombrotrof myr (nedbørmyr) bare får tilført næring fra nedbøren. Det er bare de minerotrofe myrene som ble slått, fordi disse har høyere produksjon i feltsjiktet enn ombrotrofe myrer. Ut fra variasjon i vegetasjonen langs fattig-rik-gradienten (pH-gradient) på minerotrof myr deler vi videre inn i fattigmyr, intermediær myr, middelsrik myr og ekstremrik myr. Vanligvis er det høyere produksjon og et mer variert planteliv på de rikeste myrene, og de beste slåttemyrene har middelsrik og ekstremrik myrvegetasjon. Fattigere myrer finnes imidlertid over svært store arealer, og var nok mange steder viktigere av den grunn.

I reviderte faktaark til DN-Håndbok 13 føres slåttemyr til hovedtypen Våtmark, og slåttemyr er per april 2016 en av seks utvalgte naturtyper (jf. Naturmangfoldloven). Dette innebærer at det skal tas særlig hensyn til lokaliteter som er klassifisert som svært viktig (A) eller viktig (B) etter DN-Håndbok 13. I Norsk rødliste for naturtyper 2011 er slåttemyrkant og slåttemyrflate karakterisert som henholdsvis kritisk truet (CR) og sterkt truet (EN).

Etter Natur i Norge (NiN 2.0) inngår slåttemyr i V9 Semi-naturlig myr, og slåttemyr omfatter grunntypene med slåttemarkspreg (SP=2). Slåttemyr relateres til den lokale komplekse miljøgradienten hevdintensitet (HI), samt til tilstandsvariabelen rask suksesjon (7RA). Grensen for når ei myr ikke lenger er slåttemyr trekkes ved sein suksesjonsfase (trinn S2 på denne skalaen). Slåttemyr deles inn i tre grunntyper og tre kartleggingsenheter i NiN 2.0: Kalkfattig semi-naturlig myr, intermediær semi-naturlig myr og kalkrik semi-naturlig myr.

Det totale myrarealet i Norge er estimert til ca. 37 700 km², dette inkluderer 9400 km² «sumpskog». Vi regner imidlertid med at om lag 7000 km² er ødelagt som fungerende myr, og det har opprinnelig (for ca. 150-200 år siden) vært om lag 44 700 km² myr. Arealet med slåttemyr anslår vi til minst 3000 km², basert på statistikk fra jordbruksstillingen i 1907.

Utmarksslåtten avtok fra slutten av 1800-tallet og var de fleste steder avsluttet i første halvdel av 1900-tallet. Høstingen påvirket myrene, men endret dem ikke fundamentalt eller destruktivt. Den største trusselen mot slåttemyr er opphør av tradisjonell bruk, og med påfølgende gjengroing. På myrflatene går dette relativt sakte, og den største endringen er ofte at myroverflata blir mer kupert eller tuete. I myrkantene skjer endringene raskere, og busker og kratt brer seg utover. I dag har det de fleste steder gått mange tiår siden slåtten opphørte, og gjengroingen kan ha kommet langt, spesielt i lågereliggende strøk (nedre del av mellomboreal vegetasjonssone og lågere). I nord og i høgereliggende strøk (øvre del av MB til lågalpin vegetasjonssone) er det fremdeles store arealer med åpne slåttemyrer.

Myrslått var vanlig over hele landet, og flest slåttemyrer finner vi i mellom- og nordboreal vegetasjonssone, og klart oseanisk og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon. I Sør-Norge er kombinasjonen mellomboreal sone og klart oseanisk seksjon vanligst, mens det for Nord-Norge er kombinasjonen nordboreal sone og svakt oseanisk seksjon som er vanligst. Dette skyldes i stor grad klimatiske forhold som styrer areal og utbredelse av myrmasstyper, og som påvirker produktiviteten på myrene. Et oseanisk klima med langvarig snødekke er en forutsetning for utstrakt dannelse av bakkemyr, og det er ofte på bakkemyrer vi finner de beste slåttemyrene. I tillegg er disse vegetasjonsgeografiske regionene blant de vanligste i landet.

Som en del av arbeidet med rapporten har vi gått gjennom Naturbase, litteratur og andre kilder for å gi en oversikt over kunnskapen om slåttemyrlokalteter i Nord-Norge. Tilsvarende arbeid ble gjort for Sør-Norge i 2013. I Sør-Norge er det registrert 612 slåttemyrlokalteter (per 2013), og vi har valgt ut 28 prioriterte lokaliteter inkludert 10 «stjernelokalteter» som bør komme først ved overvåking og skjøtsel. Omfanget av myrslått har vært like stort i Nord-Norge som i Sør-Norge, men det er store kunnskapshull. Vi har bare klart å identifisere 68 slåttemyrer i Nord-Norge ut fra dokumentasjon i kildene, det vil si ca. 11 % av antallet som er registrert i Sør-Norge. På grunn av det dårlige kunnskapsgrunnlaget for Nord-Norge har vi ikke funnet grunnlag for å velge ut mer enn 10 prioriterte lokaliteter (og ingen stjernelokalteter). Vi fremmer av den grunn heller ikke forslag til prioriterte lokaliteter i alle geografiske eller vegetasjonsgeografiske regioner der dette ellers ville vært naturlig.

Knapt noe land i Europa har større variasjon i myrenes utforming og vegetasjon enn Norge, og det henger sammen med den store variasjonen vi har i klima, geologi og topografi. Dette gjelder også slåttemyrene, der det er regional og lokal variasjon både når det gjelder utforming, planteliv, og til dels kulturhistorie og tradisjoner. Sikring av et representativt utvalg av slåttemyrene er viktig for å ta vare på vårt naturmangfold, og dette inkluderer vern, skjøtsel og overvåking.

I dette prosjektet har vi lagt vekt på å summere kunnskap som er relevant for en handlingsplan, og det går fram at det er stor kunnskapsmangel på viktige områder. Kunnskapen er spesielt mangelfull når det gjelder myr i Nord-Norge (inkludert slåttemyr), og for å komme videre med en kunnskapsbasert forvaltning av myr på nasjonalt nivå må det gjennomføres en fundamental og grunnleggende kartlegging av myrene i denne landsdelen. For slåttemyr er forskjellen i kunnskapsgrunnlaget mellom Sør-Norge og Nord-Norge slående, og manglende kunnskap gjør det vanskelig å gi helhetlige og gode vurderinger av naturverdier, regionale trekk, utvikling over tid, og enkeltlokaliteters verdi. Uten økt kunnskap vil vi heller ikke være i stand til å sette inn riktige restaurerings- og skjøtselstiltak for å ta vare på mangfoldet av slåttemyrvegetasjon.

Vi foreslår tre konkrete tiltak for kunnskapsheving: 1) Systematisk kartlegging av slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge; 2) grundige undersøkelser av Bakåsmyra for å få kunnskap om dynamikk og gjengroingsprosesser på ei godt undersøkt slåttemyr i Nord-Norge; og 3) detaljerte undersøkelser på flere myrer for å få kunnskap om regional variasjon.

Restaurering og skjøtsel (etter skjøtelsplaner) bør gjennomføres i alle prioriterte slåttemyrlokaliteter, og aller viktigst er stjerne-lokalitetene. Praktisk kunnskap og kompetanse om skjøtsel bør formidles systematisk, f.eks. gjennom årlige samlinger for SNO-personell. Alt skjøtelsarbeid krever langsiktighet. En egen økonomisk ordning som sikrer langsiktig finansiering av skjøtelsen for de høgest prioriterte slåttemyrene vil bidra til at midlene brukes målrettet og effektivt til å sikre natur- og kulturverdier.

Nøkkelord: myrreal – myrtyper – myrvegetasjon – overvåking – prioriterte slåttemyrlokaliteter – regional variasjon – rikmyr – skjøtsel – utmarksslått – vern

Anders Lyngstad, Dag-Inge Øien, Marte Fandrem og Asbjørn Moen, NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for naturhistorie, NO-7491 Trondheim

Summary

Lyngstad, A., Øien, D.-I., Fandrem, M. & Moen, A. 2016. Hay fens in Norway. Knowledge base and action plan. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2016-3: 1-102.

Mire is defined as an area of land with moisture-demanding vegetation which forms peat, and mires are grouped in two main categories based on the availability of mineral nutrients. Minerotrophic/minerogenous mire (= fen) acquire minerals from water that has been in contact with the mineral soil, i.e. minerogenous (geogenous) water, while ombrotrophic/ombrogenous mire (= bog) acquire nutrients from precipitation alone. The minerotrophic mire vegetation is divided into four units along the poor-rich gradient (pH, base saturation): Poor, intermediate, moderately rich and extremely rich. Rich fen is the collective name of the last two.

Hay fens are mires that are characterised by extensive, long-lasting mowing and harvesting of hay. Haying was restricted to the minerotrophic fens because they have higher production in the field layer than the ombrotrophic bogs. The moderately rich and extremely rich fens usually have high production and plant diversity, and the best hay fens have moderately or extremely rich fen vegetation. However, poor and intermediate fens cover large areas in Norway, and were probably more important in many regions.

In DN-handbook 13 (Norwegian Environment Agency), hay fen is included in the main category «Wetland». Per April 2016 hay fen is one of six Selected habitat types (cf. the Nature Diversity Act and its Regulations), which implies that localities assigned value A (very important) or value B (important) according to the criteria in DN-handbook 13 must be given special consideration. In the «Norwegian red list for ecosystems and habitat types 2011», hay fen margin is considered critically endangered (CR), and hay fen expanse is considered endangered (EN).

In «Nature Types in Norway» (NiN 2.0), hay fen is part of «V9 Semi-naturlig myr» [= semi-natural mire], where hay fen is characterised by mowing, and related to the intensity of land-use (ecocline) and successional state. Fens in a late successional state (according to the criteria in NiN 2.0) are no longer considered hay fens. Hay fen is classified into three major types and three mapping units in NiN 2.0: Poor (lime-deficient) semi-natural mire, intermediate semi-natural mire, and calcareous semi-natural mire.

The total mire area of Norway is estimated to ca. 37 700 km², including 9400 km² «swamp forest». However, we estimate that an additional 7000 km² of peatland has been drained and destroyed as functioning mire, so the original area (ca. 150-200 years ago) would have been about 44 700 km². We estimate the original area of hay fens as at least 3000 km², based on statistics from the agricultural census of 1907.

Haymaking in outlying lands was extensive in Norway, but declined towards the end of the 1800s, and traditional mowing had ceased in most areas by the mid 1900s. The mowing affected the fens (disturbance), but did not alter them fundamentally or destructively. The most imminent threat to hay fens is the cessation of traditional mowing with subsequent shrub encroachment and overgrowing. The successional processes are relatively slow on the mire expanse, and the most noticeable change is hummock formation on the fen surface. The processes are faster in the mire margin, especially with encroachment from advancing shrubs. Traditional mowing ceased decades ago in most areas, and current encroachment may be extensive, especially in the lowlands (lower middle boreal vegetation zone and below). In the north, and at higher altitudes (upper middle boreal to low alpine zone), we can still find large areas of open hay fens.

Hay fens were common throughout Norway, especially in the middle boreal and northern boreal vegetation zones, and in the markedly and slightly oceanic vegetation sections. In Southern Norway, the combination middle boreal/markedly oceanic most common, while in Northern Norway, the combination northern boreal/slightly oceanic is most common. This is because climatic conditions in large part define the area and occurrence of mire massif types, and affects the productivity of mires. An oceanic climate with a long-lasting snow cover is a prerequisite of extensive formation of sloping fens, and the best hay fens are often found on sloping fen. Moreover, these vegetation ecological regions are among the most common in Norway.

As a part of this project, we have examined resources such as «Naturbase» (Norwegian Environment Agency) and literature in order to produce an overview of hay fen localities in Northern Norway. This corresponds to the overview that was produced for Southern Norway in 2013. In Southern Norway, 612 localities (per 2013) were registered, and we selected 28 localities, including 10 «star localities», that should be prioritised for management and monitoring. The extent and tradition of mowing in outlying lands (including hay fens) was just as comprehensive in Northern Norway as in Southern Norway, but the knowledge base is unsatisfactory. We have only been able to identify 68 hay fens based on the available literature, i.e. about 11 % of the number registered in Southern Norway. Because we lack information, only 10 localities have been selected as

prioritised localities for management and monitoring (and no «star localities»). As a consequence, there are geographical regions and vegetation ecological regions in Northern Norway without suggestions of prioritised localities, where this would otherwise be expected.

Few, if any, European countries have larger variation in mire types and vegetation than Norway. This is due to our relatively cold and moist climate, and the large variation in climate, geology and topography. This also holds for the hay fens, where we find regional and local variation in subtypes, vegetation, and partly cultural history and traditions. Safeguarding a representative sample of hay fens is important in order to protect natural diversity, and this includes conservation, management and monitoring.

In this project, we have emphasised summarising information relevant to an action plan, and we conclude that information is lacking in several areas. Knowledge about mires in Northern Norway (including hay fens) is generally and especially inadequate, and to attain knowledge-based management of mires on a national level, a fundamental and basic survey of mires in this region must be conducted. The difference between Southern and Northern Norway considering the knowledge base of hay fens is striking, and the lack of information makes it difficult to give overall assessments of diversity, regional characteristics, development over time, or estimate the value of single localities. Without a better knowledge base we will not be able to prioritise and initiate appropriate restoration- and management measures to conserve the natural diversity of hay fens.

We suggest three measures to increase our knowledge base: 1) A systematic survey of hay fens in Northern Norway; 2) a detailed examination of Bakåsmyra to attain information about dynamics and encroachment processes on a well-known and previously surveyed hay fen in Northern Norway; and 3) detailed examination on a selection of hay fens to improve our understanding of regional variation.

Restoration and management (following management plans) should be implemented in all prioritised localities, especially in the star localities. Communication of knowledge and know-how should be systematized, e.g. through annual seminars. We suggest introducing a financial system to make sure there will be long-term financing of management in the prioritised hay fen localities. This will contribute to a targeted and effective use of available funds.

Keywords: management – mire area – mire type – mire vegetation – monitoring – mowing – nature conservation – outlying lands – prioritised hay fen localities – regional variation – rich fen

Anders Lyngstad, Dag-Inge Øien, Marte Fandrem and Asbjørn Moen, NTNU University Museum, Section for Natural History, NO-7491 Trondheim

Innhold

Sammendrag	3
Summary	5
Forord	9
1 Innledning	10
2 Beskrivelse av naturtypen	11
2.1 Myrklassifisering og -økologi	11
2.2 Definisjon av slåttemyr	12
2.3 Slåttemyr i forvaltningssammenheng.....	12
2.4 Slåttemyr og Natur i Norge (NiN)	12
2.5 Flora og vegetasjon.....	13
2.5.1 Flora	13
2.5.2 Hovedtyper av vegetasjon på slåttemyr	15
2.6 Studier av slåttemyr	17
3 Utbredelse og forekomst	19
3.1 Slåttemyrlokalteter i Sør-Norge.....	19
3.2 Slåttemyr i Nord-Norge	20
3.3 Vegetasjonsgeografisk fordeling.....	22
4 Areal, påvirkning og trusler.....	25
4.1 Myrarealet i Norge, med vekt på slåttemyr	25
4.2 Bruken av myr i Norge, med vekt på slåttemyr.....	26
4.2.1 Drenering og oppdyrking	26
4.2.2 Markaslåtten	26
4.3 Trusler	27
4.3.1 Gjengroing	27
4.3.2 Grøfting og nedbygging	27
4.3.3 Klimaendringer	30
4.3.4 Forurensing.....	30
4.3.5 Kjørespor og tråkkeeffekter	31
5 Verdivurdering	32
5.1 Naturverdier på slåttemyr.....	32
5.2 Kriterier for verdivurdering og prioritering	32
6 Innspill til handlingsplan.....	34
6.1 Målsetting	34
6.2 Tiltak 34	
6.2.1 Gjennomførte og planlagte tiltak.....	34
6.2.2 Kunnskapsbehov	35
6.2.3 Restaurering og skjøtsel.....	36
6.2.4 Overvåking.....	37
6.2.5 Prioriterte slåttemyrlokalteter for overvåking og skjøtsel.....	38
6.2.6 Prioritering av tiltak	53
7 Referanser	55
Vedlegg.....	63
Vedlegg 1 Skjøtelsesplanmal for slåttemyr.....	63

Vedlegg 2	Veileder for kartlegging etter NiN 2.0. Faktaark for tre kartleggingsenheter slåttemyr.....	75
Vedlegg 3	Registrerte slåttemyrlokalteter i Nord-Norge. Lokaltetsinformasjon.....	78
Vedlegg 4	Registrerte slåttemyrlokalteter i Nord-Norge. Hevd, tilstand, dokumentasjon og kilder	82
Vedlegg 5	Sannsynlige og potensielle slåttemyrlokalteter i Nord-Norge.....	86
Vedlegg 6	Lokaltetsbeskrivelser	89

Forord

Prosjektet «Innspill til faggrunnlag for slåttemyr i Norge» har blitt gjennomført vinteren 2015-16 av NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for naturhistorie på oppdrag fra Miljødirektoratet. Hovedmålsettingen med prosjektet har vært å gi en samla framstilling av kunnskap om naturtypen slåttemyr med tanke på utarbeidelse av en handlingsplan for den utvalgte naturtypen slåttemyr. En delmålsetting har vært å lage en skjøtelsesplanmal for slåttemyr. I prosjektet inngår også en sammenstilling av kunnskapsgrunnlag for slåttemyr i Nord-Norge, og dette har skjedd parallelt med at vi har gått gjennom og samlet informasjon om myr generelt i Nord-Norge gjennom prosjektet «Kunnskap om myr i Nord-Norge».

Arbeidet har vært utført av prosjektgruppe myr ved NTNU Vitenskapsmuseet i perioden 27.11. 2015 til 1.5. 2016. Forsker Anders Lyngstad har vært prosjektleder med hovedansvar for rapportering. Kunnskapsgrunnlaget for slåttemyr i Sør-Norge er i stor grad hentet fra rapporten «Slåttemyrlokaliteter i Sør-Norge» fra 2013, med Lyngstad som hovedforfatter. Overingeniør (dr. scient.) Dag-Inge Øien har skrevet skjøtelsesplanmalen for slåttemyr (se vedlegg 1), og han har hatt en sentral faglig rolle i prosjektet. Foreliggende rapport har tatt utgangspunkt i tilsvarende rapport for rikmyr fra 2015, der Øien er hovedforfatter. Professor Asbjørn Moen har i en årrekke vært leder for prosjektgruppe myr, og han har gitt betydelige bidrag til innholdet i rapporten. Avdelingsingeniør Marte Fandrem har gjort storparten av jobben med sammenstilling av kunnskapsgrunnlag for Nord-Norge, og har bidratt særlig i de delene av rapporten der dette er omtalt. I tillegg har førsteamanuensis Vibekke Vange vært behjelpelig med å skaffe fram informasjon om slåttemyrlokaliteter i Finnmark og Nordland. Kontaktperson hos Miljødirektoratet har vært rådgiver Else Marte Vold.

Vi har valgt å følge oppsettet for faggrunnlag til handlingsplaner på samme måte som for f.eks. rikmyr, og samtidig utarbeide manus slik at det passer til vår egen rapportserie. Arbeidet har vært krevende, blant annet fordi det er varierende hvor god dokumentasjon vi har på forekomst, omfang og tradisjon rundt myrslått i ulike deler av landet. Publisert materiale om slåttemyr har vært viktig, spesielt våre omfattende undersøkelser av rikmyr og slåttemyr på Sølendet i Røros og i Nordmarka (Tågdalen) på Nordmøre, men også materialet fra arbeidet med landsplan for myrreservater, hovedsakelig for Sør-Norge. Materialet fra Nord-Norge er mindre tilgjengelig, men vi har her gått grundig gjennom dette. Også registreringer i Naturbase har vært viktige, og så langt mulig er dette materialet vurdert og brukt. Det finnes også upubliserte notater og annet mer tungt tilgjengelig materiale i diverse kartleggingsrapporter som ikke ligger i Naturbase, og som vi har brukt når vi har kommet over det.

Gjennomgangen av materialet om myr fra Nord-Norge har vært tenkt som et forarbeid for et større prosjekt med grunnleggende kartlegging av myr (inkludert slåttemyr) i Nord-Norge, og da med feltarbeid. I løpet av prosjektperioden har vi imidlertid fått beskjed om at dette ikke prioriteres i 2016. Etter vår gjennomgang er vi nå enda sikrere på at kunnskapsgrunnlaget for naturtype myr i denne landsdelen langt fra er godt nok. Manglende kunnskap gjør det vanskelig og dels umulig å gi helhetlige vurderinger av naturverdier, regionale trekk, utvikling over tid, eller enkeltlokaliteters verdi. Vi vil understreke at det må gjøres en fundamental kartlegging i Nord-Norge for å komme videre med det forvaltningsmessige arbeidet med f.eks. handlingsplaner for slåttemyr, rikmyr og andre myrtyper og Emerald Network.

Trondheim, april 2016

Anders Lyngstad

Dag-Inge Øien

Marte Fandrem

Asbjørn Moen

1 Innledning

Som et ledd i arbeidet med å stanse tapet av biologisk mangfold har Miljødirektoratet (MDir) tatt initiativ til utarbeidelse av handlingsplaner for et utvalg trua arter og naturtyper. Bakgrunnen for dette er Regjeringens mål om at tapet av biologisk mangfold skulle ha vært stanset innen 2010, og Stortingets vedtak i Naturmangfoldloven i 2009 («lov om forvaltning av naturens mangfold, Ot.prp.nr. 52 (2008-2009)»). I denne loven står det blant annet at mangfoldet av naturtyper skal ivaretas med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som hører typen til. «Slåttemyr» er en utvalgt naturtype etter bestemmelsene i naturmangfoldloven.

I DN-Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007) inngår slåttemyr i naturtypen D02 Slåtte- og beitemyr under hovedtypen Kulturlandskap. I utkast til reviderte faktaark for naturtyper (http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/tema/arter_og_naturtyper/Faktaark%20-%20V%C3%A5tmark.pdf) føres slåttemyr til hovedtypen Våtmark. Forvaltning og skjøtsel av slåttemyr har i de senere år fått økt oppmerksomhet, ikke minst som et resultat av naturmangfoldloven. Slåttemyr er én av seks utvalgte naturtyper med egen forskrift i denne loven.

I vurderingen av trua vegetasjonstyper (Moen et al. 2001) er ikke slåttemyr en egen enhet, men nevnes bl.a. under kategorien «ekstremrikmyr i høyereliggende områder», og generelt for fattigmyr. Slåttemyrene vurderes altså ikke eksplisitt her, men inngår i rikmyrkategorier med ulik trusselvurdering. Det er trusselbildet som er lagt til grunn for inndelingen av rikmyr i Moen et al. (2001), og som også brukes i Øien et al. (2015); intakt intermediær myr i låglandet er i samme situasjon som middelsrik myr. I høgereliggende områder er det store arealer med intermediære og middelsrike myrer, og de er ikke så utsatt som de ekstremrike myrene. Sistnevnte er sjeldnere, og har høgt artsmangfold med betydelig innslag av sjeldne arter. I Norsk rødliste for naturtyper 2011 (Moen & Øien 2011b) deles slåttemyr i to naturtyper, slåttemyrkant og slåttemyrflate, og disse er karakterisert som henholdsvis kritisk truet (CR) og sterkt truet (EN).

Knapt noe land i Europa har større variasjon i myrenes utforming og vegetasjon enn Norge. Dette henger sammen med vårt relativt kalde og fuktige klima og den store variasjonen vi har i klima, geologi og topografi. Gjennom verneplan for myr, der arbeidet startet i 1969, har vi fått vernet 289 myrreservater (per 2011), og dessuten er mer enn 100 foreslåtte myrer vernet gjennom andre verneplaner. Men fortsatt er det behov for fredning av viktige lokaliteter, og spesielt i låglandet og i Nord-Norge. Det er bare i Finnmark at verneplanen for myr ikke har blitt satt ut i livet, og dette medfører at myrene i Finnmark er særlig dårlig dekt i forhold til vern.

Myra er et dynamisk byggverk av torv og vatn, og sikring av et representativt utvalg av myr (inkl. slåttemyr) er viktig for vernet av vårt biologiske mangfold. Slåttemyrene er nå i endring som et resultat av opphør av tradisjonell bruk, og for denne kategorien myr er ikke vern i seg sjøl nok til å ta vare på natur- og kulturverdiene, dette krever i tillegg aktiv skjøtsel. Det er derfor viktig også å få til skjøtsel på et representativt utvalg slåttemyrer.

Slåttemyr var inkludert i handlingsplanen for slåttemark (Direktoratet for naturforvaltning 2009), men utvalgte naturtyper skal ha sine egne handlingsplaner. Hovedmålsettingen med prosjektet er å gi en framstilling av kunnskap om naturtypen slåttemyr som grunnlag for vern, fornuftig bruk og prioritering av tiltak i en handlingsplan for naturtypen.

2 Beskrivelse av naturtypen

2.1 Myrklassifisering og -økologi

Myr defineres som et område med fuktighetskrevende vegetasjon som danner torv. Myrkompleks brukes om hele myra, avgrenset mot fastmark. Myrkomplekset består av en mosaikk mellom enheter i ulik skala, og vi opererer med fem nivåer fra fin til grov skala, slik det er gjort i Natur i Norge (NiN; www.naturtyper.artsdatabanken.no). Se Moen et al. (2011a, b) for mer informasjon om disse geografiske nivåene, inkludert historisk utvikling og bruk av begreper.

1. Myrstrukturdel (myrstruktur): Den minste enheten, definert etter naturtype (vegetasjon med miljøforhold). Karakteriseres av vegetasjonen, og omfatter tue, fastmatte, mykmatte og løsbunn.
2. Myrstruktur: Mosaikker mellom myrstrukturdelene danner typiske enheter, for eksempel hølje (forsenkning på nedbørmyr), flark (forsenkning på jordvassmyr) og tuestreng (langstrakte tuedominerte partier).
3. Myrelement (myrsegment): Typiske kombinasjoner av myrstrukturer danner elementer som f.eks. lagg, kantskog og myrflate på ei høgmyr.
4. Myrmasse (myrelementsamling, synsegment, myrenhet; myrkompleks har også vært brukt): Hydromorfologiske enheter som danner typiske kombinasjoner av myrelementer, og som ofte betegnes myrtyper. For eksempel flatmyr, bakkemyr og strengmyr.
5. Myrkompleks (myrsystem): Hele myrlandskapet slik det er avgrenset mot fastmark eller vatn, for eksempel ei myr med mosaikker mellom bakkemyr, planmyr og flatmyr.

I tillegg brukes ofte myrlokaltet om et myrområde som består av ett til mange myrkompleks. I denne rapporten er myrlokaltet ofte synonymt med myrkompleks. I myrlitteraturen brukes «myrtype» forskjellig og i mange sammenhenger, for eksempel om myrmasse eller vegetasjonsenheter. Her bruker vi enten begrepet i vid betydning, det vil si uten å sikte til en spesiell inndeling, eller der meningen er klar ut fra sammenhengen.

Myrene deles i to hovedtyper etter tilgangen på mineralnæring. **Minerotrof/minerogen myr (jordvassmyr)** er myr som får tilført mineraler fra vatn som har vært i kontakt med mineraljord eller berggrunn, dvs. minerogent (geogent) vatn. **Ombrotrof/ombrogen myr (nedbørmyr)** får bare tilført næring fra nedbøren. Innenfor et myrkompleks er det ofte en mosaikk mellom ulike utforminger av ombrotrof og minerotrof myr. Ombrotrof myr har pH 3,5-4 i myrvatnet (Fremstad 1997), dette er surere enn myrvatnet i alle typer minerotrof myr. Minerotrof myr deles inn i fattig, intermediær, middelsrik og ekstremrik, basert på variasjon i vegetasjonen langs fattig-rik-gradienten. Fattigmyr har pH 4,5-5,5 i myrvatnet (noe lågere pH i torv), intermediær myr har pH 5-6, middelsrik myr 5,5-6,5, mens ekstremrik myr har baserik torv med pH (vanligvis) over 6,5.

Vi skiller mellom regional og lokal variasjon, og den *regionale variasjonen* i vegetasjonen beskrives i vegetasjonsgeografiske regioner som deles i vegetasjonssoner og vegetasjonsseksjoner (Moen 1998a) eller i bioklimatiske regioner med tilsvarende soner og seksjoner (Bakkestuen et al. 2008). Den *lokale variasjonen* fanges opp gjennom en inndeling etter de tre hovedgradientene på myr: Fattig-rik, myrkant-myrflate, og tue-løsbunn som er en tørr-fuktig-gradient på myrflate. Den lokale variasjonen ligger til grunn for vegetasjonsenhetene på myr som ble brukt i arbeidet med den norske myrreservatplanen, og en noe forenklet versjon brukes i «Vegetasjonstyper i Norge» (Fremstad 1997, jf. avsnitt 2.5.2).

Slåttemyr er absolutt vanligst på bakkemyr og flatmyr, men strengmyr og palsmyr har også vært brukt. Høgmyr har myrmasse som kan omfatte minerotrof lagg eller dråg, og det er grunn til å tro at laggsoner og dråg kan ha vært slått. Slåttemyr kan derfor opptre på ombrotroft dominerte myrmassiver, men da kun på minerotrofe myrelementer.

2.2 Definisjon av slåttemyr

Slåttemyr er områder med fuktighetskrevede vegetasjon som danner eller har dannet torv, og som er preget av langvarig høsting gjennom slått. Etter opphør av slått vil arealet fortsatt regnes som slåttemyr så lenge myra er preget av de økologiske prosesser som skyldes tidligere slått. Ei slåttemyr i gjengroing vil da regnes som slåttemyr så lenge gjengroinga skyldes opphør av slått og ikke andre naturlige prosesser (eks. forsumping, torvakkumulasjon). Ut fra denne definisjonen så slutter ei myr å være slåttemyr når de naturlige prosessene er viktigere enn de som skyldes tidligere slått. Ei myr slutter også å være slåttemyr når andre bruksmåter eller inngrep har større innvirkning på de økologiske prosessene enn den tidligere slåtten (nedbygging, drenering, beiting, m.m.).

2.3 Slåttemyr i forvaltningssammenheng

Forvaltning og skjøtsel av slåttemyr har i de senere år fått økt oppmerksomhet. Slåttemyr er per april 2016 en av seks utvalgte naturtyper med egen forskrift i naturmangfoldloven (Lov om forvaltning av naturens mangfold) som ble vedtatt i 2009 (forskriften kom i 2011). Dette innebærer blant annet at det skal tas særlig hensyn til lokaliteter som er klassifisert som svært viktig (A) eller viktig (B) etter DN-Håndbok 13 ved tiltak som kan «endre karakteren eller omfanget av en forekomst».

I 2011 ble det i regi av Artsdatabanken gjennomført en vurdering av truet for naturtyper etter Naturtyper i Norge (NiN 1.0, Halvorsen et al. 2009). Slåttemyr kom der ut med to vurderingsenheter, slåttemyrkant og slåttemyrflate, og disse ble karakterisert som henholdsvis kritisk truet (CR) og sterkt truet (EN) (Moen & Øien 2011a).

I DN-Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007) inngår slåttemyr i naturtypen D02 Slåtte- og beitemyr under hovedtypen Kulturlandskap. Det er imidlertid svært ofte overlapp med naturtypene A05 Rikmyr og A06 Kilde og kildebekk under skoggrensen under hovedtypen Myr og kilde. Areal med slåttemyr kan også finnes innen naturtypelokaliteter som klassifiseres som A04 Palsmyr, A07 Intakt lavlandsmyr i innlandet og A08 Kystmyr, men da helst som mindre områder, for eksempel i lagg eller dråg mellom ombrotrofe myrmasiv og fastmark. Et utkast til revidert faktaark for slåttemyr ble utarbeidet av NTNU Vitenskapsmuseet i forbindelse med en planlagt ny utgave av DN-Håndbok 13. Dette arbeidet ble stoppet vinteren 2014-15, men vi publiserte en versjon av faktaarket som et vedlegg i Lyngstad et al. (2013). En nyere versjon er tilgjengelig via Miljødirektoratets nettsider, og er i skrivende stund gjeldende for naturtypekartlegging av slåttemyr: http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/tema/arter_og_naturtyper/Faktaark%20-%20V%20C3%A5tmark.pdf. Slåttemyr føres her til hovedtypen Våtmark. Det er mot rikmyr det oftest vil være overlapp. Verdisettingen i det gjeldende faktaarket er relatert til hevd, tilstand, botanisk mangfold, forekomst av sjeldne/true myrarter, forekomst av middelsrik eller ekstremrik myrvegetasjon, størrelse (over eller under 50 daa), helhetlig landskap og lokal forekomst av typen. I låglandet (BN-SB) blir alle store slåttemyrer i hevd eller med god tilstand vurdert som svært viktig.

2.4 Slåttemyr og Natur i Norge (NiN)

I NiN (Halvorsen et al. 2016) inngår myr i natursystem-hovedtypegruppe Våtmarkssystemer (V), som i tillegg til myr omfatter kilde, våte snøleier, arktisk permafrost-våtmark, strandsumpskog og ulike typer våtmark som er sterkt endret av menneskelig forstyrrelse. Slåttemyr ble i NiN 1.0 (Halvorsen et al. 2009) definert som to enheter: Slåttemyrflate og slåttemyrkant (se også Moen & Øien 2011a). Slåttemyrflate ble definert som en enhet under V6 Åpen myrflate, og slåttemyrkant som en enhet under V7 Flommyr, myrkant og myrskogsmark. Til grunn for dette var de lokale basisøkolinene grunnleggende hevdform (HF) med hevdform Y1: slått, og grunnleggende hevdintensitet (HI) med hevdintensitet 3: langvarig ekstensiv grunnleggende hevd. Videre ble slåttemyr relatert til tilstandøkolinene gjengroingstilstand (GG) med fem trinn fra aktiv bruk (trinn 1) til ettersuksjonstilstand (trinn 5) der artssammensetning, endringstakt og -retning er lik den i

sammenlignbare naturmarksøkosystemer (for slåttemyr lik uslått myr). Objektgruppe kulturspor etter tradisjonell jordbruksvirksomhet (G4 KT) kunne være en tilleggsvariabel. Objekteneheter er for eksempel høyløe/høybu, slåttebu, stakkstang og hafell.

Etter NiN 2.0 (Halvorsen et al. 2016) er slåttemyr (inkl. beitemyr) det samme som V9 Semi-naturlig myr, der beitemyr omfatter grunntypene uten slåttemarkspreg (SP=1) og slåttemyr omfatter grunntypene med slåttemarkspreg (SP=2). Slåttemyr er definert som semi-naturlig mark innen trinnene 3-5 (fra svært ekstensiv hevd til ekstensiv hevd med spor av intensiv hevd) langs den lokale komplekse miljøgradienten (LKM) hevdintensitet (HI). Videre kan slåttemyr relateres til trinn på tilstandsvariabelen rask suksesjon (7RA). Denne har fire trinn, der 0 er intakt hevdpreg (aktiv bruk) og trinn E er ettersuksesjonstilstanden der artssammensetning, endringstakt og -retning ikke lenger kan relateres til tidligere bruk. Grensen for når ei myr ikke lenger er slåttemyr trekkes ved trinn S2 på denne skalaen (sein suksesjonsfase), der artssammensetningen er mer lik ettersuksesjonstilstanden. Myr på trinn 0, S1 og S2 blir da definert som slåttemyr, mens myr på trinn E ikke lenger er slåttemyr. På bakgrunn av disse kriteriene deles slåttemyr (og beitemyr) inn i tre grunntyper og tre kartleggingsenheter i NiN 2.0: Kalkfattig semi-naturlig myr, intermediær semi-naturlig myr og kalkrik semi-naturlig myr (Bryn & Halvorsen 2015, Halvorsen et al. 2016). Vedlegg 2 gjengir forslag til faktaark til bruk i veiledning av kartleggere og forvaltere ved kartlegging av semi-naturlig myr slik de foreligger per høsten 2015 (Halvorsen et al. 2015).

2.5 Flora og vegetasjon

Ei slåttemyr har brukbar produksjon av gras og urter som kan høstes. Minerotrofe myrer har høyere produksjon av nyttbare arter i feltsjiktet enn ombrotrofe myrer, og det er derfor bare de minerotrofe myrene som ble slått. Vanligvis er det høyere produksjon i rikmyr, og et mer variert planteliv som ofte gir seg utslag i høyere næringsverdi på høyet. De beste slåttemyrene har derfor middelsrik og ekstremrik myrvegetasjon (se nedenfor), men fattigere myrer finnes over svært store arealer, og var nok mange steder viktigere av den grunn. En god del av artene som utgjør mye av den høstbare biomassen er dessuten felles for fattige/intermediære myrer og rike myrer (se nedenfor). Navnsettingen av arter i foreliggende rapport følger Frisvoll et al. (1995) for moser og Elven (2005) for karplanter.

2.5.1 Flora

Slåttemyrene er dominert av graminider (gras og starr) i feltsjiktet, men rike slåttemyrer kan ha mye urter. Det er vanlige myrarter som trådstarr, kornstarr, flaskestarr, blåtopp og bjønnskjegg (*Carex lasiocarpa*, *C. panicea*, *C. rostrata*, *Molinia caerulea*, *Trichophorum cespitosum*) som dominerer, og disse utgjør det meste av fôret som høstes på slåttemyr, spesielt de høgvekste artene flaskestarr og trådstarr. Urter som forekommer på både fattig og rik slåttemyr omfatter bukkeblad, rome og tepperot (*Menyanthes trifoliata*, *Narthecium ossifragum*, *Potentilla erecta*), mens en rekke urter inngår på rike (og delvis intermediære) myrer (se nedenfor). Vedvekster utenom lågvokste lyngvekster mangler, men myrer i gjengroing har ofte busker og kratt av gråor, dvergbjørk, bjørk, pors og vier (*Alnus incana*, *Betula nana*, *B. pubescens*, *Myrica gale*, *Salix* spp.) mot kantene. I låglandet i sør (boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone) kommer gjerne svartor og trollhegg (*Alnus glutinosa*, *Frangula alnus*) inn i tillegg. Botnsjiktet er velutvikla med overvekt av teppedannende moser, torvmoser som stivtorvmose og dvergtorvmose (*Sphagnum compactum*, *S. tenellum*) på de fattigste myrene, og brunmoser som myrstjernemose og makkmoser (*Campylium stellatum*, *Scorpidium* spp.) på de rikeste (se nedenfor).

Artsmangfoldet på de enkelte slåttemyrlokalitetene kan variere sterkt. Størrelsen på myra og variasjonen langs økologiske gradienter innen den enkelte myrlokaliteten er viktig. På slåttemyr er det variasjonen langs fattig-rik-gradienten som er viktigst. Slåtten jevner ut overflata, og busker og kratt langs kanten blir rydda. Dette gjør variasjonen langs tue-løsbunn-gradienten og myrkantmyrflate-gradienten mindre, og fastmatte blir den dominerende vegetasjonstypen (se nedenfor). Faktaarkene i vedlegg 2 lister opp en rekke diagnostiske arter for de tre hovedtypene av slåttemyr

i NiN, og en omfattende oversikt over forekomsten av arter langs de tre hovedgradientene på myr finnes hos Moen (1990) og Fremstad (1997).

Tabell 1. Floraelementer hos myrplanter i Norge, inkludert noen arter som også opptrer i fuktig hei- og engvegetasjon (etter Flatberg et al. 1994).

Floraelement	Subelement	Noen typiske arter
1. Vestlige arter	a. Sterkt vestlige	Heistarr, kystmaure, heiblåfjær, kysttorvmose (<i>Carex binervis</i> , <i>Galium saxatile</i> , <i>Polygala serpyllifolia</i> , <i>Sphagnum austinii</i>)
	b. Svakt vestlige	Engstarr, klokkeling, rome, fløyelstorvmose (<i>Carex hostiana</i> , <i>Erica tetralix</i> , <i>Narthecium ossifragum</i> , <i>Sphagnum molle</i>)
	c. Vestlig tendens	Grønnstarr, raudmuslingmose, glasstorvmose, horntorvmose (<i>Carex demissa</i> , <i>Mylia taylorii</i> , <i>Sphagnum angermanicum</i> , <i>Sphagnum auriculatum</i>)
2. Sørlige arter	a. Sterkt sørlige	Hartmannsstarr, toppstarr, myrflangre, klokkesøte (<i>Carex hartmanii</i> , <i>C. paniculata</i> , <i>Epipactis palustris</i> , <i>Gentiana pneumonanthe</i>)
	b. Svakt sørlige	Svartor, brunmyrak, gulltorvmose, sumptorvmose (<i>Alnus glutinosa</i> , <i>Rhynchospora fusca</i> , <i>Sphagnum affine</i> , <i>Sphagnum palustre</i>)
	c. Sørlig tendens	Nebbstarr, pors, kvitmyrak, vasstorvmose (<i>Carex lepidocarpa</i> , <i>Myrica gale</i> , <i>Rhynchospora alba</i> , <i>Sphagnum cuspidatum</i>)
3. Sørøstlige arter	a. Sterkt sørøstlige	Bunkestarr, dronningstarr, vasstelg, myrteleg (<i>Carex elata</i> , <i>C. pseudocyperus</i> , <i>Dryopteris cristata</i> , <i>Thelypteris palustris</i>)
	b. Svakt sørøstlige	Langstarr, trollhegg, knottblom, mjølkerot (<i>Carex elongata</i> , <i>Frangula alnus</i> , <i>Microstylis monophyllos</i> , <i>Peucedanum palustre</i>)
	c. Sørøstlig tendens	Kvass-starr, taglstarr, selsnepe, gulldusk (<i>Carex acuta</i> , <i>Carex appropinquata</i> , <i>Cicuta virosa</i> , <i>Lysimachia thysiflora</i>)
4. Østlige arter	a. Sterkt østlige	Veikstarr, granstarr, gulull, finnmarkspors (<i>Carex disperma</i> , <i>C. globularis</i> , <i>Eriophorum brachyantherum</i> , <i>Ledum palustre</i>)
	b. Svakt østlige	Huldrestarr, dvergmaure, dvergtettegras, huldretorvmose (<i>Carex heleonastes</i> , <i>Galium trifidum</i> , <i>Pinguicula villosa</i> , <i>Sphagnum wulfianum</i>)
	c. Østlig tendens	Blystarr, vierstarr, nykkesiv, butt-torvmose (<i>Carex livida</i> , <i>C. x stenolepis</i> , <i>Juncus stygius</i> , <i>Sphagnum obtusum</i>)
5. Alpine arter	a. Sterkt alpine og nordboreale	Sotstarr, agnorstarr, finnmarkssiv, kvapgulmose (<i>Carex atrofusca</i> , <i>C. microglochin</i> , <i>Juncus arcticus</i> , <i>Pseudocalliergon turgescens</i>)
	b. Svakt alpine og nordboreale	Hodestarr, lappmarihand, myrtevier, kloskjeggmose (<i>Carex capitata</i> , <i>Dactylorhiza lapponica</i> , <i>Salix myrsinites</i> , <i>Barbilophozia quadriloba</i>)
	c. Nordboreal tendens	Dvergbjørk, myrfrytle, skruerkildemose, kratt-torvmose (<i>Betula nana</i> , <i>Luzula sudetica</i> , <i>Philonotis seriata</i> , <i>Sphagnum centrale</i>)

Regionale trekk

Plantearter med lik utbredelse kan samles i floraelementer, og floraregioner er et begrep som brukes om større områder med omtrent lik flora. Floraregionene kan korreleres med miljøfaktorer, og her er klima viktigst. Korrelasjon gir ikke noen økologisk forklaring, og det er på ulike måter søkt etter forklaringer på utbredelsesmønstre hos f.eks. vestlige kontra østlige arter, og sørlige kontra nordlige (alpine) arter. Dahl (1998) gir en omfattende behandling av temaet, og sterkt forenklet kan konklusjonen for de refererte floraelementene for karplanter summeres slik: Vestlige (atlantiske) planter begrenses av vinterfrost. Østlige planter har motsatt utbredelse av vestlige, og tåler ikke vekslende mildt og kaldt vær. Sørlige (varmekjære) planter er avhengige av relativt høgt

varmemengde i vekstsesongen. Arktiske, alpine og nordboreale planter kan ikke leve med høg maksimumstemperatur. Moser og lav er poikilohydriske og mangler røtter, og for vestlige moser og lav er humiditeten viktigere enn temperaturen. Moser er viktige indikatorer på myr, også for regional variasjon, og i tabell 1 inngår både karplanter og moser. Tabellen inkluderer myrarter generelt, ikke bare slåttemyrarter. I denne oversikten er det også tatt med et element av sør-østlige planter i tillegg til de fire nevnte floraelementene. Utbredelsen av artene er vurdert ut fra forekomstene i Norden, ikke verdensutbredelsen (som ville gitt andre grupper).

2.5.2 Hovedtyper av vegetasjon på slåttemyr

Vegetasjonstypene på slåttemyr beskrives etter det samme systemet som myrvegetasjon generelt (tabell 2). Langs tue-løsbunngradienten er det fastmattene som er viktigst på slåttemyrene. Her ligger vannstanden i lange perioder av vekstsesongen lågere enn røttene til plantene. Dette gir bedre oksygenforhold og bedre tilgang på næringsstoffer, som igjen gir høgere produksjon i forhold til våtere typer. Ellers har myrkantene vært viktige slåttemyrarealer. Disse kan være tresatte, og de er i dag utsatt for gjengroing. Utforminger av høgstarmyr og mykmatte med høg produksjon har også vært viktige slåttemyrarealer. På slåttemyr i hevd mangler myrkanten busker og kratt, og ved opphør av slått endrer den seg raskt, mens mykmattene endrer seg sakte.

Variasjonen i forekomsten av plantearter langs fattig-rik-gradienten er den viktigste på slåttemyr, og på bakgrunn av denne variasjonen skiller vi mellom tre hovedtyper av vegetasjon på slåttemyr. Disse er i det store og hele sammenfallende med inndeling i grunntyper i NiN (se avsnitt 2.4). Samtidig skiller vi ut slåttemyrer i låglandet i Sør-Norge (boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone) som en egen type på grunn av forekomsten av låglandsarter og trusselbildet. De tre første typene omfatter derfor slåttemyr fra mellomboreal sone og oppover i Sør-Norge, samt all slåttemyr i Nord-Norge. Produksjonsverdiene nedenfor er basert på slått annethvert år på mellom- og nordboreal slåttemyr i Sølendet naturreservat i Røros og Tågdalen naturreservat på Nordmarka i Surnadal og Rindal (Moen & Øien 1998, Lyngstad 2010, Moen & Øien 2012, Moen et al. 2015).

Fattig slåttemyr er i botnsjiktet dominert av torvmoser, der stivtorvmose, vortetorvmose og dvergtorvmose (*Sphagnum compactum*, *S. papillosum*, *S. tenellum*) er de viktigste artene. Dessuten er levermoser svært vanlige. Feltsjiktet er dominert av graminider. Mykmatte har mye dystarr (*Carex limosa*) i feltsjiktet, og sivblom (*Scheuchzeria palustris*) er blant de vanligste artene. I fastmatter er starr-arter, duskull, blåtopp og bjønnskjegg (*Carex* spp., *Eriophorum angustifolium*, *Molinia caerulea*, *Trichophorum cespitosum*) vanlige. Produksjonen ved slått varierer fra 30-50 kg/daa i mykmatte til 60-100 kg/daa i fastmatter. I fastmatter dominert av rome (*Narthecium ossifragum*), og med dårlig dekning av andre karplanter, reduseres produksjonen raskt til samme nivå som for mykmatte når slåtten gjenopptas. Dette skyldes at rome hemmes sterkt av slåtten. Vårt materiale om produksjon i fattig slåttemyr er begrenset, og vi antar at det ikke er helt uvanlig å finne fattige myrer med enda høgere produksjon enn disse tallene viser.

Intermediær slåttemyr har et velutvikla botnsjikt og det er innslag av urter i feltsjiktet. Alle de nevnte artene fra fattig slåttemyr inngår, dessuten noen av artene som også forekommer på rik slåttemyr som særbustarr, grønnstarr, myrklegg, sveltull, messingmose og rosetorvmose (*Carex dioica*, *C. demissa*, *Pedicularis palustris*, *Trichophorum alpinum*, *Loeskyppnum badium*, *Sphagnum warnstorffii*). Gråstarr, trådstarr, slåttestarr, kornstarr og flaskestarr (*Carex canescens*, *C. lasiocarpa*, *C. nigra* ssp. *nigra*, *C. panicea*, *C. rostrata*) kan være viktige mengdearter. Produksjonen i intermediær slåttemyr er lite undersøkt, men ligger nok på nivå med fattigmyr eller noe høgere.

Rik slåttemyr (middelsrik og ekstremrik myrvegetasjon) har et velutvikla botnsjikt dominert av brunmoser som myrstjernemose, messingmose, navargulmose, brunmakkemose og stormakkemose (mykmatte) (*Campylium stellatum*, *Loeskyppnum badium*, *Pseudocalliogon trifarium*, *Scorpidium cossonii*, *S. scorpioides*), og levermoser som fettmose og brundymose (*Aneura pinguis*, *Gymnocolea borealis*) er vanlige. Feltsjiktet er artsrikt og dominert av grasvekster og urter. Arter som tåler slått godt, slik som harerug, sotstarr, særbustarr, gulstarr, slåttestarr, duskull, breiull,

myrtust og fjellfrøstjerne (*Bistorta vivipara*, *Carex atrofusca*, *C. dioica*, *C. flava*, *C. nigra* ssp. *nigra*, *Eriophorum angustifolium*, *E. latifolium*, *Kobresia simpliciuscula*, *Thalictrum alpinum*) er relativt vanlige eller forekommer i større mengder. Orkidéer som blodmarihand, engmarihand og lappmarihand (*Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta*, *D. incarnata* ssp. *incarnata*, *D. lapponica*) er karakteristiske arter i mange rike slåttemyrer. Stor dominans av høge og rasktvoksende arter som mjødukt, blåtopp og takrør (*Filipendula ulmaria*, *Molinia caerulea*, *Phragmites australis*) i kantene indikerer gjengroing. Produksjonen ved slått varierer fra 50-100 kg/daa i mykmatter til 100-135 kg/daa i fastmatter.

Tabell 2. Oversikt over vegetasjonsenheter for myr, høgstarrsump og kilde i forhold til de tre økologiske hovedgradientene: fattig – rik, myrkant – myrflate og tue – løsbunn. **a.** Enheter brukt ved arbeidet med myrreservatplanen. Etter Moen (1983). **b.** Enheter i Vegetasjonstyper i Norge (Fremstad 1997). De enhetene som er vanligst på slåttemyr er vist med fylt bakgrunn, og de viktigste typene har mørkest bakgrunn.

a.

	Ombrotrof	Minerotrof			
		Fattig	Intermediær	Middelsrik	Ekstremrik
Skog/krattbevakst	E	K	P	T	X
Tue	A	F	-	-	-
Fastmatte	B	G	L	Q	V
Mykmatte	C	H	M	R	W
Løsbunn	D	I		S	
Høgstarrsump	-	Ø (=U)		Å	
Kilde	-	Y	Z	Æ	

A	Åpen nedbørm, tue	Q	Åpen middelsrik myr, fastmatte
B	Åpen nedbørm, fastmatte	R	Åpen middelsrik myr, mykmatte
C	Åpen nedbørm, mykmatte	S	Åpen middelsrik myr, løsbunn (inkl. gjøl)
D	Åpen nedbørm, løsbunn (inkludert gjøl)	T	Skog-/krattbevakst middelsrik myr
E	Skogbevakst nedbørm	V	Åpen ekstremrik myr, fastmatte
F	Åpen fattigmyr, tue	W	Åpen ekstremrik myr, mykmatte/løsbunn
G	Åpen fattigmyr, fastmatte	X	Skog-/krattbevakst ekstremrik myr
H	Åpen fattigmyr, mykmatte	Y	Fattigkilde
I	Åpen fattigmyr, løsbunn (inkludert gjøl)	Z	Intermediær kilde
K	Skog-/krattbevakst fattigmyr	Æ	Rikkilde (inkludert ekstremrik kilde)
L	Åpen intermediær myr, fastmatte	Ø	Fattig høgstarrsump
M	Åpen intermediær myr, mykmatte/løsbunn	Å	Rik høgstarrsump
P	Skog-/krattbevakst intermediær myr		

b.

	Ombrotrof	Minerotrof			
		Fattig	Intermediær	Middelsrik	Ekstremrik
Skog/krattbevakst	J1	K1	L1	M1	
Tue	J2	K2	-	-	-
Fastmatte	J3	K3	L2	M2	M3
Mykmatte	J4	K4	L3	M4	
Løsbunn					
Høgstarrmyr	-	L4			
Kilde	-	N1		N2	

J1: Tre/skogbevakst ombrotrof myr.
 J2: Ombrotrof tuemyr.
 J3: Ombrotrof fastmattemyr.
 J4: Ombrotrof mykmatte/løsbunnmyr
 K1: Skog-/krattbevakst fattigmyr
 K2: Fattig tuemyr
 K3: Fattig fastmattemyr
 K4: Fattig mykmatte/løsbunnmyr
 L1: Skog-/krattbevakst intermediær myr

L2: Intermediær fastmattemyr
 L3: Intermediær mykmatte/løsbunnmyr
 L4: Høgstarrmyr
 M1: Skog-/krattbevakst rikmyr
 M2: Middelsrik fastmattemyr
 M3: Ekstremrik fastmattemyr
 M4: Rik mykmatte/løsbunnmyr
 N1: Fattigkilde
 N2: Rikkilde

Slåttemyr i låglandet (boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone) skiller seg ikke vesentlig fra de andre hovedtypene. Det viktigste er forekomsten av låglandsarter/sørlige arter som f.eks. taglstarr (myrkant), nebbstarr, smalmarihand, myrflangre og mjølkerot (intermediær myr) (*Carex appropinquata*, *C. lepidocarpa*, *Dactylorhiza traunsteineri*, *Epipactis palustris*, *Peucedanum palustre*), og i gjengroende slåttemyrer står gjerne svartor og trollhegg (*Alnus glutinosa*, *Frangula alnus*).

2.6 Studier av slåttemyr

Den første vi kjenner til som publiserte et klassifiseringssystem i Norge for myr var Peter C. Asbjørnsen (1856, 1868). Han klassifiserte ut fra egenskaper for dyrking, og skilte ut fire hovedtyper, der «Jord/muldmyr» og «Græsmyr» kunne inkludere slåttemyr. «Græsmyr» delte Asbjørnsen videre i fire undertyper (lavlandsmyr, flatmyr, tjernmyr, skovmyr). Denne inndelingen var hovedsakelig basert på myrenes morfologi, hydrologi, dominerende strukturtrekk i vegetasjonen og regional variasjon. Asbjørnsen beskriver i detalj hvordan ulike myrtyper kan brukes (f.eks. brenntorv, oppdyrking), inkludert hvordan grøfter bør legges. Hans tilrådinger har nok betydd oppdyrking av mange myrer. Asbjørnsens myrsystem ble fulgt opp og videreutviklet, spesielt av Holmsen (1922, 1923) og Det norske myrselskap (Løddesøl 1948). Dette systemet var påvirket av svenske og finske klassifiseringssystemer (bl.a. Cajander 1913), men det ble aldri gjennomført en oppdeling etter vegetasjonsgradientene (f.eks. skillet mellom nedbørmyr og jordvassmyr, og fattig-rik-gradienten). Etter som dette gamle norske klassifiseringssystemet ikke ble oppdatert økologisk, var det lite anvendelig i plantesosiologiske og økologiske studier. Det ble da heller ikke brukt i arbeidene med regionale studier og vern.

Arbeidet med landsplan for myrreservater i Norge (myrreservatplanen) foregikk i årene 1969-85, NTNU Vitenskapsmuseet hadde ansvaret i Sør-Norge, og Det norske myrselskap hadde ansvaret i Nord-Norge. Slåttemyr var ikke et eget tema i myrreservatplanen, men flere av de viktigste slåttemyrlokalitetene ble klassifisert og beskrevet gjennom dette arbeidet. Det er utgitt 45 primærrapporter fra Sør-Norge, hvorav 21 er rapporter som sammenstiller materialet. En oversikt over disse er gitt i Moen et al. (2011a), og rapportene kan lastes ned her: <https://www.ntnu.no/web/vitenskapsmuseet/myr-studier-vern-naturindeks>. Datamaterialet fra Sør-Norge er i tillegg organisert i «Myrbase» ved NTNU Vitenskapsmuseet som ble etablert i 1992 (Moen & Såstad 1993) og vesentlig oppgradert i forbindelse med prosjektet «Kunnskap om myr» i 2011-13 (Øien et al. 2013). Basen inneholder i hovedsak fire kategorier data: i) Lokalitetsinformasjon (navn, UTM-koordinat, referanse til kartblad (M711) og flyfoto, etc.); ii) type myrmasse, myrstrukturer m.m.; iii) økologi og vegetasjonstyper; og iv) forekomster av karplanter og moser (fra krysslister). For ytterligere detaljer om innholdet i Myrbase se Lyngstad et al. (2011a). I Nord-Norge ble det meste av kartleggingsarbeidet gjort av Karl-Dag Vorren og Per Hornburg. Hornburg (ansatt i Det norske myrselskap) skrev rapporter for enkeltmyrer, men publiserte ikke samlerapporter, og mye av dette materialet er vanskelig tilgjengelig. Vorren (1979) beskriver imidlertid 72 myrlokaliteter fordelt på de tre fylkene i Nord-Norge, og av disse er det 50 myrlokaliteter som tidligere hadde blitt beskrevet i vernesammenheng av Hornburg. I denne viktige verneplanrapporten følger Vorren finsk myrtypeinndeling, og han kombinerer data fra flora, vegetasjon og hydromorfologiske typer til regional inndeling.

Ved NTNU Vitenskapsmuseet har vi arbeidet med botaniske studier av slåttepåvirket vegetasjon i utmark i over 40 år i to referanseområder i Midt-Norge. Dette gjelder myr- og engvegetasjon på Sølendet naturreservat, Røros, samt slåttemyrer på Nordmarka (Nordmøre), hovedsakelig innen Tågdalen naturreservat i Surnadal, men også på flere mindre lokaliteter i Rindal. Studiene av rike slåttemyrer på Sølendet har vært omfattende, med doktorgradsarbeidet og monografien til Moen (1990) som et referansearbeid. I tillegg kommer tre andre doktorgradsarbeid (Arnesen 1999a, Øien 2002, Lyngstad 2010), 7 hovedfags- og mastergradsarbeid, mer enn 40 vitenskapelige artikler (bl.a. Aune et al. 1996, Sletvold et al. 2010, Moen et al. 2012, 2015) og mange populærartikler, bl.a. Moen & Øien (2012). Mer enn 150 arbeider er referert i siste årsrapport fra Sølendet (Øien 2016). Studiene på Sølendet omfatter bl.a. plantesosiologi og økologi i slåttemyr med rik myrvegetasjon, populasjonsstudier av mer enn 50 myrarter (inkludert mange orkidéer),

produksjonsstudier av ulike rikmyrsamfunn med ulik slåttefrekvens, endringer i vegetasjonen ved tråkk og brenning, og effekter av gjødsling på slåttemyr. Langtidsstudiene på Nordmarka (Moen 1970a, Moen 2000a, Moen et al. 2012, 2015) er en parallell til studiene på Sølendet. Parallele studier foregår i mindre skala også i flere andre områder, bl.a. i Øvre Forra i Levanger (Moen et al. 1976, Øien et al. 1997, Lyngstad 2015), Garbergmyra i Meldal (Lyngstad & Øien 2003, Øien 2014), Rosåsen i Høylandet (Lyngstad 2012a) og Slåttemyra i Nittedal (Moen & Olsen 1997). Edd-Magne Torbergsen gjennomførte sitt hovedfagsarbeid på Båkasmyra i Skånland (Torbergsen 1978), og så vidt vi vet er dette den eneste slåttemyra i Nord-Norge som er godt undersøkt.

3 Utbredelse og forekomst

3.1 Slåttemyrlokaliteter i Sør-Norge

Lyngstad et al. (2013) gikk gjennom og sammenstilte materiale om slåttemyrlokaliteter i Sør-Norge, og vi gir her en oversikt, men viser ellers til den omtalte rapporten for detaljer. Lyngstad et al. (2013) opererer med 612 slåttemyrlokaliteter i Sør-Norge, men sier også at dette bør oppfattes som veiledende, mye på grunn av at «lokalitet» har blitt definert ulikt ved ulike anledninger og til ulike formål. Vi har ikke gjort noen oppdatering av denne lista for Sør-Norge, men nevner at det er kartlagt og avgrenset ytterligere 69 lokaliteter i Nord-Trøndelag (Lyngstad 2016).

Tabell 3 viser antallet lokaliteter med slåtte- og beitemyr fordelt på fylker i Sør-Norge per 2013. Fylkene i Midt-Norge har klart flest lokaliteter, fulgt av Oppland, Hedmark og Rogaland. Det høge antallet lokaliteter i Nord-Trøndelag skyldes til en viss grad at dette fylket er bedre undersøkt enn de andre, og i hvert fall Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Agder-fylkene vil vi tro har like mye slåttemyr. Sør-Trøndelag har flere områder med mye slåttemyr som ikke er kartlagt, blant annet i Midtre Gauldal. I Rogaland er de fleste av lokalitetene beitemyr, og antallet registrerte slåttemyrer er ikke høyere enn ca. 10. Færrest registrerte lokaliteter er det i Vestfold, Hordaland, Buskerud og Østfold. Det er naturlig at små fylker (som Vestfold og Østfold) har få lokaliteter, de har i tillegg mye areal i låglandet. Hordaland har nok ganske lite areal som er egnet som slåttemyr. Fylket er imidlertid sammenlignbart med Sogn og Fjordane, og det tyder på at slåttemyr er mangelfullt kartlagt. Hedmark, Oppland, Buskerud, Telemark og Agder-fylkene har mye slåttemyr, og alle disse er nok mangelfullt kartlagt, særlig Buskerud og Telemark. Her vil vi legge til at myr generelt er rimelig godt kartlagt i Agder (Moen & Pedersen 1981), og det er i denne sammenheng beskrivelser og avgrensing av konkrete slåttemyrlokaliteter vi sikter til.

Tabell 3. Fylkesvis oversikt over antall dokumenterte lokaliteter med slåtte- og beitemyr i Sør-Norge per 2013. Oversikten omfatter lokaliteter registrert i forbindelse med den norske myrreservatplanen (1969-1985), lokaliteter i Naturbase, samt en del lokaliteter fra andre kilder. Fra Lyngstad et al. (2013).

Fylke	Antall lokaliteter
Østfold	6
Akershus og Oslo	12
Hedmark	44
Oppland	45
Buskerud	5
Vestfold	2
Telemark	8
Aust-Agder	26
Vest-Agder	12
Rogaland	40
Hordaland	4
Sogn og Fjordane	19
Møre og Romsdal	66
Sør-Trøndelag	90
Nord-Trøndelag	233
Sum	612

3.2 Slåttemyr i Nord-Norge

«Når ein fer med Nordlandsbanen gjennom Nordland, ser ein vide strekke av utslåttende med gamle stakkstøe; dei går kilometerlangt gjennom glisen lauvskog» (Reinton 1957: 103).

I arbeidet med å samle kunnskap om slåttemyr i Nord-Norge var vi lenge sikre på at tradisjonen med slått hadde vært sterk også i nord, men det var først da vi leste Lars Reintons (1957) beskrivelser at vi fant god dokumentasjon for hele landsdelen. Han har omfattende skildringer av slåttens omfang både i areal og høymengde, og beskrivelser av tradisjoner knytta til slått, inklusive arbeidsmåter og slåttens betydning i det tradisjonelle jordbruket. Reinton inkluderer tall fra jordbrukstellinga i 1907 som viser at arealet med «utslått» og «fjellslått» for Nordland var 205 km², for Troms 118 km², og for Finnmark 55 km². Bruken av utmarka til slått var imidlertid på tilbakegang i 1907, og det ble nok ofte oppgitt for lave tall fordi arealet ble brukt som grunnlag for skattlegging. Tallmaterialet fra 1907 omfatter alt areal som ble slått, det vil si inkludert områder som ikke ble slått dette spesifikke året. Det vanlige var slått hvert annet år eller sjeldnere, og rotasjon mellom teiger. Det kunne også være vanskelig å skille mellom slåttemark og beitemark, da samme teig kunne bli utnyttet på flere måter (Alm & Jensen 1996). I 1939 hadde Troms og Nordland størst areal «utslåtter som høstes årlig» i landet (henholdsvis ca. 75 km² og ca. 74 km²), og fylkene i Nord-Norge hadde en større andel utmarksslått i forhold til totalt engareal enn alle andre fylker bortsett fra Agder-fylkene (Reinton 1957). I Finnmark skriver Reinton at markaslåtten sikkert er like gammel som den faste bosettinga, og bruker amtmann Collett som et eksempel på omfanget. Collett hadde i 1757 «(...) sine egne tenestefolk (som sikkert ikkje var fåe) og 4 daglønne omframkarar i arbeid berre med utslått frå slutten av juli til mikkelsdag (29.9)». I statistikken Reinton viser til skilles det ikke mellom slåttemyr og slåtteeeng (eller -hei), men myrene var viktige, og i mange regioner viktigst. Også i Finnmark ble myrene slått, men i tillegg var områder langs strender og elver viktige.

I noen kommuner, slik som Grane, Hattfjelldal og Hemnes i Nordland, var det stor tradisjon for utmarksslått, og omtrent alt av myrlandt utmark som var noenlunde grasrikt ble slått (Kristiansen & Kleven 2006). Det er nok i første rekke Helgelandskommunene Reinton (1957) sikter til når han beskriver slåttelandskapet han så fra Nordlandsbanen. Også lengre nord er utmarksslått på myr skildret, blant annet fra flere steder i Skånland kommune (Torbergsen 1978, Norberg & Granmo 1996). Torbergsen (1978) summerer opp tradisjonen for utmarksslått ved Sandstrand i Skånland, og her synes det klart at det har foregått myrslått i stort omfang fram til ca. 1930. Slåttetidspunktet angis til slutten av august, og det er noe seinere enn det som var vanlig i Sør-Norge. Det var heller ikke vanlig med stakksetting eller oppbevaring i høyløer på grunn av korte avstander til gardene, men ellers virker framgangsmåter ved slått, tørking og oppsamling å være nokså lik det vi ser lenger sør. Det er grunn til å tro at markaslåtten i Skånland er representativ for Ofoten og sørlige deler av Troms. Alm (1994) omtaler slått og skjæring av sennegras i høgvekste starrsummer og -myrer langs elvebredder og vasskanter i tillegg til slått på fastmark i Finnmark. Denne praksisen var nok også gjeldende for sørligere områder (Sommersel & Alm 1996). Johan Svendsen (pers. medd. til Liv Mølster) forteller at det ble lagra gras i bl.a. surgrasgroper på Stormyra (Lappaugen). Skikken med surgrasgroper kan ha hatt et visst omfang i Nord-Norge, og det skal også ha forekommet i Midt-Norge. Dette har nok likevel ikke vært den dominerende måten å ta vare på føret på.

Reinton (1957) beskriver detaljert tradisjoner knytta til slått i ulike deler av landet, og Nord-Norge skiller seg ikke markert fra Sør-Norge. Noe variasjon er det likevel, og f.eks. bruken av vinterhesjer for lagring av høyet gjennom vinteren synes å være et nordøstlig-østlig særdrag. Reinton (1957): «I Nord-Noreg vart høyet vanleg turka i hesjar. (...) Når høyet er turt, set dei i Karasjok og i andre bygder der ikring (...) foret i vinterhesjar, både på sætervollen og i utslåttene. På studieferda i 1952 såg eg slike hesjar både på Assebakesætrane i Karasjok og på myrane i Kistrand» [i Porsanger]. Videre om bruken av vinterhesjer og påvirkning fra Sverige og Finland skriver han: «Sidan vinterhesjane i sørlege Noreg berre er bruka i Trysil, Østerdal og S.-Gudbrandsdal, og finnane i desse stroka har vore dei beste til å lage dei, meiner sume der at bruken av vinterhesjar har kome til landet med finnane, Vinterhesjar er og bruka i Norra Sverige, av same type som dei norske. (...) Som nemnt, finn vi og vinterhesjar i Dunderlandsdalen i Nordland og i Karasjok og tilgrensande

strok i Finnmark. Alle bygdelaga der vinterhesjar finst har sambandsliner austetter til Sverige og Finland (...).».

De viktigste kildene til informasjon om spesifikke slåttemyrlokaliteter i Finnmark er de botaniske undersøkelsene av kulturlandskap (Alm 1994, Alm et al. 1994a,b,c), samt supplerende kartlegging gjort av Alm & Vange (2013). I Troms er slåttemyrer registrert gjennom undersøkelsene av verdifulle kulturlandskap (Bråthen et al. 1996), samt ved supplerende kartlegging gjennomført av Alm & Often (2013). Slåttemyrer i Nordland ble i all hovedsak kartlagt i forbindelse med registreringer av kulturlandskap gjort mellom 1992 og 1995 av Nettelbladt et al. (2003), med supplerende kartlegging av Gaarder et al. (2005). I tillegg har rapporter av Hornburg (1969-1975) og Vorren (1979) som deler av landsplan for myrreservater vært viktige kilder for informasjon om slåttemyr i Nord-Norge. Dessuten kommer lokaliteter registrert i Naturbase (<http://kart.naturbase.no/>) i forbindelse med ulike kommunale naturtypekartlegginger og skjøtselsplaner. Kartlegging og verdivurdering av naturtypelokaliteter har blitt gjort etter DN-Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007).

I kildene (per april 2016) er det beskrevet 87 slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge (tabell 4 og 5). Vi har imidlertid slått sammen lokaliteter som vi anser er deler av helhetlige landskap, og på grunn av dette omfatter vår liste over slåttemyrer i Nord-Norge 68 lokaliteter (tabell 4 og 5, vedlegg 3 og 4). Kvalbukta i Hemnes er et typisk eksempel, hvor det er registrert åtte slåttemyrlokaliteter i Naturbase. Vi har slått dette sammen til én lokalitet. Lokalitetene Indre og Ytre Tjørnmyra (Bindal), Simskarmyra (Grane), Bergebydalen Suiodneguolba (Nesseby), Skallelv (Vadsø) og Øya/Langholmen (Gildeskål) består også av flere nærliggende registreringer. To lokaliteter rundt Ophmoáphi i Kautokeino er også slått sammen.

Tabell 4. Antall slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge fordelt på fylke. Dette omfatter både slåttemyrer som er registrert som naturtypen «Slåtte- og beitemyr», og som andre naturtyper i Naturbase (per 15.4. 2016), samt lokaliteter beskrevet i andre kilder. Tallet til venstre angir antall lokaliteter slik det er oppgitt i kildene, og tallet til høyre angir antall lokaliteter vi opererer med i vår liste over slåttemyrer (vedlegg 3 og 4). Vi har slått sammen lokaliteter vi mener er deler av helhetlige landskap, og opererer derfor med 68 slåttemyrlokaliteter for Nord-Norge per april 2016.

Fylke	Naturbase slåttemyr	Naturbase andre	Andre kilder
Nordland	16 - 9	16 – 10	11 - 10
Troms	1 - 1	4 – 4	2 - 2
Finnmark	3 - 3	4 – 1	30 - 28
Sum Nord-Norge	20 - 13	24 – 15	43 - 40

Tabell 5. Antall og areal (daa) for de 20 naturtypelokalitetene i Nord-Norge registrert som Slåtte- og beitemyr med verdi A, B og C (Naturbase 15.4. 2016) fordelt på fylker.

Fylke	A		B		C	
	Antall	Areal	Antall	Areal	Antall	Areal
Nordland	3	27	6	792	7	679
Troms	-	-	-	-	1	120
Finnmark	1	35	2	460	-	-
Sum Nord-Norge	4	62	8	1252	8	799

Gjennomgangen av registreringene i Naturbase er basert på uttak fra basen 15.4. 2016, og ved det tidspunktet var det registrert 21 slåttemyrlokaliteter for Nordland, Troms og Finnmark (tabell 4 og 5). En lokalitet registrert som slåttemyr (BN00063158 Kongsbakk - Mehus, Skjomen) anser vi som feilregistrert (feil naturtype), og den er ikke inkludert i vår oversikt. 67 av lokalitetene vi har

identifisert er ikke registrert som slåttemyr i Naturbase (tabell 4), men 24 av dem er registrert under andre naturtyper (rikmyr, slåttemark, deltaområde, kalkskog eller palsmyr). Det er knyttet usikkerhet til verdisetningen (tabell 5) på grunn av varierende kompetanse hos kartleggere. Sju av våre lokaliteter ligger i etablerte verneområder, og sju lokaliteter ligger i områder som er foreslått for vern.

Registreringene er svært ujevnt fordelt, og dette skyldes i stor grad at noen kommuner er bedre kartlagt enn andre. Forekomsten av slåttemyrer varierer også mellom regioner på grunn av ulikheter i topografi og tradisjoner knyttet til bruk av utmark.

Det har vært lite fokus på kartlegging av slåttemyr i Nord-Norge, og det er et fåtall av slåttemyrene som er registrert. Flere slåttemyrer er nevnt i litteraturen, men uten videre omtale av myrtyper, biologisk mangfold eller tilstand. Disse er ikke inkludert på vår liste over slåttemyrer (vedlegg 3 og 4), men vi har gjengitt informasjon om disse i tabell 5.1 i vedlegg 5. Denne informasjonen kan nyttes i det videre arbeidet med slåttemyr i Nord-Norge. Myrer som ble slått har ofte fått navn etter aktiviteten (f.eks. Høystakkmyra og Hesjemyra), beliggenheten (f.eks. Nordlisletta og Nordslåttene), eller etter brukere/rettighetshavere (f.eks. Andreasslåtta og Bent-Olamyra). Noen av disse navna har vi sett på kart og notert ned ved gjennomgangen i 2015-2016, og de er listet i tabell 5.2 i vedlegg 5. Det mangler imidlertid dokumentasjon av bruken, og de er ikke inkludert videre i vurderingene i foreliggende rapport.

3.3 Vegetasjonsgeografisk fordeling

I dette avsnittet gir vi en oversikt over vegetasjonsgeografisk fordeling og forekomst av slåttemyrer landet sett under ett. Dette er basert på vår gjennomgang av materiale fra Nord-Norge vinteren 2015-2016, samt vurderinger for Sør-Norge i Lyngstad et al. (2013).

Slåttemyr er vanligst i mellomboreal (MB) og nordboreal vegetasjonssone (NB), og klart oseanisk (O2) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1). Dette gjelder hele landet. I Sør-Norge ser det ut til at kombinasjonen mellomboreal sone og klart oseanisk seksjon (MB/O2) er aller vanligst, mens det for Nord-Norge er kombinasjonen nordboreal sone og svakt oseanisk seksjon (NB/O1) som er vanligst. Dette skyldes i stor grad klimatiske forhold som blant annet styrer utbredelse av, og areal med ulike myrmasstyper, og som påvirker produktiviteten på myrene. I tillegg dekker disse vegetasjonsgeografiske regionene store areal, og de er blant de vanligste i landet (Moen 1998a). Et oseanisk klima med langvarig snødekke er en forutsetning for utstrakt dannelse av bakkemyrer (Moen 1990), og det er ofte på bakkemyrer vi finner de beste slåttemyrene. Myrvegetasjon opptre opp til og med lågalpin vegetasjonssone, men produktiviteten avtar med høgda over havet. I tillegg ligger slike områder ofte lenger unna gardene, og hvis det var godt egne myrer som lå nærmere ble nok de tatt i bruk først. De mest ettertraktede arealene var derfor ikke i fjellet, men lågere ned. I låglandet (til og med sørboreal sone) er det mindre myrandel enn lenger opp, og mindre areal myr som er egne til slått. I mellomboreal sone finner vi imidlertid store myrareal som er produktive og godt egne for slått. Høgdegrensene for vegetasjonssonene blir lågere jo lenger nord vi kommer, og det er derfor ikke overraskende at en større andel av slåttemyrene ligger i nordboreal sone i Nord-Norge enn i Sør-Norge.

I boreonemoral (BN) og sørboreal vegetasjonssone (SB) er det få gode slåttemyrlokaliteter, og de fleste vi har funnet ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon. Både i kombinasjon med sterkt oseanisk (O3), svakt oseanisk og overgangsseksjon (OC) er det kun en handfull lokaliteter, og få av disse er gode slåttemyrer. Det er ingen kjente lokaliteter i boreonemoral sone i overgangsseksjonen. Denne regionen dekker små arealer, for det meste på Indre Østlandet. Boreonemoral sone opptre ikke i Nord-Norge, men sørboreal sone dekker deler av låglandet langs Helgelandskysten og stedvis i fjordstrøk nord til Salten. Det er bare to kjente slåttemyrlokaliteter i sørboreal sone i Nord-Norge.

I boreonemoral (og nedre del av sørboreal) vegetasjonssone på Østlandet finnes mange små rikmyrer med forekomster av sjeldne og truede myrarter (se f.eks. Moen & Wischmann 1972).

Venåsmyra i Bærum, Gjellebekkmyrene i Lier, og flere myrer nær Blankvann i Oslo er eksempler på slike lokaliteter. Ved feltarbeid i 2012-13 ble det oppsøkt en rekke myrer av denne typen, og vi er nokså sikre på at mange av dem har vært slått, men det er ikke lenger mulig å se spor i vegetasjonen etter dette. Når det heller ikke er kulturspor eller historiske opplysninger om slått har vi valgt å registrere disse som rikmyr (som naturtype etter Direktoratet for naturforvaltning (2007a)). Dette er ganske sikkert tilfelle også for mange av rikmyrene i låglandet på Østlandet som allerede ligger i Naturbase. Vi har ikke hatt kapasitet til å gå nøye gjennom alle disse i forbindelse med vurderingen av slåttemyrer, men søk etter relevant informasjon ble foretatt i 2012-13. Flere av disse kan vurderes som spesialområder der rydding og slått er aktuelt for å ta vare på populasjoner av sjeldne eller truede arter, se blant annet Røsok et al. (2013).

Figur 1. Foto fra seks prioriterte slåttemyrlokaliteter. Fra venstre øverst til høyre nederst: Kvamsfjellet, Steinkjer (A. Lyngstad 13.7. 2011), Sølendet, Røros (A. Moen 23.7. 2010), Tågdalen, Surnadal (A. Lyngstad 4.7. 2012), Øvre Forra, Levanger (A. Lyngstad 24.8. 2010), Slåttena, Samnanger (A. Lyngstad 26.8. 2014), og Store Slåtta, Bamble (D.-I. Øien 17.8. 2013).

I sterkt oseanisk seksjon er det generelt få lokaliteter, og det er mest i kombinasjon med mellomboreal sone at det er et visst utvalg. Ingen av stjerne­lokalitetene ligger i de aller mest oseaniske områdene. Slåttena i Samnanger er kanskje den beste, kjente slåttemyrlokaliteten i sterkt oseanisk seksjon. I ytre deler av Sogn og Fjordane (Fjaler og Solund) samt i Nordland (Lurøy) er det noen lokaliteter vi har vurdert å inkludere blant de høgest prioriterte for å få bedre representasjon av de mest oseaniske vegetasjonsseksjonene. Tilstand og tidligere bruk er imidlertid for dårlig eller for dårlig kjent til at de kan prioriteres høgt.

I svakt oseanisk seksjon og overgangs­seksjonen er det et noenlunde bra utvalg gode lokaliteter i mellomboreal og nordboreal sone. Her ligger stjerne­lokalitetene Sølendet i Røros, Vidmyr i Bykle og Bjørnhaugmyra i Nordre Land. I midtre deler av Hedmark (Elverum, Trysil, Åmot) er det en rekke aktuelle lokaliteter i disse vegetasjonsregionene. Disse er representert ved Storløkjølen, men her kan det tenkes at nærmere undersøkelser vil vise at det er andre lokaliteter som bør prioriteres. I Nord-Norge ligger ni av ti prioriterte lokaliteter i svakt oseanisk seksjon og overgangs­seksjonen.

Svakt kontinental seksjon dekker lite areal i Sør-Norge, og finnes bare fra mellomboreal sone og oppover. De beste slåttemyrene i de mest kontinentale områdene i sør er alle i nordboreal sone, og Meløyfloen i Einunndalen (Folldal) er en stjerne­lokalitet her. Meløyfloen ligger høgest over havet av lokalitetene vi har gitt prioritet, og er den eneste som er i grenseland mot lågalpin sone. I Finnmark og dels Indre Troms dekker derimot svakt kontinental seksjon store areal, og finnes der stort sett fra nordboreal sone og opp. Det er registrert noen slåttemyrer på Finnmarksvidda i denne seksjonen, men ingen av disse mener vi det er grunnlag for å prioritere ut fra den kunnskapen vi har i dag.

Kartleggingsarbeid de siste 15-20 åra (naturtypekartlegging og annet) har oftest vært konsentrert om låglandsområder der det er mest press på arealene. Dette har vært en riktig strategi, men samtidig er det grunn til å tro at naturtyper med viktige forekomster fra nordboreal sone og oppover er underrepresentert i Naturbase. Når det gjelder slåttemyr tror vi at det vil kunne komme til mange gode lokaliteter hvis det gjennomføres målrettede kartlegginger med fokus på høgereliggende områder eller Nord-Norge. Samtidig mener vi de høgereliggende områdene i Sør-Norge er godt dekt gjennom lokalitetene vi prioriterer (figur 1, 4, 5 og 6, tabell 8), mens det for Nord-Norge er store mangler i kunnskapsgrunnlaget.

4 Areal, påvirkning og trusler

Fennoskandia er blant de områdene i verden som har mest myr regnet i forhold til landarealet. I Finland er ca. 30 % av landarealet dekt av torvmark (96 000 km²), men 2/3 av dette ble grøftet for skogproduksjon i åra 1950-1980 (Klöve et al. 2009). Sverige har 70 000 km² torvmark, der mer enn 20 % er grøftet. I Norge regner vi med at myrarealet (inkludert «sumpskog») var ca. 44 700 km², men at mer enn 15 % (ca. 7000 km²) av dette er grøftet (Johansen 1997a, Rekdal et al. 2016, Lyngstad et al. 2016: vedlegg 5).

4.1 Myrarealet i Norge, med vekt på slåttemyr

Moen & Øien (2011a) oppgir et totalt areal på 2200 km² slåttemyr (slåttemyrflate og slåttemyrkant) for landet sett under ett. Dette var beregnet ut fra kjent areal med slåttemyrflate og slåttemyrkant ganget opp med en faktor for anslått mørketall. For slåttemyrflate var beregningen slik: 1200 km² (300 km² kjent areal x mørketall 4); for slåttemyrkant var beregningen slik: 1000 km² (200 km² kjent areal x mørketall 5). Per i dag anser vi estimatet i Moen & Øien (2011a) å være noe lågt, og Moen & Øien (2012) angir f.eks. 0,9 % av landarealet som slåttemyr. Vi anslår at det har vært i størrelsesorden minst 3000 km² slåttemyr i Norge (om lag 10 % av myrarealet, se under), men det reelle arealet med myrslått kan vi ikke slå fast med sikkerhet.

Rekdal et al. (2016) oppgir et samla areal intakt myr i Norge på 28 319 km². Myr er da definert ut fra forekomst av myrvegetasjon og med torv (ikke krav til dybde). I tillegg kommer sumpskog med 9400 km², og det totale myrarealet (inkludert sumpskog) er da 37 719 km². Vestfold, Østfold, Oslo og Akershus har prosentvis minst myr (ca. 1 % av landarealet), mens Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag har mest, med henholdsvis 18 % og 17 % av landarealet. Finnmark har 12 % myr, og med det størst absolutt myrareal blant fylkene.

Vi regner med at ca. 7000 km² er ødelagt som fungerende myr. Myr som er grøfta og betydelig endret av jord- og skogbruk utgjorde ved midten av 1990-tallet mer enn 6300 km² (Løddesøl 1948, Johansen 1997b). I tillegg kommer myrer som er dyrka opp av landbruket de siste 20 åra, samt myrareal som er ødelagt eller betydelig påvirket av vegbygging, kraftutbygging, bolig- og industrianlegg m.m. Mye av dette arealet ligger i låglandet, og i mange områder (f.eks. Rogaland og Hordaland) er så godt som alle større myrer utenfor verneområder ødelagt eller sterkt påvirket av tekniske inngrep. På bakgrunn av dette kan vi regne oss fram til at det «opprinnelige» myrarealet (for om lag 150-200 år siden) var ca. 44 700 km². Dette er betydelig høyere enn tidligere oppgaver, der 30 000 km² ofte er oppgitt (f.eks. Løddesøl 1948, Johansen 1997b, Moen 1998b). Vi anser estimatene hos Rekdal et al. (2016) som sikrere og bedre enn det som har vært tilgjengelig tidligere.

Utmarksslåtten (på myr, eng og i hei) har hatt stort omfang i Norge, og i jordbrukstelingen i 1907 ble arealet av utmarksslått oppgitt til 2700 km² (hele landet). Dette tilsvarer at ca. 0,8 % av landarealet var brukt i utmarksslåtten. En stor del av dette var myr. Produksjonen avtar nordover og med høyde over havet, og i lågalpin sone med kort sesong og relativt låg produksjon er det nok en lågere andel slåttemyr enn i øvre del av mellomboreal sone og nordboreal sone. Ned mot sørboreal og boreonemoral sone avtar både andelen myr og andelen rikmyr, og det blir lenger mellom de gode slåttemyrene.

Vi har noen eksempler som viser slåttenes omfang. I Trøndelagsfylkene var det 526 km² med utmarksslått, og dette utgjør ca. 2 % av det totale landarealet. Sør-Trøndelag var det fylket som hadde størst areal utmarksslått, mens Vest-Agder hadde utmarksslått på størst andel av landarealet (4,6 %) (Reinton 1957, Moen 1989). For Setesdal ble det i 1907 rapportert 110 km² fjellslått, dette tallet inkluderer både myrslått, heislått og slått i engskog (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012). Tilsvarende tall for Rindal kommune på Nordmøre var 42 km² markaslått, og det tilsvarer ca. 7 % av landarealet (Moen 1989). Vi regner med at omfanget av utmarksslåtten var størst i siste halvdel av 1800-tallet, og at en del areal alt var gått ut av bruk i 1907.

4.2 Bruken av myr i Norge, med vekt på slåttemyr

Høstingen i utmarka har påvirket myrene, men ikke endret dem fundamentalt eller destruktivt. Noe annet er det med grøfting av myr for oppdyringsformål eller skogreising.

4.2.1 Drenering og oppdyrking

Fra midten av 1700-tallet startet grøfting av myr i større omfang (Løddesøl 1948). Det ble etter hvert etablert egne selskaper for å fremme «myrsaken», og det ble gitt offentlige tilskudd til grøfting. «Videnskabsselskabet i Trondhjem» (senere Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab) var fra starten en aktiv bidragsyter, bl.a. med premiering av myr dyrking. Den ledende talsmann for myrgrøftingen på midten av 1800-tallet var Peter Chr. Asbjørnsen som ga ut flere bøker, og han argumenterte for at «alle myrer bør gjennomskjæres av en hovedveite, så frostfaren for kornet kan reduseres» (Asbjørnsen 1868). Han gir detaljerte oppskrifter til «torvmyrers utveiting», «torvskjæring» med mer. Hans inndeling av myrene er redegjort for i avsnitt 2.6. Etter hvert fikk selskaper som Det norske myrselskap (stiftet i 1902, og med mange distriktskontorer), Ny jord og Selskapet til Emigrasjonens innskrenkning stor betydning for kunnskapsoppbygging og støtte til bruk av myr i landbruket. Denne virksomheten fram til slutten av andre verdenskrig er godt beskrevet av Løddesøl (1948), og den fortsatte til slutten av forrige århundre. I Løddesøl (1948) går det fram at i åra før andre verdenskrig ble ca. 25 km² myr hvert år brukt til oppdyrking. Før 1930 var det lite grøfting for skogproduksjon. Vi regner i dag med at minst 7000 km² tidligere myr er ødelagt (se avsnitt 4.1), og i tillegg kommer at store områder like utenfor de ødelagte myrarealene er påvirket av dreneringen. Også enkeltgrøfter kan være ødeleggende, og alvorlige grøfteinngrep (som endrer hydrologien for viktige myrdeler) finnes overalt. I mange områder finnes få urørte myrer, og mange av myrreservatene er også påvirket av gamle grøfter. Slåttemyrene, som ofte har fastmattevegetasjon og relativt høg produksjon, har vært ettertraktet i samband med oppdyrking og grøfting for skogreising, men det finnes ikke statistikk på hvor mye slåttemyr som har gått tapt på grunn av slike inngrep.

4.2.2 Markaslåtten

I det tidligere jordbruket var tilgangen på vinterfôr fra utmarka avgjørende for husdyrholdet. Myrer og engskog (halvåpen skog med urter og gras i feltsjiktet) utgjorde de viktigste slåttearealene i de fleste dal- og fjordstrøk. Utmarksslåtten hadde et stort omfang i Norge, men avtok fra slutten av 1800-tallet, og var de fleste steder avsluttet i første halvdel av 1900-tallet. Dette fører til store endringer ved gjengroing med kratt og skog, og endringer i plante og dyreliv. Reinton (1957) gir en oversikt over bruk av utmark og markaslått i ulike deler av landet, og Høeg (1974) har også informasjon om utmarksbruken. Tradisjonen med markaslått er omtalt i flere av våre tidligere arbeider (f.eks. Moen 1985, 1989, Moen & Øien 1998, Moen 1999, Øien & Moen 2006, Moen & Øien 2012), og dette avsnittet bygger særlig på Moen & Øien (2012).

Det tradisjonelle jordbruket, før kunstgjødsel kom i vanlig bruk, utnyttet de lokale ressursene. Gjennom slått, beiting, lauving o.a. ble utmarka høstet, og dette ga fôr til husdyra både sommer og vinter. I områder med lang vinter var nok vinterfôr det største problemet, og utmarksslåtten var av fundamental betydning siden mesteparten av fôret ble hentet derfra. Gjennom å bruke husdyrgjødsel på de relativt små arealene av innmark, fikk disse arealene nok næringsstoffer til årlig produksjon av viktige matprodukter. På denne måten skjedde det en transport av næringsstoffer fra utmarka til innmarka. Dette var selve grunnmuren i jordbrukssystemet, derav det gamle ordtaket: «eng er åkers mor».

Myrer og engskog utgjorde de viktigste slåttearealene, ellers hadde flommarker ved elver og sjøer stor betydning, og langs kysten ble det slått lyng. I tillegg ble det sanket lauv, lav og andre typer av tilleggsfôr. Utnyttningen av utmarkene har foregått helt tilbake til den eldste norske gardsbosetting, for flere tusen år siden. Slåttemarkene som ga vinterfôret var av spesiell betydning, og de ble ikke benyttet til husdyrbeite. Setrene var viktige baser for beitingen i utmarka, og de ble

etablert utenfor de gode slåtteområdene. Ofte lå setrene langt fra gardene, gjerne opp mot fjellet der det var godt sommerbeite. Flere historikere har skrevet om framveksten av seterbruket og forholdet til utmarksslåtten, her nevner vi Jørn Sandnes som kom fram til at utmarksslåtten var det primære: «selve motoren i utnyttningen av forressursene i fjell og utmark i eldre tid».

Siste halvdel av 1800-tallet regnes som den viktigste perioden for utmarksslåtten, men landsdekkende oppgaver over høymengde og slåtteareal fra denne perioden fins ikke. Den første statistiske oversikt for hele landet fins først i jordbrukstillingen i 1907 (se over). I jordbrukstillingen i 1917 ble det også registrert høymengde, og selv om besvarelsene ble karakterisert som mangelfulle, gir de interessante oppgaver over avling for de ulike kategorier. Omregnet til «tørt høy» pr. daa: «kunstig eng» 290 kg, «naturlig eng» 157 kg, «heimeutslått» 97 kg, «seterløkker» 125 kg, «andre utslåtter» 88 kg. De to første typene og «seterløkker» ble gjødslet, de to øvrige ble ikke tilført næringsstoffer, og vanligvis slått hvert andre år. Eksperimentell slått på Sølendet i Røros og Nordmarka på Nordmøre viser at gode slåttemyrer og engsamfunn har en produksjon på ca. 110 kg/daa ved slått annethvert år, men det er store variasjoner mellom ulike plantesamfunn og vegetasjonstyper. Se Moen & Øien (2012) for detaljer, samt flere eksempler på slåttens omfang og betydning.

4.3 Trusler

En generell beskrivelse av trusler mot myr i Norge er gitt i Moen et al. (2001, 2011a,b). Her følger en oppsummering om trusler mot slåttemyr, og dette er også omtalt i Lyngstad et al. (2013).

4.3.1 Gjengroing

Den største trusselen mot slåttemyr er opphør av bruk med påfølgende gjengroing (figur 2). På myrflatene går prosessen sakte, og myrene kan fremdeles være åpne mange tiår etter slåttens opphør, spesielt i høgereliggende strøk. Den langvarige, og omfattende, ekstensive bruken har resultert i en økologisk relativt stabil naturtype som er robust mot endringer i påvirkning som opphør av slått medfører. Den største endringen er at myroverflata blir mer kupert eller tuete; det blir større forskjell mellom forsenkninger og forhøyninger. I myrkantene skjer endringene raskere, og busker og kratt brer seg utover; pors (*Myrica gale*) i låglandet og dvergbjørk og vier (*Betula nana*, *Salix* spp.) i høgereliggende strøk. Gråolder og bjørk (*Alnus incana*, *Betula pubescens*) er også viktige arter i gjengroingsfasen, gråolder først og fremst i mellomboreal sone og lågere, bjørk i alle vegetasjonssoner under skoggrensa. I tillegg øker mengden av kantarter som marikåpe, sumphaukeskjegg, mjørdurt, kvitmaure og myrlioler (*Alchemilla* spp., *Crepis paludosa*, *Filipendula ulmaria*, *Galium boreale*, *Viola epipsila*, *V. palustris*). Også forekomsten av høge grasvekster som klubbestarr, blåtopp og takrør (*Carex buxbaumii*, *Molinia caerulea*, *Phragmites australis*) øker på bekostning av mindre arter som særbustarr, gulstarr og myrtust (*Carex dioica*, *C. flava*, *Kobresia simpliciuscula*). I botnsjiktet øker forekomsten av oppreiste og tuedannende moser som torvmoser (*Sphagnum* spp.) på bekostning av nedliggende, teppedannende moser som myrstjernemose og brunmakkemose (*Campylium stellatum*, *Scorpidium cossonii*). Disse prosessene er grundigere gjort rede for i bl.a. Moen & Øien (1998, 2012) og Moen et al. (2001). Figur 3 viser endringer i forekomst og blomstring for vanlige arter ved slått.

4.3.2 Grøfting og nedbygging

Endringer i hydrologien som følge av grøfting, oppdyrking, vegbygging, etablering av annen infrastruktur (f.eks. vindkraftanlegg), nedbygging til boligformål, industri, vasskraftutbygging etc. er den største trusselen mot slåttemyrene i tillegg til opphør av slått. Disse trusselfaktorene er i stor grad de samme for slåttemyr som for myr generelt (men slåttemyr kan historisk ha vært mer utsatt for oppdyrking, se over), og myrene i låglandet har vært mest utsatt.

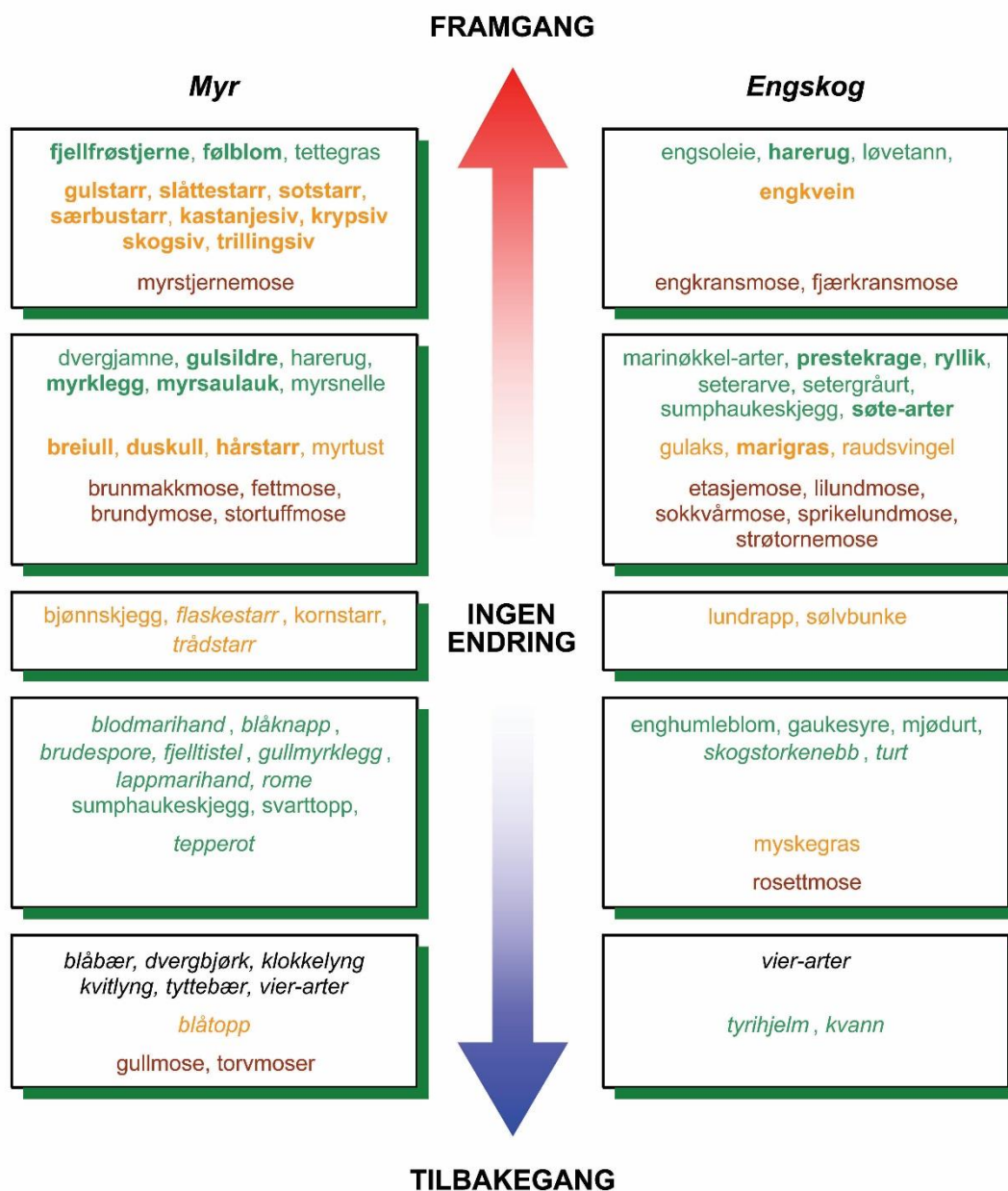
Grøfting har avtatt de siste årene, og det foreligger forslag om forbud mot grøfting av myr. Det eksisterende regelverket for skogbrukstiltak innebærer at det allerede i dag er forbud mot nygrøfting av myr og sumpskog med sikte på skogproduksjon. Grøfting for oppdyrking er derimot fremdeles betydelig, og er anslått til ca. 6 km² (6000 daa) årlig de siste åra (Grønlund 2013). Fylkesmannen i Nordland opplyser at det har vært en markant økning i nydyrking i senere tid, men vi har ikke sett statistikk på dette. Stortingsmelding nr. 39 (2008-2009) om «Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen» (og Innst. 100 S (2009-2010) fra næringskomiteen) har en inngående beskrivelse og vurdering av landbrukets utslipp av klimagasser, som utgjør ca. 9 % av Norges utslipp. Det er skog og dyrkamark som er i fokus, mens myrenes betydning som karbonlager, og myrenes evne til akkumulering av karbon er lite berørt (se under). Likevel er det i innstillingen til Stortinget (Innst. 100 S (2009 – 2010)) uttrykt at Landbruksdepartementet «tar sikte på å endre gjeldende forskrift om nydyrking, fastsatt 2. mai 1997, med sikte på å redusere nydyrking av myr til et minimum». Forskriften er, så vidt vi vet, enda ikke endret.

Innenfor den siste 50-årsperioden er nedbygging av myrarealer til industri, bebyggelse og annen infrastruktur blitt stadig viktigere, spesielt i låglandet. Lokalt vil også neddemming av arealer ved vasskraftutbygging og endring av hydrologien i forbindelse med utbygging av vindkraftanlegg gi store reduksjoner i våtmarksarealene. Eksempler på dette er neddemming av Innerdalen i Tynset, og deler av Nerskogen (Granasjøen) i Rennebu på 1970-tallet. Her har store arealer slåttemyr gått tapt.

Figur 2. Trusler mot slåttemyr. Øverst til venstre: Gjengroing med bjørk og tuedannelse i slåttemyrkant på Styggmyra, Røyrvik (A. Lyngstad 24.8. 2011). Øverst til høyre: Grøfting i rik myrvegetasjon med påfølgende oppslag av bjørk og dannelse av store blåtopptuer. Bustamyra, Lierne (Erlend Resell 2012). Nederst til venstre: Hogst av gamle bjørker kan gi rask og kraftig gjengroing. Kjerrmyra, Røyrvik (A. Lyngstad 25.8. 2011). Nederst til høyre: Tråkk av storfe i rik myrvegetasjon, Kvamsfjellet, Steinkjer (A. Lyngstad 14.7. 2011). Etter Lyngstad et al. (2012b).

Det har i de siste åra blitt lansert en rekke forslag om etablering av omfattende anlegg for vindkraftproduksjon i innlandet. Tidligere har kraftindustrien stort sett konsentrert denne virksomheten langs kysten, og det er en ny utvikling vi nå ser. I de områdene det nå er, eller har vært, ønske om å etablere slik virksomhet (mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone) er det mye slåttemyr (for eksempel Kvamsfjellet i Nord-Trøndelag). Så langt har ingen av disse planene fått konsesjon.

Figur 3. Skjematisert oversikt som viser endringene i forekomst og blomstring ved slått annethvert år for noen vanlige arter i myrtyper (venstre) og engskogtyper (høyre) i Sølendet i Røros og Nordmarka i Rindal/Surnadal. Plasseringene av artene langs den lodrette akselen angir styrken i endringene av forekomsten. Fete typer angir økning i blomstringen, kursiv angir nedgang. Fra Øien & Moen (2006).

4.3.3 Klimaendringer

Klimaendringer kan ha både positiv og negativ innvirkning på myrareal og det biologiske mangfoldet på myr. Dette avhenger bl.a. av myrtype og vegetasjonsgeografisk region (sone og seksjon). Mye nedbør gir økt markfuktighet og økt mulighet for myrdannelse og utvikling av myr. Det kan samtidig føre til at prosessene med torvvekst og naturlig forsuring (bl.a. gjennom økt dekning av torvmoser (*Sphagnum* spp.)) går raskere, slik at utviklingen fra rikmyr til intermediær og fattig myr også går raskere. Dette er sannsynligvis den klimaeffekten som raskest kan tenkes å gi endringer i vegetasjonen på slåttemyrer.

Høgere temperatur vil kunne gi økt nedbryting av torv på mange myrer, spesielt i låglandet. Økt sommertemperatur kombinert med mindre snødekke vil i noen områder kunne gi tørrere forhold enn i dag dersom effekten av økt avrenning og fordamping overgår effekten av nedbørøkning. Slåttemyrer i boreonemoral og sørboreal sone kan være særlig utsatt. Økende temperatur vil føre til at vi kan få torvdannelse i områder i fjellet der det i dag ikke er grunnlag for dette, og det kan gi opphav til nye myrområder.

I prøveflater med eksperimentell slått (pers. obs. Sølendet og Tågdalen) er det kortere avstand ned til grunnvatnet sammenligna med gjengroende prøveflater. Fjerning av biomasse og strø gir antakelig mindre fordamping fra vegetasjonen i slåtteflatene, men gir samtidig sterkere direkte oppvarming av overflata. I et potensielt varmere og tørrere klima kan dette gi raskere endringer på gjengroende slåttemyr enn tidligere (økt nedbør virker motsatt). Det må imidlertid gjøres mer forskning for å klargjøre hvordan slåtten virker inn på vasshusholdning i slåttemyrer.

4.3.4 Forurensing

Nedfall av forsurende svovel og nitrogen i våre områder økte kraftig fra midten av 1800-tallet fram til slutten av 1900-tallet. Svovelnedfallet nådde sitt maksimum på 1970-tallet, og er mer enn halvert siden da. Nitrogen-nedfallet økte fram til slutten av 1980-tallet og har siden avtatt noe. De mest påvirkete områdene i Norge er Agder-fylkene og sørlige deler av Vestlandet (Aas et al. 2012). Både forsuring og betydelig nedfall av nitrogen kan gi stor påvirkning på vegetasjonen i fattige myrtyper (se omtale i Moen et al. 2011b). Også slåttemyr påvirkes, men utfallet vil variere ut fra vegetasjon, hydrologi og jordkjemi på de enkelte myrene.

I rikmyrer i Sør- og Midt-Sverige har man observert en økende dominans av høgvekste arter som storak, blåtopp og takrør (*Cladium mariscus*, *Molinia caerulea*, *Phragmites australis*) og torvmoser som spriketormose (*Sphagnum squarrosum*) fra 1940-tallet og framover, spesielt på intermediære til middelsrike myrer. Samtidig har lågvokste karplanter som blystarr og nøkkesiv (*Carex livida*, *Juncus stygius*) og typiske rikmyrmoser som bekkevrangmose og brunmakkemose (*Bryum pseudotriquetrum*, *Scorpidium cossonii*) gått tilbake (Hedenäs & Kooijman 1996, Gunnarsson et al. 2000, 2002). Forsuring ser ut til å være en viktig medvirkende årsak til de vegetasjonsforandringene som er observert. Avtakende pH (under 6,5) gjør at kalsium i mindre grad binder fosfat, og det gir økt næringstilgang for plantene (Koerselman & Verhoeven 1995). Lågere pH fører også til at nitrogen i større grad er tilgjengelig som ammonium, noe som har en toksisk virkning på en del mosearter, f.eks. brunmakkemose (Paul & Clark 1989, Paulissen et al. 2004). Middelsrike myrer er mer utsatt for negative virkninger av forsuring og eutrofiering enn ekstremrike myrer fordi de har dårligere bufringsevne (Sjörs 1985, Hedenäs & Kooijman 1996, Gunnarsson et al. 2000, 2002).

Det er gjort lite på dette feltet i Norge, men eksperimentell tilførsel av nitrogen har gitt økt produksjon i lågvokste rikmyrsamfunn (fastmatte) på slåttemyr på Sølendet i Røros (Øien 2004), et høgereliggende område med svært lite langtransportert nitrogen (Aas et al. 2012). Dette har ført til endringer i artssammensetningen ved at arter som blåtopp og noen få andre store arter har økt på bekostning av mindre arter. Nyere og upubliserte resultater fra Sølendet (D.-I. Øien pers. obs.) tyder på at endringene er størst i botnsjiktet, trolig som følge av en økning i strømmengden, noe som hemmer mosene.

Vegetasjonen på slåttemyrer vil påvirkes av forsuring og eutrofiering slik eksemplene over viser, og gjengroingen på slåttemyrer uten hevd vil antakelig gå raskere. På slåttemyrer som skjøttes vil det kunne bli nødvendig å slå med kortere intervall for å oppnå samme effekt av slått.

4.3.5 Kjørespor og tråkkeffekter

Hogst kan ha en betydelig negativ påvirkning i et slåttemyrlandskap. Det er i hovedsak tre faktorer som er viktige i den sammenheng; fysisk ødeleggelse av myra, økt omsetning av organisk materiale som gir en gjødslingseffekt, og endring av skogstruktur som fremmer gjengroing. Slåttemyrene (og annen myr) tåler ikke kjøring med tungt maskinelt utstyr som hogstmaskiner og lassbærere. En av de definerende fysiske trekkene ved slåttemyr er den slette overflata, og den vil ødelegges når myra kjøres på. Kjørespor gir erosjonsskader og økt omsetning av torv og plantemateriale, det siste vil ha en gjødslingseffekt. Kombinert med økt drenering og dannelse av tuer gir dette grunnlag for en sterk og akselererende gjengroing. Hogstavfall er et fysisk hinder ved slått, og vil være et problem i et slåttelandskap. Nedbryting av kvist og døde røtter gir samtidig en gjødslingseffekt med økt gjengroing som resultat. Fjerning av de største trærne er heller ikke forenlig med å opprettholde et slåttelandskap. Der det slås er det viktig å ha så lite krattoppslag som mulig, og en av måtene dette tradisjonelt ble gjort på var å fjerne busker og små trær, mens de store fikk stå og dominere så lenge de var i live. Det viser seg at der de store trærne fjernes blir resultatet tett krattskog noen år senere, så å beholde et eksisterende tresjikt med gamle, storvokste trær er avgjørende for å unngå gjengroing. Her vil vi legge til at fjerning av trær i seg sjøl kan gi myrvekst gjennom økt akkumulering av torv på grunn av økt markfuktighet.

Skogsdrift er én årsak til kjøring på barmark, men det er mye kjøring av andre årsaker også, f.eks. i forbindelse med jakt og annet friluftsliv, til og fra hytter, og som et ledd i Forsvarets virksomhet. Skjøtsel av slåttemyrer med maskinelt utstyr medfører også kjøring, og ved utarbeidelse av skjøtelsesplaner er dette et punkt som må vurderes for å unngå kjøreskader. Her må vi samtidig huske at det også i den tidligere, tradisjonelle bruken av slåttemyrene var en god del tråkkpåvirkning fra mennesker og dyr. Hesten var viktig for transporten til høyløer og stakker, og vi vet at det ble brukt egne hestetrugeter for å unngå at de gikk seg fast i myra. Myrkanter og fastmattevegetasjon på myrflater er relativt tråkksterke, i motsetning til mykmatte- og løsbunnvegetasjon (på myrflater).

Myrvegetasjon er sårbar for tråkk, og særlig tunge beitedyr som storfe har negativ effekt. Dette har vært studert på rik bakkemyr (slåttemyr) på Sølendet (oppsummering i Moen & Øien 2012). Tråkk fra storfe (NRF) ga redusert artsantall, ujamn overflate på myra, blottlegging av torv med påfølgende erosjon, og på lang sikt etablering av busker og kratt på forhøyninger som tråkket har skapt. Det er generelt slik at myrene er mer sårbare for tråkk jo blautere de er og jo svakere utvikla vegetasjonsdekket er (jf. avsnitt 4.3.5). Storfe har en tendens til å gå langs gjerder, og gjerder bør derfor plasseres på fastmark for å unngå konsentrasjon av tråkk ute på myra.

Lette beitedyr som sau og geit gir ikke så store problemer med tråkk som storfe, og i hvert fall sau foretrekker fastmark og myrkanter over åpne myrer. Sau er til gjengjeld kjent for å beite mye urter, og i Tågdalen naturreservat har vi observert at de for eksempel tar blomstrende orkidéer ganske målretta. I skjøtelsesområder (slåttemyr og slåttemark) der det skal tas hensyn til særskilte arter vil vi derfor ikke anbefale beiting av sau i blomstringssesongen, men høstbeite (etter slått) på slåttemark kan være gunstig. Husdyr på utmarksbeite kan kanskje forsinke visuell gjengroing på slåttemyr, men vil ikke kunne erstatte effekten av slått. Beite fra hjortedyr og smågnagere påvirker også myrene og kan forsinke gjengroingen, og særlig i smågnagerår antar vi at effekten er stor. Dette er imidlertid forhold vi så langt ikke kjenner godt nok.

Ferdsl og tråkkpåvirkning fra folk kan også utgjøre en trussel for slåttemyr, og studier bl.a. fra Sølendet (Arnesen 1999 a, b, c, Arnesen & Lyngstad 2012) viser at det kan ta flere tiår å få til revegetering av tråkk i myra, og at nedbørm yrer særlig utsatt. Fastmatter tåler noe mer enn våtere myr, men heller ikke slik myr tåler veldig mye tråkk før det oppstår mer eller mindre permanente tråkk.

5 Verdivurdering

Verdier av myr i naturtilstand i Norge er bl.a. beskrevet i publikasjoner og fylkesvise rapporter fra arbeidet med landsplan for myrreservater (for eksempel i Moen 1973, 1983, 1995). I myrrapportene er det beskrevet 16 kriterier for vern fordelt på naturverdier, naturvitenskapelige verdier og vurdering av tilstand og sårbarhet. Flere av disse kriteriene er knyttet til prioritering av lokaliteter for vern.

5.1 Naturverdier på slåttemyr

Her gir vi en summarisk oppsummering av viktige naturverdier av myr, med vekt på slåttemyr. Ellers viser vi til publikasjonene nevnt over, og beskrivelsene i myrrapportene og fagrapportene for typisk høgmyr og oceanisk nedbørmyr (Moen et al. 2011a, b).

Diversitet (mangfold). De beste slåttemyrene finner vi ofte på rikmyr. Rikmyr har høg artsdiversitet i plantedekket, og er en våre naturtyper med høgest artstetthet (antall arter per areal). Artsrike rikmyrsamfunn i myrkant kan ha mer enn 50 arter innenfor prøveflater på 12,5 m² (Moen et al. 2012). Slåtten fremmer konkurransesvake og lyskrevende arter.

Produksjon og karbonlager. Slåttemyrene finner vi i hovedsak på myrreal med høg produksjon i feltsjiktet, men ofte med begrenset torvdybde. Myr lagrer karbon, og spesielt de dype ombrotrofe myrene er viktige. Jordvassmyr (der slåttemyr er inkludert) lagrer imidlertid også svært mye karbon. Verdens torvmarker inneholder om lag en tredjedel av verdens organiske karbon i jord, og om lag dobbelt så mye karbon som verdens skoger (Joosten & Clarke 2002).

Grunnvassreservoar. Torva på myr har vanligvis ca. 90 % vatn, kanskje noe mindre på jordvassmyr med høgt mineralinnhold (Joosten & Clarke 2002). Myrene virker som svamper i terrenget, og de er viktige for grunnvassforholdene og for å dempe flomtopper i vassdrag. Dette gjelder også i Norge. Jordvassmyr har også stor evne til å filtrere forurenset nedbørsvatn. Globalt inneholder torvmarkene ca. 10 % av ferskvassresursene (Joosten & Clarke 2002).

Klarhet. I mange sammenhenger, bl.a. ved forskning, vern og ved pedagogisk bruk av natur, er naturtypens utforming av verdi. Viktig er da at sammenhenger og prosesser er klare og lette å forstå. Spesiell interesse knytter det seg til lokaliteter med «velutvikla» myrtyper. Når det gjelder slåttemyr er det av stor verdi å ha noen eksempler på store landskaper der myrslåtten preger landskapsbildet. Sølendet i Røros, og kanskje Slåttemyra i Nittedal i mindre format, er etter vår mening de eneste stedene i Norge der dette er tilfelle per i dag. I flere av de andre lokalitetene med igangsatt skjøtsel vil vi i løpet av noen år gå inn i en skjøtselsfase, og da vil også disse få preg av slåttelandskap igjen.

5.2 Kriterier for verdivurdering og prioritering

Som en del av prosjektet «Kunnskap om myr» ble det foretatt en vurdering av slåttemyrlokaliteter i Sør-Norge, og med forslag til prioritering (Lyngstad et al. 2013). Vi har brukt samme framgangsmåte ved vurdering av lokaliteter i Nord-Norge, og prioriteringen er i hovedsak gjort etter de samme kriterier som den gangen. De prioriterte lokalitetene for Nord-Norge er omtalt i avsnitt 6.2.5.

I arbeidet med vurdering av slåttemyrlokaliteter har vi valgt å skille mellom *typeområder* og *spesialområder* slik det ble gjort i myrplanarbeidet (Moen 1983, Moen et al. 1983, Moen 1984). Typeområder er lokaliteter som er representative for et større område, for eksempel en landsdel eller region, og dette er oftest store myrkomplekser. Spesialområder er lokaliteter med forekomster av uvanlige eller sjeldne vegetasjonstyper, myrmasstyper og arter. Spesialområder er oftest små

lokaliteter med naturverdier som ikke dekkes godt av typeområder, og de supplerer typeområder i en region.

Blant de beste av de kjente slåttemyrene har vi plukket ut et representativt utvalg lokaliteter der vi anbefaler oppfølging med skjøtsel. Vi skiller i denne sammenheng mellom lokalitetenes verdi som slåttemyr (verdivurdering) og hvilke som bør prioriteres for overvåking og skjøtsel.

Verdivurderingene omfatter botaniske kriterier, forekomst av kulturspor og mer generelle forhold:

- Tilstand (gjengroingsgrad, hevd, inngrep eller annen påvirkning)
- Botanisk diversitet (forekomst av rik myrvegetasjon, sjeldne/true arter, natur- og vegetasjonstyper)
- Høg verneverdi i myrreservatplanen (f.eks. Vorren 1979, Moen 1983) eller høg verdi i Naturbase
- Kulturspor (rester etter høyløer, stakkstenger, etc.)
- Hvor godt tidligere bruk er dokumentert
- Del av større sammenheng. Det vil si om slåttemyrene inngår som en del av et større landskap med flere naturverdier eller verneinteresser (se f.eks. Moen 1983)
- Størrelse og klarhet. Klarhet betyr i denne sammenheng at lokaliteten har utforminger, sammenhenger eller prosesser som trer særlig klart fram (se f.eks. Moen 1983)
- Landskapsøkologi (lokal forekomst - sjeldenhet). Myrer som ligger nær hverandre vil ha større sammenfall i miljøforhold enn myrer som ligger langt fra hverandre. Den enkelte myra vil derfor være mindre viktig for naturmangfoldet i områder med mye slåttemyr enn i områder med lite slåttemyr. Samtidig kan ei slåttemyr som inngår i et større myrkompleks eller myrområde ha høg verdi fordi den bidrar til større variasjon i økologiske gradienter lokalt (jf. klarhet)
- Dokumentasjon. Hvor godt undersøkt lokaliteten er

Ved verdivurderingen har vi lagt mer vekt på tilstand og botanisk diversitet enn på de andre kriteriene. Dokumentasjon av tidligere bruk og botanisk kunnskap om lokaliteten er også tillagt stor vekt.

Områdene er så prioritert ut fra:

- Verdi (etter kriteriene over)
- Fordeling på vegetasjonsgeografiske regioner (vegetasjonssoner og vegetasjonsseksjoner (Moen 1998a))
- Geografisk spredning (flere områder med høg verdi som ligger nær hverandre blir ikke like høgt prioritert)
- Om det allerede foregår overvåking/skjøtsel eller annen faglig oppfølging, eller at sannsynligheten for å få til overvåking og skjøtsel er stor
- Om lokaliteten er verna (vern er positivt)

Kunnskapen om de forskjellige lokalitetene varierer mye, og vi mangler ofte informasjon for å kunne si noe om alle kriteriene for verdivurdering. Vi har gitt prioritet til lokaliteter med godt dokumenterte verdier.

6 Innspill til handlingsplan

6.1 Målsetting

Et av formålene med denne rapporten er å gi kunnskap om naturtypen slåttemyr som grunnlag for vern, fornuftig bruk og prioritering av tiltak.

Sikring av et representativt utvalg av slåttemyrene er viktig for å ta vare på vårt naturmangfold. Slåttemyr forekommer i store deler av landet, med stor regional og lokal variasjon både når det gjelder utforming og planteliv. Slåttemyr er svært vanlig på bakkemyr og flatmyr, og strengmyr har i noen grad også vært brukt (se avsnitt 4.2.2). Bakkemyrer er i europeisk sammenheng sjeldne, og av klimatiske grunner har vi uvanlig bratte bakkemyrer. Slåttemyrer med rik- og ekstremrik myrvegetasjon har svært høgt arts mangfold, og sikring av et representativt utvalg av rike slåttemyrer er viktig også for å ta vare på arts mangfoldet. I dette ligger også vern av tilgrensende arealer slik at naturlig utvikling og vekst kan foregå. Slåttemyr og rikmyr må her ses i sammenheng. Restaurering og skjøtsel i form av rydding og slått er nødvendig i slåttemyrene for å hindre eller reversere en tiltakende gjengroing. Noen steder vil det også være nødvendig med igjenfylling av grøfter og andre tiltak som gjenoppretter og sikrer vannhusholdningen (hydrologien) til myra.

6.2 Tiltak

6.2.1 Gjennomførte og planlagte tiltak

Vern av myr

Gjennom verneplaner og på annen måte er ca. 400 viktige og dokumenterte myrlokaliteter med et areal på ca. 1000 km² verna som naturreservat etter naturvernloven. Dette utgjør litt over 2 % av myrarealet. I tillegg er myrer verna i nasjonalparker og landskapsvernområder. For å ta vare på det store mangfoldet av myr vi har i Norge er det imidlertid nødvendig med en vesentlig økning i verna areal og antall verneområder, spesielt i låglandet. Der er mangfoldet størst, trusselbildet sterkest, og der er det verna minst. Dette gjelder ikke minst slåttemyr.

For Finnmark fylke er verneplan for myr fortsatt ikke satt ut i livet, og det bør ha høy prioritet å få gjennomført dette. Myrene i Finnmark har et nordøstlig og østlig floragelement som mangler ellers i landet, delvis med unntak av indre Troms og indre Østlandet.

Det er ofte slik at deler av myrkompleks er utelatt ved avgrensning av verneområder, og en av de vanligste årsakene til dette er at arealer med inngrep (som grøfter) er holdt utenfor vernet. I mange tilfeller vil derfor hydrologien inne i et reservat påvirkes av inngrep utenfor reservatgrensa. Dette er uheldig, og ut fra et naturfaglig synspunkt bør grensene til mange myrreservater utvides, grøfter fylles igjen, og eventuelt andre tekniske inngrep utbedres. Det er under utarbeidelse endringer i forskrift om nydyrking av myr (St.meld. nr. 39, se avsnitt 4.3), noe som vil føre til at grøfting av myr forhåpentligvis reduseres til et minimum. Det foreligger allerede vedtak om stopp i nygrøfting for skogproduksjon på myrareal. Disse tiltakene vil bidra til mindre tap av biologisk mangfold, samt til at utslippene av klimagasser fra torvmark ikke vil øke så mye som de siste åra. Dessverre vil gamle grøfter fortsette å påvirke mangfoldet negativt i lang tid framover, og de vil fortsette å gi store utslipp. Det vil kreve igjenfylling av grøfter i stor målestokk for å redusere utslippene mye. De endelige vedtakene om forbud mot grøfting av myr bør komme så snart som mulig.

Skjøtsel

Det foregår i dag skjøtsel i en rekke slåttemyrer rundt om i landet, og dette gjelder flere av de prioriterte lokalitetene i Sør-Norge (tabell 6). Sølendet naturreservat i Røros er det viktigste området for skjøtsel av slåttemyr i Skandinavia, og det har foregått slått siden midten på 1970-tallet (f.eks. Øien & Moen 2006, Moen & Øien 2012). I Sør-Trøndelag er det i tillegg en del aktivitet på Garbergmyra i Meldal, med oppfølging av slått og overvåking av vegetasjon (Singsaas 1995, Øien

2014). I Nord-Trøndelag er skjøtselen av slåttemyrene i Øvre Forra-området viktigst (Moen et al. 1976, Øien et al. 1997, Lyngstad 2015). Slåttemyrene ved Rosåsen i Høylandet har en skjøtselsplan og skjøttes (Moen & Nilsen 2005, Moen et al. 2006, Lyngstad 2012a), og i Røyrvik er myrslåtten tatt opp igjen på både Myrmo og Langslåtten i Hudningsdalen. I Kvamsfjellet i Steinkjer er det også tatt initiativ til restaurering av gamle slåttemyrer, og arbeidet startet sommeren 2015 (Lyngstad 2016). I Møre og Romsdal skjøttes deler av myrene i Tågdalen naturreservat i Surnadal (Moen 2000a). I Rogaland har skjøtsel nylig startet ved Øyastøl i Hjelmeland (pers. medd. Audun Steinnes), og det samme er tilfelle med Vidmyr i Bykle i Aust-Agder (Aune & Svalheim 2012). Svangtjernmyra i Nes i Buskerud har i hvert fall blitt slått i forbindelse med slåttedager, og Thunemyra i Vestre Toten i Oppland (Lyngstad et al. 2013) har blitt slått gjennom et skoleprosjekt. I Oppland ligger også Bjørnhaugmyra i Nordre Land der skjøtsel startet for et par år siden (Høitomt 2011). Slåttmyra i Nittedal i Akershus er etter vår bedømmelse den slåttemyrlokaliteten sør for Dovre der arbeidet med å restaurere og skjøtte myrene har kommet lengst (Moen 1970b, Moen & Olsen 1997, se også <http://www.maridalensvenner.no/slaattemyra.25743.no.html>). Skjellvik på Asmaløy i Hvaler i Østfold skjøttes av Statens naturoppsyn med tanke på å bevare honningblom (*Herminium monorchis*).

I Nord-Norge kjenner vi til at det er utarbeidet skjøtselsplan for Kvalbukta i Hemnes (Sommersel 2010a), og slått har blitt gjennomført på ei av myrene her, men vi er usikre på status for slåtten i dette området. Ved Indre Survik i Hammerfest er det også gjenopptatt slått av slåttemark og utarbeidet skjøtselsplan (Eilertsen & Bjelland 2015), men det er usikkert om myrene i området også blir slått. Det foreligger også skjøtselsplaner for slåttemark ved Rabliåsen i Hemnes (Sommersel 2010b) og ved Kvitmyra på Nes i Hamarøy (Aune & Bär 2010), men disse omfatter ikke skjøtsel av myrområder.

6.2.2 Kunnskapsbehov

For slåttemyr i høgereliggende strøk i Sør-Norge (mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone) har vi god kunnskap om botanisk arts mangfold og gjengroingsprosesser ved opphør av hevde. Dette har vi fått gjennom langtidsstudiene i bl.a. Sølendet naturreservat (Moen 1990, Moen & Øien 2012, se også avsnitt 2.4). Vi har imidlertid dels begrenset kunnskap om slåttemyr i låglandet i Sør-Norge. Kartleggingen som ble gjennomført i 2012-2014 ga økt kunnskap, men fremdeles er kunnskapen om det botaniske arts mangfoldet og hvordan dette påvirkes av gjengroingsprosesser ved opphør av slått mangelfull.

Vi har dårlig oversikt over slåttemyr i de tre nordligste fylkene. Omfanget av myrslått har vært like stort her som i Sør-Norge (avsnitt 4), men svært få slåttemyrer er kartlagt (avsnitt 3). Det er et presserende behov for systematisk kartlegging av slåttemyr i Nord-Norge, slik at vi kan identifisere og sikre et representativt utvalg av våre nordlige slåttemyrer.

Det er også stor kunnskapsmangel på andre områder, blant annet om hydrologi, næringsomsetning og -tilgang, vegetasjonshistorie, til dels også arts mangfold generelt, inkludert utbredelse av enkeltarter. Dette er utfordringer som også gjelder Sør-Norge, og som er felles med rikmyr (Øien et al. 2015). Det er derfor et stort behov for forskning på slåttemyr i Norge, spesielt i de vegetasjonsregionene der vi har dårligst kunnskap. Dette gjelder hele Nord-Norge, og kanskje særlig Finnmark, der myrnaturen nok skiller seg mest fra det vi finner i Sør-Norge. Her bør vi benytte oss av kunnskap fra våre naboland for typer som vi har felles, men spesielt i oseaniske områder har Norge et hovedansvar. Uten økt kunnskap vil vi ikke være i stand til å sette inn riktige restaurerings- og skjøtselstiltak for å ta vare på mangfoldet av slåttemyrer.

Tabell 6. Status for gjennomføring av skjøtselstiltak i 28 prioriterte slåttemyrlokalteter i Sør-Norge per april 2016. * viser til de 10 stjernelokalitetene. Skjøtselstiltak er oftest bare satt i gang på mindre deler av områdene.

Lokalitet	Fylke	Kommune	Vern	Skjøtsel	Skjøtelsplan
Rosåsen	NT	Høylandet	Delvis	Ja	Ja
Kvamsfjellet *	NT	Steinkjer	NR	Ja	Ja
Gjevsjø	NT	Snåsa	Del av NP	Nei	Nei
Øvre Forra *	NT	Levanger	NR	Ja	Ja
Skognakjølen	ST	Orkdal/Skaun/Melhus	-	?	?
Sølendet *	ST	Røros	NR	Ja	Ja
Garbergmyra	ST	Meldal	NR	Ja	Ja
Tågdalen *	MR	Surnadal	NR	Ja	Ja
Fræneidet	MR	Fræna	NR	Nei	Nei
Fausa: Fausalia	MR	Stranda	-	Nei	Nei
Tvinna, Randabygda *	SF	Stryn	NR	Nei, men diskuteres	Nei
Slåttena	Ho	Samnanger	-	?	?
Øyastøl *	Ro	Hjelmeland	NR	Ja	Ja
Søre Kvitladalen	Ro	Bjerkreim	-	Nei	Nei
Storslåtta	AA	Evje og Hornnes	NR	Nei	Nei
Reismyr	AA	Åmli	NR	Nei	Nei
Vidmyr *	AA	Bykle	NR	Ja	Ja
Store Slåtta	Te	Bamble	-	Mulig oppstart (rydding) i 2016	Kommer
Svangtjernmyra	Bu	Nes	NR	Ja	Ja
Slåmyradn	Op	Øystre Slidre	-	?	?
Bjørnhaugmyra *	Op	Nordre Land	-	Ja	Ja
Thunemyra	Op	Vestre Toten	-	Ja	Nei
Slåttmyra *	Ak	Nittedal	NR	Ja	Ja
Tyvslåtta	Øf	Marker	NR	Nei	Nei
Skjellvik på Asmaløy	Øf	Hvaler	NP	Ja	Ja
Storløkjølen	He	Elverum	-	Nei	Nei
Bersvenmyra	He	Stor-Elvdal	NR	Nei	Nei
Einunndalen-Meløyfloen *	He	Folldal	NR	Nei	Nei

6.2.3 Restaurering og skjøtsel

Det må gjennomføres skjøtsel i alle prioriterte slåttemyrer (se avsnitt 6.2.5) som ikke lenger er i hevd. Skjøtselen må gjennomføres på bakgrunn av en godkjent skjøtelsplan. Før det kan utarbeides en skjøtelsplan må det være gjennomført undersøkelser som i tilstrekkelig grad avdekker den botaniske variasjonen, gjengroingstilstanden og så mye som mulig om den tidligere bruken av myra. I en skjøtelsplan vil det ofte være hensiktsmessig å skille mellom en restaureringsfase de første årene og en årlig skjøtelsfase seinere, avhengig av graden av gjengroing. Det er viktig å ha et realistisk bilde på hva som kreves av arbeidsinnsats ved skjøtsel, og i tabell 7 summerer vi opp erfaringer med tidsforbruk for ulike arbeidsoperasjoner. Ved restaurering er det viktig å ikke sette i gang med mer omfattende rydding enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid fordi rydding uten påfølgende slått kan gi økt gjengroing. For ytterligere råd ved skjøtsel og restaurering av slåttemyr viser vi til skjøtelsplanmalen for slåttemyr (vedlegg 1), samt Øien & Moen (2006) og Moen & Øien (2012).

For noen slåttemyrlokaliteter kan restaurering av hydrologien (ved heving av grunnvatnet) også være nødvendig. Dette kan ha flere formål, der binding av klimagasser (karbonfangst, se f.eks. Joosten et al. (2015)) og bevaring av biologisk mangfold er blant de viktigste. Dette er utfordringer som er felles for flere myrtyper, bl.a. rikmyr (Øien et al. 2015).

Tabell 7. Tidsforbruk ved skjøtsel. Tabellen viser gjennomsnittlig tidsforbruk ved ulike arbeidsoperasjoner ut fra erfaringer gjort i Sølendet naturreservat, Røros. Rydding er gjort med øks, transport er gjort med tohjulstraktor eller ATV med henger. Fra Moen og Øien (2012).

<i>Restaureringsarbeid:</i>	
Rydding av tett kratt:	5-10 t/daa
Rydding av glisnere kratt:	4-5 t/daa
<i>Gamle arbeidsmetoder som ikke blir brukt lenger:</i>	
Breieing etter ljåslått:	2 t/daa
Tørking, oppsamling og transport:	3 t/daa
<i>Arbeid som må gjøres hvert år:</i>	
Ljåslått og slått med kantklipper:	3-4 t/daa
Slått med tohjulstraktor med slåttebjelke:	1/2 t/daa
Slått med skive-slåmaskin:	1/3-1/2 t/daa
Raking med vanlig rive, oppsamling og transport til veg:	3 t/daa
Oppsamling med venderive og høysvans til hauger for brenning:	1 t/daa

6.2.4 Overvåking

I arbeidet med naturindeks på myr (Lyngstad et al. 2011b) gjorde vi en gjennomgang av hva som bør overvåkes (indikatorer), overvåkingsmetodikk og strategier for overvåking (valg av lokaliteter) av myr i Norge. Nedenfor følger en oversikt over det som er mest aktuelt for slåttemyr. Begreper knyttet til overvåking og overvåkingsmetoder følger Halvorsen (2011). Vi viser ellers til Lyngstad et al. (2011b) og Moen et al. (2011b) for detaljer.

Fjernanalyse. Satellittdata og flybilder

Så langt tyder erfaringene på at bruk av satellittdata for kartlegging og overvåking av myr er av begrenset verdi, spesielt når det gjelder endringer i vegetasjonen (Moen 2000b, Boresjö Bronge 2006, Erikstad et al. 2009, Johansen 2009). Konklusjonen er at:

- Gjengroing med busker og kratt kan måles med stor nøyaktighet.
- Endringer i botnsjikt er vanskelig å måle fordi tørke påvirker måleresultatene sterkt.
- Arealendringer (eks. grøfting og gjengroing) fanges opp i ca. 80 % av tilfellene.
- Tidspunktet er avgjørende, satellittbildene bør være tatt i juli for å være egnet.
- Værforhold før og under opptak må tas hensyn til fordi grad av markfuktighet påvirker målingene betraktelig.

Flybildetolkning har vært brukt mye i undersøkelser av myr i Norge, ikke minst i arbeidet med landsplan for myrreservater. De siste åra har digitale flybilder i farge blitt brukt til kartlegging av typisk høgmyr på Østlandet, og med gode resultat (Lyngstad et al. 2012a, Lyngstad & Vold 2015). Flybilder egner seg godt til å skille myrmasse, myrelementer, myrstrukturer og til en viss grad myrstrukturdeler, samt til å se tekniske inngrep som grøfter, veger, stier og kraftlinjetraséer. De gir gode muligheter for å tolke fuktighetsgradienten og å skille mellom åpen og skog-/krattbevokst myr. Det er imidlertid fortsatt vårt inntrykk at fattig-rik gradienten er vanskelig å tolke direkte fra flybilder i svart-kvitt eller farge. Flybilder i infrarødt spekter (IR) gir tilleggsinformasjon om produksjonsforhold, og er særlig aktuelle i forhold til overvåking av gjengroing og effekter av nitrogennedfall. Også for flybilder er tidspunkt for opptak helt avgjørende for tolkingmulighetene,

dette gjelder særlig IR-bilder som utgangspunkt for å tolke produksjon av biomasse, der juli er den måneden opptak må foretas.

Vår vurdering er at satellittdata foreløpig har begrenset verdi for overvåking av myr siden det ikke kan skilles mellom viktige overvåkingsenheter. Flybilder peker seg fortsatt ut som mer presist og anvendelig for fjernanalyse av myrvegetasjon enn satellittopptak. Vi anbefaler derfor at fjernanalyse for å vise og påvise arealendringer på myr over tid i første rekke baseres på flybilder. Her er det imidlertid viktig å påpeke at den tekniske utviklingen går raskt, og at nye satellitter kan gi bedre muligheter i nær framtid (jf. Nybø 2010). LIDAR kan gi gode data om f.eks. høgdeforhold og inngrep som grøfter. Fotografering med droner før oppstart av restaurering kan også være et godt hjelpemiddel for senere evaluering av endringer.

Feltundersøkelser

Undersøkelser i felt vil være nødvendige for å få informasjon om arter og vegetasjonstyper, og i mange tilfeller også for å kunne koble endringer i myrarealer slik de kan observeres på flybilder til vegetasjonsmessige endringer. En detaljert gjennomgang av viktige prinsipper og metodikk vedrørende overvåking av biologisk mangfold i myr og våtmark, inklusive kriterier for utvalg av lokaliteter, er gitt i Moen et al. (1997). Anbefalinger er gitt både for intensiv og ekstensiv overvåking, og det legges vekt på botaniske undersøkelser når det gjelder myr. Generelt bør artsgruppene karplanter og moser overvåkes i faste prøveflater. Antallet prøveflater per lokalitet vil avhenge av variasjonen i myrtyper innad i lokaliteten, men bør være stort nok til at resultatene kan analyseres statistisk, jf. prinsippene for gradientbasert overvåking (Halvorsen 2011). Undersøkelser i felt bør relateres til begrepsbruk og termer som ble brukt i forbindelse med landsplan for myrreservater for å sikre sammenlignbare resultater, og samtidig forholde seg til termer og inndelinger av myr slik dette er gjort i NiN (se avsnitt 2.5.4). Uansett valg av feltmetodikk er resultatet avhengig av at feltarbeidet ledes av botanikere med god artskunnskap og erfaring fra myr og myrvegetasjon, og at ulike miljø er samkjørte i anvendelse av metodikken.

Oppfølging av skjøtsel

På slåttemyr der det gjennomføres skjøtselstiltak (se over) anbefales det at resultatet overvåkes. Det bør dokumenteres slåttetidspunkt, hvilken redskap som brukes, samt hvordan slåttegraset blir samlet opp, og slåttearealet må kartfestes.

6.2.5 Prioriterte slåttemyrlokaliteter for overvåking og skjøtsel

Nedenfor følger en oversikt og beskrivelse av det vi mener er de viktigste blant de kjente slåttemyrlokalitetene i Norge. Dette er lokaliteter som bør prioriteres for skjøtsel og overvåking. Vi har delt oversikten i én for Sør-Norge og én for Nord-Norge fordi kunnskapsgrunnlaget er svært ulikt. Oversikten er satt opp med bakgrunn i tilgjengelige registreringer i Naturbase og Myrbase, bakenforliggende kildelitteratur og egne erfaringer (se avsnitt 3).

Prioriterte slåttemyrlokaliteter i Sør-Norge

I Lyngstad et al. (2013) ble det foretatt en vurdering av slåttemyrlokaliteter i Sør-Norge, og blant 613 registrerte slåttemyrer ble det valgt ut 28 prioriterte lokaliteter. Blant disse ble det videre valgt ut 10 «stjernelokaliteter» som bør komme først ved overvåking og skjøtsel. Vi inkluderer her en oversikt over de prioriterte lokalitetene i Sør-Norge (tabell 8, figur 4 og figur 6A), men viser til Lyngstad et al. (2013) for videre omtale av disse og vurderinger gjort ved utvalg.

Prioritering av slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge

Etter gjennomgang av kjent litteratur har vi klart å finne 68 slåttemyrer i Nord-Norge (vedlegg 3 og 4), det vil si ca. 11 % av antallet som er registrert i Sør-Norge. Kunnskapsgrunnlaget for Nord-Norge er, som det går fram, mye dårligere enn for Sør-Norge, og vi har derfor ikke gått like langt i konkrete prioriteringer. I praksis har dette medført at vi ikke fremmer forslag for prioriterte lokaliteter i alle geografiske eller vegetasjonsgeografiske regioner der dette ellers ville vært naturlig (se under). Vi prioriterer foreløpig i alt 10 lokaliteter med slåttemyr i Nord-Norge, og med anbefaling om at disse restaureres, skjøttes og overvåkes faglig (tabell 9, figur 5 og figur 6B). Disse vil fange

opp en del av variasjonen i flora, vegetasjon og myrenheter blant slåttemyrer i landsdelen. Vi har heller ikke skilt ut «stjernelokaliteter» slik det er gjort for Sør-Norge (Lyngstad et al. 2013), til det er kunnskapsgrunnlaget for tynt.

Vurdering etter kriteriene som er brukt ved verdivurdering og prioritering (se avsnitt 5) for de enkelte lokalitetene er vist i tabell 9. For botanisk diversitet finnes det ikke alltid utdypende informasjon om artsmangfold, men det er ofte oppgitt om det er rik myrvegetasjon i en lokalitet eller ikke. I tabell 9 og vedlegg 3 er det derfor forekomst av rikmyr som indikerer høg botanisk diversitet. Vegetasjonsgeografisk region er ikke alltid angitt, og særlig for Naturbaselokaliteter mangler ofte denne informasjonen. Vi har føyd til ei vurdering av sone- og seksjonstilhørighet for lokalitetene der dette mangler, men det er alltid en viss usikkerhet knyttet til lokale topografiske forhold (lokalklima). Behovet for restaurering av hydrologien er stort sett ikke vurdert fordi tilstanden vanligvis ikke er godt nok kjent. Lista bør revideres etter hvert som kunnskapen om slåttemyr i Nord-Norge øker, og et mål på sikt vil være å finne fram til stjernelokaliteter også for denne landsdelen.

De fleste prioriterte lokalitetene er typeområder (se avsnitt 5), men Storvatnet øst, Nord-Herøy (Herøy) regner vi som et spesialområde. I Kvalbukta drives det skjøtsel i dag, men ut over det har vi ikke klart å finne slåttemyrer med aktiv skjøtsel i Nord-Norge. Alle slåttemyrer der skjøtsel tas opp igjen bør ha en plan for langsiktig skjøtsel for å bedre muligheten for å oppnå gode resultat, og for å gjøre skjøtselen effektiv. Der kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt vil dette kreve supplerende undersøkelser på forhånd (se avsnitt 6.2.3), og i noen lokaliteter bør det i tillegg være overvåking av vegetasjonen blant annet for å dokumentere endringer som følge av skjøtsel og videre gjengroing (se avsnitt 6.2.4). Dette er ressurskrevende, og det er bedre å konsentrere overvåking til et fåtall områder framfor å spre innsatsen. Vi mener at overvåking bør prioriteres for «stjernelokaliteter», men siden vi så langt ikke har tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å peke ut slike i Nord-Norge må en slik prioritering inngå som en del av videre undersøkelser av slåttemyr i landsdelen. Det kan og være ønskelig eller nødvendig med overvåking i andre lokaliteter, for eksempel for å følge utviklingen hos populasjoner av sjeldne eller trua arter.

I de fjordnære, men relativt kontinentale områdene (OC-C1) i Finnmark øst for Porsangerfjorden er det registrert en del slåttemyrer. Her prioriterer vi Korsmyra (Tana/Nesseby), Kibymyra (Vadsø) og Rástejeaggi/Vieksadalen (Porsanger). Andre aktuelle lokaliteter er Bergebydalen (Nesseby) og slåttemyrer ved Skallelv (Vadsø), men slik vi vurderer det representerer Korsmyra og Kibymyra om lag de samme elementene. Slått er imidlertid bedre dokumentert i Bergebydalen enn på Korsmyra, mens Korsmyra antakelig er mindre gjengrodd, og har større variasjon i myrtyper. Korsmyra prioriteres under tvil av disse to, men her er det behov for videre undersøkelser.

På Finnmarksvidda bør det prioriteres en lokalitet, og her er det minst fem mulige kandidater (alle i Kautokeino), men ingen peker seg klart ut. Gálaniitu har mest fattig flommark- og høgstarrvegetasjon, og det er noe usikkerhet rundt omfanget av slåttepåvirkningen. Ophmoáphi er variert, rik vegetasjon finnes, men slått er dårlig dokumentert eller det er usikkert om dette omfatter myrene. Stuoráphi og Geatkásjeaggi minner om Ophmoáphi, men virker ikke like rikt eller variert. For begge disse områdene er det skjæring av sennegrass som er omtalt i kildene, mens slått med formål å samle fôr ikke er omtalt. Suolovuopmi har dels rik vegetasjon og slått nevnes, men det er usikkert om det gjelder myrene. På bakgrunn av dette finner vi ikke grunnlag for å peke ut en prioritert lokalitet for Finnmarksvidda.

I kyststrøkene i Vest-Finnmark er det registrert noen slåttemyrer, og Indre Survik (Hammerfest) samt Årvika, Sørøya (Hasvik) er kandidater for prioritering. Slåtten er best beskrevet for Indre Survik, og det antydes fortsatt skjøtsel i 1994 (Alm et al. 1994a). Skjøtsel for slåttemarka har blitt gjenopptatt i nyere tid, med skjøtelsesplan (Sommersel 2010b), men dette gjelder nok ikke myrene. Slåttemyrene i området er antakelig små, men Indre Survik er gitt verdi B som D02 Slåtte- og beitemyr i Naturbase. I Årvika, Sørøya er slått godt dokumentert, også på myr, men myrene er fattige. Lokaliteten er kanskje den beste blant de vi har informasjon om på kysten av Vest-Finnmark, men den er ikke registrert i Naturbase. Også her synes vi det er vanskelig å prioritere en lokalitet ut fra kunnskapen vi har i dag.

Storparten av Troms fylke vet vi for lite om, men i nord er myrslått og rik vegetasjon godt dokumentert for Bogmyra på Karlsøya, og helt i sør gjelder det samme for Bakåsmyra (Skånland) og Stormyra/Lapphaugen (Lavangen). Bakåsmyra er den best dokumenterte slåttemyra i Nord-Norge (Torbergesen 1978). Alle disse prioriteres. I Indre Troms ville vi forventet at det var relativt vanlig med myrslått, men det er lite eller ingen dokumentasjon, og her trengs kartlegging. De resterende (mulige) slåttemyrlokalitetene vi har funnet i Troms har mangler i beskrivelsene av bl.a. slåttens omfang, påvirkning og varighet.

Lofoten og Vesterålen mangler påviste slåttemyrlokaliteter. Dette kan skyldes at myrslått var lite utbredt, eller at slåttemyr ikke er kartlagt. Her har vi for lite kunnskap, men opplysninger i Reinton (1957) viser at utmarksslått var vanlig, men hvor mye som foregikk på myr vet vi ikke. Det vil være naturlig ut fra et vegetasjonsgeografisk kriterium med en prioritert slåttemyrlokalitet her, men kartlegging er nødvendig for å finne kandidater. Det mangler slåttemyrlokaliteter også i Ofoten, men her kan Bakåsmyra og Stormyra (Lapphaugen) i Troms sies å dekke de samme geografiske og vegetasjonsgeografiske elementene.

Mellom Ofoten og Saltfjellet er det registrert en del lokaliteter, vegetasjonen er ofte rik, men slått er dårlig dokumentert. Best dokumentasjon av slått er det for lokaliteten Reipå (Meløy). Aller rikest vegetasjon ser det ut til å være på Øya/Langholmen (Gildeskål), men slåttepåvirkningen er for dårlig undersøkt og dokumentert. Det har nylig blitt grøfta i dette området, og dette vil i løpet av et par tiår gi uttørking av myrene og gjengroing. Uavhengig av tidligere tradisjonell bruk må det settes inn restaureringstiltak i form av å fylle grøfter, samt rydding og slått hvis naturtypene skal bevares for framtida. Grøftingen vil mest sannsynlig ha endret de hydrologiske forholdene så mye at det ikke vil være nok bare å fylle dem igjen for å få en god tilstand, jevnlig rydding og slått må til for å kontrollere krattoppslag og gjengroing i feltsjiktet. Øya/Langholmen kan være et godt alternativ som prioritert lokalitet for slåttemyr, og da som et spesialområde. Vi mener imidlertid at slått er for dårlig dokumentert, og det må gjøres undersøkelser av den historiske bruken av området.

Helgeland (Nordland sør for Saltfjellet) har høyest konsentrasjon av registrerte slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge. Slåttetradisjonen i området har nok likhetstrekk med slått i Midt-Norge, i hvert fall i Namdalen. Her er det flere potensielle lokaliteter for høg prioritering, men de som peker seg særlig ut er Kvalbukta (Hemnes), Simskarmyra (inkludert Øvre Fiplingvatn, Grane) og Stormyra ved Slettjellet (Hattfjelldal). Sistnevnte er en representant for de mer kontinentale områdene (OC) i indre deler av Nordland. I Kvalbukta pågår det slått etter en skjøtselsplan, og Simskarmyra er ei godt dokumentert, rik slåttemyr. Flere andre lokaliteter er også interessante, bl.a. Herringbotnmyra (Vefsn), Glomådeltaet (Rana), Gardsmarkmyra (Hattfjelldal), Sør for Fisklausvatn (Hattfjelldal) og Femtilassmyra (Hemnes). Disse gir vi ikke prioritet i denne omgang fordi vi mener slåttemyrkvalitetene de representerer er tilfredsstillende dekt av de tre førstnevnte lokalitetene. I områder med mindre slåttemyr ville disse vært aktuelle som potensielle prioriterte lokaliteter.

De oseaniske områdene i låglandet på Helgelandskysten bør være representert med en prioritert lokalitet, og særlig lokaliteter med baserik slåttemyr er interessante. Storvatnet øst, Nord-Herøy har høg verdi i Naturbase, og prioriteres derfor. En mulig erstatningslokalitet kan være Aun, Hornstveten (Brønnøy) som også har rik vegetasjon og godt dokumentert tradisjon for slått. Rørtjørna nordøst, Norddalen (Brønnøy), samt Indre og Ytre Tjørnmyra (Bindal) er alle artsrike, men slått er ikke alltid like godt dokumentert. På ytterkysten i Lurøy er slåttemyr angitt for Dyrøya og Reløya. Ingen av disse virker videre interessante som slåttemyr, men representerer det aller mest oseaniske langs Nordlandskysten, og kan derfor vurderes.

Nedenfor følger en kort beskrivelse av de prioriterte lokalitetene fordelt på fylker, og med referanse til mer omfattende beskrivelse i litteratur eller andre kilder der dette finnes. Detaljer omkring andre registrerte slåttemyrlokaliteter er tatt med i vedlegg 3, 4 og 6.

Storvatnet øst, Nord-Herøy (Nordland, Herøy)

Lokaliteten er et relativt stort myrkompleks mellom Storvatnet og Kvikkleirøyan landskapsvernområde. Den ligger på dels skifrige og næringsrike bergarter (Naturbase) i nedre del av mellomboreal vegetasjonssone (kanskje sørboreal sone), og i sterkt til klart oseanisk seksjon (Moen 1998a). Lokaliteten er registrert i Naturbase (BN00049941) som «Rikmyr», og beskrivelsen er hentet derfra.

«Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av det er en intakt rikmyr over 50 daa i sørboreal sone, hvor forekomst av ekstremrik myr og rødlistearter tillegges vekt. (...) Mosaikkpreget landskap som veksler mellom myrer, noe kystlynghei (20 %) med oppslag av skog, særlig bjørk. Det er også tendens til gjengroing av lyngarter (røsslyng og krekling) og gråmoser. Det meste av myra kan føres til middelrik, dels ekstremrik fastmattemyr. Av karplanter ble det registrert bl.a. bjønnbrodd, blodmarihand (Naturbase, mindre vanlig i Nordland), blåstarr, breiull, brudespore (NT på rødlista), dvergjamne, enghumbleblom, engmarihand (NT på rødlista), engstarr, fjellnøkleblom (NT på rødlista), gulstarr, kvitmaure, kvitmjølke, legevintergrønn, lodnerubloom, loppestarr, myrsauløk, myrtevier (Naturbase), nattfiol, stortveblad, strengstarr, svarttopp, taglstarr, vill-lin og vårmarihand (mindre vanlig i Nordland). Mange av disse artene indikerer ekstremrik myr. Utskrift fra plantedatabasen ved Tromsø museum viser dessuten funn av bakkeseite (NT på rødlista). Det beites av storfe og sau i deler av området, som til dels er i gjengroing. Det går dessuten en grusveg gjennom deler av lokaliteten (ikke undersøkt øst for denne i 2007 grunnet granplanting m.v.). Beitingen har lange tradisjoner, samtidig som det tidligere også har vært slått og muligens torvstikking.»

Simskarmyra og andre myrer i Fiplingdalen (Nordland, Grane)

Simskarmyra ligger mellom Øvre og Nedre Fiplingvatnet i Fiplingdalen, og er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Eidet mellom vatna er flatt, og gjennomskjæres av Mellomvasselva og Simskarelva. Simskarmyra er verna som naturreservat, og er ansett som et myrområde av internasjonal verneverdi (Telma-myr) med stor variasjon i rikhetsgrad. Myra har også stor ornitologisk verdi (Friis & Aandahl 1980).

Store deler av eidet har flatmyrutforminger med mykmatte- og løsbunnvegetasjon i ulike rikhetsgrader, men også med rike bakkemyrer, våt starmyr og en rekke ansamlinger av vatn i form av småtjern og gjørmedammer (Friis & Aandahl 1980). I perioder, særlig om våren, flommer elvene over deler av eidet. Vorren (1979) beskriver myra slik: «Den østlige delen, den egentlige Simskarmyra, er overveiende oligotrof, men inneholder også rikmyrelementer. Den vestlige delen består stort sett av en del bakkemyrer og strengmyr-elementer med kravfull vegetasjon. Ved elva finnes viersumper».

Vorren (1979) nevner at myra tidligere har vært brukt som slåttemyr, mens Aune & Kjærem (1977) omtaler tidligere slått av den rikere myrvegetasjonen i bakkemyrer opp lia i øst. Rett sør for området ligger Syrgrasmyra, noe som kan sikte til ei slåttemyr med surgrasgroper. BN00037774 Øvre Fiplingvatn er en slåttemyrlokalitet som er avgrenset vest for Simskarmyra, og er beskrevet som ei rik, helt flat starmyr dominert av trådstarr, og med forekomst av engstarr. Slått er ikke bekreftet. Nettelbladt et al. (2003) skriver: «Rikmyrene og bjørkskogen synes være gammel utmarkslått». Denne lokaliteten bør sees i sammenheng med Simskarmyra. Antakelig har all fastmattevegetasjon og muligens også våtere områder med høgstarrvegetasjon blitt slått.

Bjortjønnlimyrene naturreservat noen km sør for Simskarmyra, og Stormyra naturreservat ved nordenden av Nedre Fiplingvatn, har også store arealer med velutvikla rikmyr (inkl. ekstremrikmyr) (Gaarder & Fjeldstad 2005).

Stormyra ved Slettfjellet (Nordland, Hattfjelldal)

Lokaliteten ligger i mellomboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a), og ligger i et område med flere kjente slåttemyrlokaliteter beskrevet av Kristiansen & Kleven (2006). All informasjon er hentet derfra og fra Naturbase, der BN00025732 Stormyra ved Slettfjellet er registrert som slåttemyr. Lokaliteten omfatter vidstrakte slåttemyrer som dekker 15-20 km² fra garden Bråten til Slettfjellet.

Myrområdet beskrives av Kristiansen & Kleven (2006): «Store areal med intermediær flatmyrer i veksling med mindre arealer ombrotrof myr. Trådstarr dominerer fastmattene. Grunnvannsstanden er generelt høy og vannet står helt i myroverflata. Noe tørre utforminger med trådstarr-samfunn forekommer vanlig på myrarealet. Vanlige arter i utformingene er svarttopp, dvergbjørk, flaskestarr, bukkeblad, blåtopp, jåblom, sveltull, småbjønnskjegg. Mer spredt forekomst har breiull, fjellfrøstjerne, bjønnbrodd. Lave tuer på myra inneholder det vanlige artsinventaret, bla røsslyng, krekling, einer og blokkebær. Vegetasjonen indikerer intermediær næringstilgang. Mjukmatter er arealmessig av noe mindre betydning. Feltsjiktet er mer åpent, med bla sotstarr, strengstarr, dystarr og bukkeblad. Rikere myrpartier finnes som fastmattevegetasjon med blåtopp og småbjønnskjegg som viktige arter. Ellers kan harerug, sotstarr, kornstarr, fjelløyentrøst, dvergjanne, svarttopp, gulsildre, jåblom, fjellistel, fjellfrøstjerne og sveltull forekomme her. På andre steder på myra hvor fastmattene er noe tørrere og jorda trolig mer baserik, kommer det inn arter som tvebustarr, myrsnelle og myrtevier. Vegetasjonen rundt høyløa består av lavvokst, glissen lyngrik fjellbjørkeskog og lyngheivevegetasjon, med bla rypebær, dvergbjørk, blokkebær, blåbær, tyttebær. Det er svært sparsomt forekomst av noen få kulturindikatorer som engkvein, rødsvingel og engrapp. Mindre arealer med krattbevakst myr forekommer i norddelen av myra. Vier og dvergbjørk er vanlige innslag. Her finner vi ellers trådstarr, mjørdurt, sjuskjære, blåtopp, jåblom, og tepperot».

Av kulturspor blir en restaurert høyløe med skadet tak omtalt, og det undersøkte myrområdet dekker ca. 0,5 km² omkring høyløa (Kristiansen & Kleven 2006). Myrslått var svært vanlig på grasmyrer i Hattfjelldal, og de fleste brukbare myrarealer har trolig vært utnyttet (Kristiansen 2003). Det undersøkte arealet på Stormyra viser ingen tydelige tegn på slått i vegetasjonens artssammensetning, men utgjør svært fine starrmyrer uten registrerte inngrep (Kristiansen & Kleven 2006).

Kvalbukta (Nordland, Hemnes)

Lokaliteten ligger på nordsiden av det store Røssvatnet, helt sør i Hemnes kommune, og er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Øst for garden Kvalbukta er det registrert åtte slåttemyrer tett på hverandre oppover ei sør-sørvestvendt li (BN00071078, BN00071082, BN00071081, BN00071079, BN00071080, BN00071084, BN00071083, BN00061621). Disse behandler vi her som én lokalitet fordi slåttene tilhører samme gardsbruk, ligger i et definert område, og har ganske lik brukshistorie. Berggrunnen er hovedsakelig glimmergneiser og glimmerskifer, med en del kalkspat og dolomittmarmor. Ovenom innmarka er det rygger med granitt, kalkglimmerskifer og kalksilikatgneis.

Informasjonen om Kvalbukta er hentet fra Sommersel (2010b). Alle myrene er rike, én er registrert som middelsrik myr, mens resten er registrert som ekstremrikmyr. Det er store forekomster av orkidéer på de fleste myrene, men de står i dag i ulik grad av gjengroing. Det er store forekomster av lappmarihand og brudespore (*Dactylorhiza lapponica*, *Gymnadenia conopsea*), men også flekkmarihand, skogmarihand, engmarihand, blodmarihand, stortveblad, grønnekurle og fjellkvitkurle (*Dactylorhiza maculata*, *Dactylorhiza fuchsii*, *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, *Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta*, *Listera ovata*, *Coeloglossum viride*, *Pseudorchis straminea*) er registrert. Andre rikmyrarter er gulstarr, slåttestarr, klubbstarr, småsivaks, breiull, fjellfrøstjerne, svarttopp og gulsildre (*Carex flava*, *Carex nigra* ssp. *nigra*, *Carex buxbaumii*, *Eleocharis quinqueflora*, *Eriophorum latifolium*, *Thalictrum alpinum*, *Bartsia alpina*, *Saxifraga aizoides*).

De fleste myrene i området ble slått. Slåtten opphørte på 1950-60 tallet, men myrene har fortsatt en tilstand som indikerer langvarig hevd. De utgjør en del av et helhetlig kulturlandskap. Ved én av disse myrene (BN00071078) ble slåtten nylig (2010) tatt opp igjen som et ledd av skjøtelsesplanen utredet for området av Ecofact (Sommersel 2010b). Det er ikke planer om å utvide dette til flere av dellokalitetene (Bår 2014).

Bakåsmyra (Troms, Skånland)

Lokaliteten ligger ca. 2,5 km sørøst for Tovik, med Bakåsvatnet i nordvest, og er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Myras vegetasjon og historie er beskrevet av Torbergsen (1978), og beskrivelsen er hentet derfra.

Omtrent 75 % av Bakåsmyra er rikmyr. Fastmattevegetasjon er vanligst på Bakåsmyra, men også Magnocariceta og mykmatte forekommer. Løsbunn opptrer i små spredte flekker, og utgjør små arealer. Ekstremrikmyr (jf. bl.a. frekvent forekomst av praktflik (*Lophozea rutheana*)) finnes knyttet til overgang mot fastmark, og er konsentrert til områder med mye rike kilder. Rikmyrene har både myrkant- og myrflatevegetasjon. Den ombrotrofe delen av myra er konsentrert til områder langs Bakåsvatnets sørside, og til de sørvestlige delene av Bakåsmyra. Fattig/intermediær myr forekommer ofte som mer eller mindre smale soner i overgangen mellom ombrotrof og rik myr. Forekomstene av høljer og flarker er liten i forhold til andre myrer i Nord-Norge. Tuefrekvensen er meget stor på de ombrotrofe partiene. På de minerotrofe områdene er det høy tuefrekvens bare i enkelte deler av kantsonen og særlig der hvor det er mer eller mindre skogbevokst myr.

Utdrag av artsliste hos Torbergsen (1978): Svarttopp, hårstarr, hodestarr, gulstarr, blystarr, lappmarihand, fjellsnelle, breiull, jåblom, myrtevier, fjelltistel, dvergjamne, fjellfrøstjerne, sveltull og myrsauløk (*Bartsia alpina*, *Carex capillaris*, *C. capitata*, *C. flava*, *C. livida*, *Dactylorhiza lapponica*, *Equisetum variegatum*, *Eriophorum latifolium*, *Parnassia palustris*, *Salix myrsinities*, *Saussurea alpina*, *Selaginella selaginoides*, *Thalictrum alpinum*, *Trichophorum alpinum*, *Triglochin palustris*).

I området omkring Bakåsmyra har torving vært svært utbredt trass i store mengder bjørk til brensel, og det er få myrer som ikke har spor etter torvuttak. Selve Bakåsmyra var imidlertid ikke benyttet som torvmyr. Omkring 1920 ble det gjort et forsøk med torvstikking to plasser på myra, men torva hadde ikke den ønskede kvaliteten, og Bakåsmyra er derfor en av de få større myrene i området som ble liggende urørt med hensyn til torvuttak. Store deler av Bakåsmyra har tidligere vært slått, og den ble regna som ei god slåttemyr. Den tradisjonelle slått på Bakåsmyra opphørte ca. 1935-40, men Torbergsen slo deler av myra i 1976.

Stormyra, Lapphaugen (Troms, Lavangen)

Lokaliteten ligger ca. 0,5 km sør for Lapphaugen camping, og strekker seg videre 5 km sørover i en flat dalbotn. Spanselva bukter seg gjennom området. Stormyra er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Store deler av dalbotnen dekkes av myr, og Hornburg (1971c) skriver: «En vesentlig del av Stormyra er grasmyr av starrtypen hvor minerotrof vegetasjon er dominerende. (...) Starrvegetasjonen er ikke artsrik, men meget frodig. Store partier av myra har bestand av nordlandsstarr (*Carex aquatilis*), sneller, bukkeblad og myrhatt med botnsjikt av forskjellige kravfulle bladmoser (*Bryales*). Langs elva finnes artsrike fastmarkbelter med vegetasjon av vier, mjøldurt, jåblom, storknebb, vikker, tistel, enghumleblom og marikåpe. (...) Stormyra er en rikmyr innen den subalpine sone av meget stor verneverdi».

Prestbakmo & Andreassen (1980) påpeker at Stormyra tidligere var ei viktig slåttemyr, og mange stedsnavn i området tyder på dette. Her finner vi blant annet Surhøyflata, Tverrelvslåtten, Løflaten og Slipsteinbekken. Nedenfor gjengir vi informasjon gitt av Johan Olav Svendsen (lokalkjent): Alle gardar på Fossbakken hadde slåtteteiger langs myra, dels også ned i starrvegetasjonen. Man hesjet på stedet på fastmark. De som hadde teiger lengst i sør lagde stakker. Det fantes flere høyløer, men det meste av dette ble tatt i snøras. Det ble slått til ca. 1956 (pers. medd. Liv Mølster).

Bogmyra, Karlsøya (Troms, Karlsøy)

Lokaliteten ligger i en sørvendt bukt på Karlsøya i Karlsøy kommune i Troms, og er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Karlsøya har kalkrik berggrunn og gunstig lokalklima, og et spesielt kulturlandskap med spor av bruk langt tilbake i tid (Strann et al. 2007).

Floraen på Karlsøya er ansett som unik, og har blitt undersøkt ved flere anledninger (se f.eks. Benum 1936, Vorren 1979). Bogmyra ligger i Bogen naturreservat, og omfatter rik og dels ekstremrik myr i skrånende terreng. På myrene er det registrert lappmarihand (*Dactylorhiza*

lapponica), østlige floraelementer som kongsspir, tuvestarr og smalnøkleblom (*Pedicularis sceptrum-carolinum*, *Carex cespitosa*, *Primula stricta*) samt kystelementer som engstarr, nebbstarr og vinmarikåpe (*Carex hostiana*, *Carex lepidocarpa*, *Alchemilla vestita*). Engstarr er å anse som en nordlig utpost. «Det finnes også rikmoser som makkrose, stjernemose og kalkkildemose» (Strann et al. 2007). Ovenom hyttene i Bogen finnes også rikmyrelement med breiull (*Eriophorum latifolium*). Typisk for disse traktene finner vi også strandvekster som sandsiv og fjæresauløk (*Juncus balticus*, *Triglochin maritima*) (Vorren 1979). Flere (andre) arter orkidéer er registrert i nærområdet, blant annet vårmarihand, skogmarihand, rødflangre, brudespore, marisko og stortveblad (*Orchis mascula*, *Dactylorhiza fuchsii*, *Epipactis atrorubens*, *Gymnadenia conopsea*, *Cypripedium calceolus*, *Listera ovata*). De fleste av disse er i første rekke knytta til kalkrik skog eller rasmark, men særlig brudespore og stortveblad forekommer også i rik myrvegetasjon, oftest i myrkantvegetasjon.

Området har nasjonal verneverdi (kategori 1c – særlig nasjonal verneverdi i Vorren (1979)). Myra er i dag under gjengroing på grunn av opphør av beite og slått, og på flere myrer står det falleferdige gjerder (Strann et al. 2007). Beitepress av geit er omtalt som en økende trussel mot vegetasjonen (Strann et al. 2007).

Rástejeaggi, Vieksadalen (Finnmark, Porsanger)

Vieksadalen ligger ca. 15 km øst for Børselv, og er foreslått vernet gjennom utkast til verneplan for myrer og våtmarker i Finnmark (Kildemo & Schanche 1980), og videreført i verneplan for myrer og våtmarker i Finnmark (Fylkesmannen i Finnmark 2010). Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a). Berggrunnen i området består for det meste av lite omdannede eokambriske sedimentære bergarter (sparagmitt, fyllitt og kvartsitt), men også en del kalksteinbergarter (dolomitt) (Hornburg 1971a).

Myrkomplekset består av Rástejeaggi og Vieksavuopmi, og det er i første rekke Rástejeaggi det er snakk om her. Rástejeaggi beskrives som et relativt sammenhengende myrområde, bare gjennomskåret av elva Vieksajohka (Vorren 1979), med en stor andel minerotrof vegetasjon i form av krattmyrer og starrmyrer med stor frodighet (Hornburg 1971a). «Rikkilder med gulsildre er vanlig, og i enkelte deler av myra opptrer kravfulle arter som breimyrull, gulstarr, hårstarr, vanlig sagmose, tranestarr, kornstarr, og fjæresauløk» (Fylkesmannen i Finnmark 2010). Bakkemyrene på vestsiden av elva er spesielt rike, og befinner seg på grensen mellom rikmyr [= middelsrik myr] og ekstremrikmyr (Vorren 1979). Myrområdet omtales som svært artsrikt, med 90 % av fylkets typiske myrplanter, og vurderes som et viktig referanseområde av svært høy verdi (Fylkesmannen i Finnmark 2010). Vorren (1979) argumenterer for at området muligens bør føres til vernegruppe 1c – spesialområder av særlig nasjonal verdi. Eidissen et al. (1975) har en fyldig omtale av flora, vegetasjon og hydrologi i området.

Slått av Rástejeaggi er omtalt av Hornburg (1971a): «Vestligst mot Vieksa ligger en del soligene starrmyrer som tidligere har vært nyttet til slåttemark.»

Korsmyra (Finnmark, Tana/Nesseby)

Lokaliteten ligger 4 km sørøst for Skippagurra og vest for Karlebotn, og er delt mellom Tana og Nesseby kommuner. Korsmyran er i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a). Den vestlige delen av myra (Tana kommune) er avgrenset i Naturbase (BN00051718). Myra i sin helhet er foreslått vernet gjennom verneplan for myrer og våtmarker i Finnmark (Fylkesmannen i Finnmark 2010). Naturbase-lokaliteten er verdivurdert til A – svært viktig, mens det foreslåtte verneområdet er vurdert å ha regional verdi (Strann & Nilsen 1996).

Informasjonen om Korsmyran er hentet fra Fylkesmannen i Finnmark (2010). Korsmyran er et stort, variert myrområde. Midtre partier består av lapplandshøgmyr med store, velutviklede palser i ulike utviklingstrinn. Høye palser finnes også i østlige deler, men her er landskapet mer variert, med flere vann og åser og mindre myrområder. I vest dominerer i all hovedsak intermediermyr, men også en rekke rikere myrtyper forekommer. Av spesielle artsfunn er den arktiske russegras (*Arctagrostis latifolia*) og den arktiske dvergmaigull (*Chrysosplenium tetrandrum*) funnet i drag ned mot myra, og nubbestarr (*Carex loliacea*) er registrert. Brannmyrull (*Eriophorum russeolum*) vokser i

palsmeltehøl, og et mulig funn [er gjort] av den nordøstlige lappstarr (*Carex lapponica*). Av rikmyrsarter kan piperensermose (*Paludella squarrosa*), rosetorvmose (*Sphagnum warnstorffii*), myrfiltmose (*Aulacomnium palustre*), gullmose (*Tomentypnum nitens*), myrtevier (*Salix myrsinites*) og sølvvier (*Salix glauca*) nevnes. Området er også et viktig ornitologisk område.

Slått på Korsmyran er omtalt av Fylkesmannen i Finnmark (2010): «Grasmyrer i området ble tidligere slått til fôr og høsting av sennagras».

Kibymyra, (Finnmark, Vadsø)

Lokaliteten er et større myrkompleks ca. 4 km nordøst for Vadsø, i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a). Berggrunnen i området består i all hovedsak av sandstein (grå og rødlig), og hører til Finnmarks eldre dolomittførende sandsteinsrekke (Hornburg 1970a). Myra er ansett som et representativt myrområde for de nordøstlige deler av landet, og er vurdert til å ha nasjonal verdi (Strann & Nilsen 1996, Fylkesmannen i Finnmark 2010). Kibymyra har blitt foreslått vernet gjennom utkast til verneplan for myr i Finnmark (Kildemo & Schanche 1980).

Kibymyra består av flere eksentriske lapplandshøgmyrer (Hornburg 1970a, Vorren 1979). Myra har ei lengde på ca. 6,5 km og en bredde på ca. 4 km, og hele arealet har derfor ikke blitt befart (Vorren 1979). Myra er i hovedsak oppdelt, og går i striper og drag mellom grus og lave sandmorenerygger, men har også større, sammenhengende myrflater på midtpartiet. Minerotrofe myrtyper utgjør ca. 30 % av myrkomplekset, resten er ombrotroft (Hornburg 1970a). Det er særlig frodig starrvegetasjon mot grunne tjern og langs bekker, samt rikere vier-krattmyr langs nordkanten. Palslignende dannelser er registrert i «strengtue-myrrer». Av spesielle artsfunn har det arktiske graset russegras (*Arctagrostis latifolia*) vært påvist i tuejordsområder, mens et oseanisk trekk er vortetorvmose (*Sphagnum papillosum*) funnet i fattigmyrsvegetasjonen. Myra er også et rikt hekkeområde for våtmarksfugl.

Fra Hornburgs (1970a) artsliste: Dvergbjørk, torvull, småtranebær, grønnvier, blodmose, grasmose, vrangklomose, brunklomose, brunmakkemose, piperensermose, stormakkemose, og torvmoser (*Betula nana*, *Eriophorum vaginatum*, *Oxycoccus microcarpus*, *Salix phylicifolia*, *Sarmenthypnum sarmentosum* (= *Calliergon sarmentosum*), *Sarmenthypnum stramineum* (= *Calliergon stramineum*), *Drepanocladus exannulatus* (= *Warnstorffia exannulata*), *Drepanocladus intermedius* (= *Scorpidium cossonii*), *Paludella squarrosa*, *Scorpidium scorpioides*, *Sphagnum* spp.).

Innenfor myrkomplekset er det en rekke stedsnavn som tyder på tidligere slått: Løfgrenslåtta, Bekolaslåtta, Hansenslåtta, Hildonenslåtta, Mentjærvislåtta, Beldoslåtta, Davidsenslåtta, Helistøslåtta. Slått er imidlertid ikke omtalt i noen kilder annet enn som en kort notis av Hornburg (1970a): «Såvidt en har bragt på det rene dreier det seg om statsgrunn, men det finnes muligens en del utmarksslåtter (forpaktninger). Disse er imidlertid forlengst ute av bruk.»

Tabell 8. Forslag til prioriterte slåttemyrlokalteter i Sør-Norge. De 28 lokalitetene er lista opp fylkes- og kommunevis, og med ID i Myrbase og Naturbase der dette finnes. Vegetasjonssoner og -seksjoner er angitt etter Moen (1998a), bioklimatiske soner og -seksjoner etter Bakkestuen et al. (2008). Rik myr: Anslått andel av slåttemyr som har middelsrik eller ekstremrik vegetasjon fra x = lite til xxx = mye/mesteparten, + = rikmyr forekommer men andel er ukjent, - = rikmyr forekommer ikke. Verdivurdering myrplan: 1a = særlig verneverdig internasjonalt (typeområde), 1b = særlig verneverdig nasjonalt (typeområde), 1c = særlig verneverdig nasjonalt (spesialområde), 2 = regionalt verneverdig, 3 = lokalt verneverdig. Verdivurdering Naturbase: A = svært viktig, B = viktig, C = lokalt viktig. Verdivurderinger i Naturbase er lista opp i samme rekkefølge som ID i Naturbase. Størrelse: Anslått areal med slåttemyr etter følgende skala: x (< 200 daa), xx (200-500 daa), xxx (> 500 daa). For Naturbaselokaliteter har vi brukt det oppgitte arealet, men vi gjør oppmerksom på at dette kan inneholde andre naturtyper enn slåttemyr. Tilstand: Trinn av gjengroingstilstand (GG) etter NiN (Halvorsen et al. 2009), fra 1 aktiv bruk til 5 ettersuksjonstilstand. Kursiv viser til at tilstand er angitt kun på bakgrunn av studier av ortofoto (Norge i bilder). Andre kulturspor: x = rester av stakkstenger og tufter av høylør/slåttebuer finnes (eller har nylig funnes), xx = rester av høylør/slåttebuer og stakkstenger finnes, xxx = har intakte høylør/slåttebuer og stakkstenger. Dokumentasjon av slått: Meget god = god lokalhistorisk dokumentasjon, skjøtselsplan med utførlig omtale etc.; God = kulturspor finnes, navn tyder på tidligere slått, slått nevnes i kilder med god begrunnelse; Middels = slått nevnes, men uten begrunnelse; Dårlig = antakelse om tidligere slått; Ingen = enten ingen informasjon om bruk eller informasjon om beiting, ikke slått.

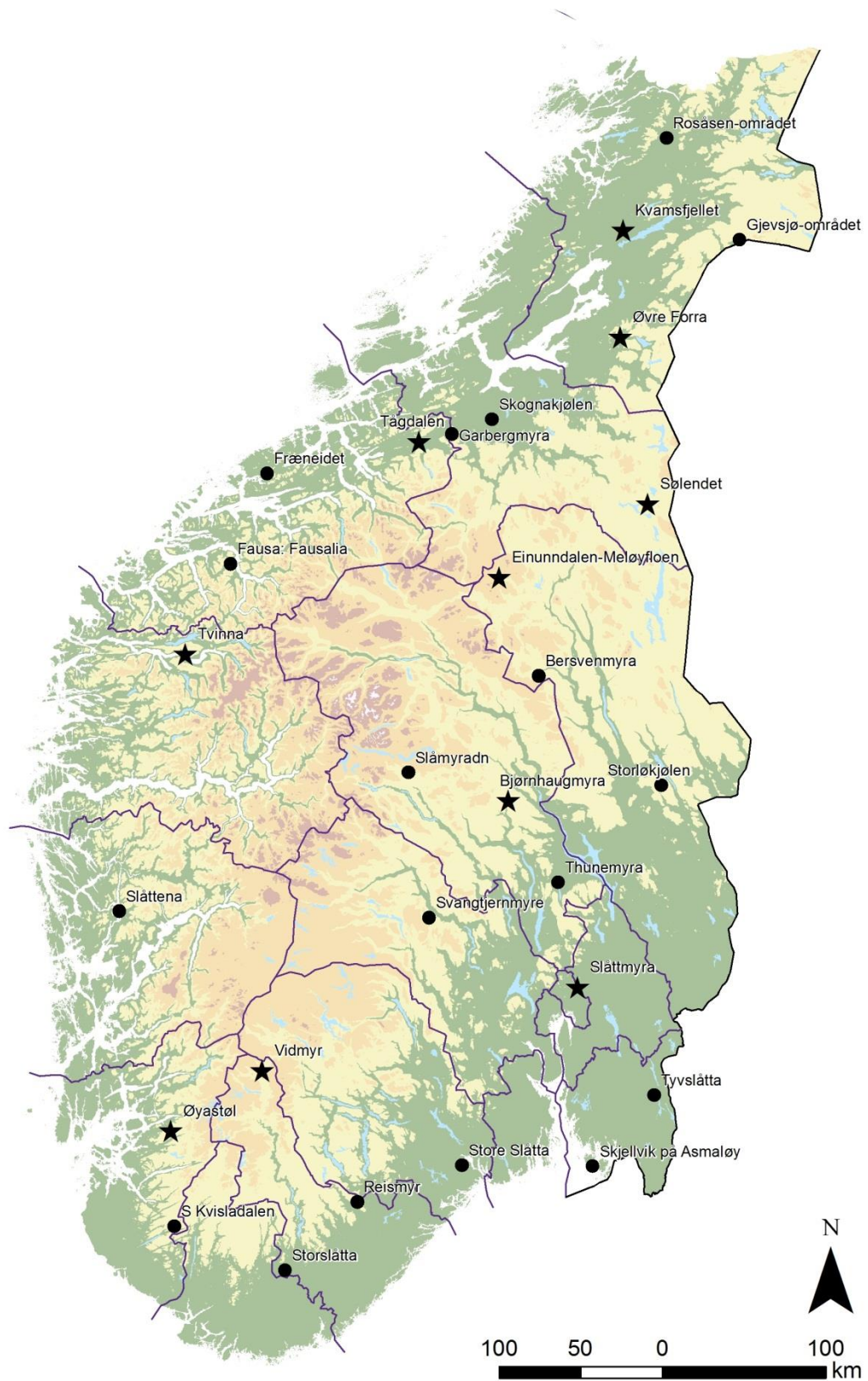
Myrbase-ID	Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	UTM _{WGS84}	Veg. sone/ -seksjon		Bioklim. sone/ -seksjon	Rik myr	Verdi myrplan	Verdi Naturbase	Størrelse	Tilstand	Andre kulturspor	Dokumentasjon	Kilde
						Fra litteratur	Tolka 2013									
1077	VV00002752, BN00056915, BN00056837, BN00056838	Skjellvik på Asmaløy	Øs	Hvaler	PL 10,47		BN/O2		xxx		A, A, B	x	1 (-4)		God	Båtvik & Nytrøen Kvakvik 2010, Lyngstad et al. 2013
	VV00000806, BN00038305	Tyvslåtta	Øs	Marker	PL 47,91		BN/O1-O2	BN/O1	+		A	x	3-4		God	Halvorsen 1977
2016	VV00001255, BN00045572, BN00045716	Slåttmyra	Ak	Nittedal	PM 01,57			SB/O1	xxx	1c	B, A	x	1		Meget god	Moen 1970b, Moen & Olsen 1997
4031	BN00028777, BN00001467	Storløkjølen	He	Elverum	PN 52,81			MB/OC	x	2	B	xxx	3-4	x	God	Moen 1983
4074	VV00001406	Bersvenmyra	He	Stor-Elvdal	NP 77,48		NB/C1		xx	1b-2		xxx	3-4		Middels	Heiberg 1979, Moen 1983
4045	VV00001913	Einunndalen, Meløyfloen	He	Folldal	NQ 53,08		NB-LA/C1		xxx	1b		xxx	3-4	x	God	Moen 1983
	BN00013008	Thunemyra	Op	Vestre Toten	NN 88-89, 21			MB/OC	xxx		B	x	2-5		Meget god	Lyngstad et al. 2013
	BN00028299	Bjørnhaugmyra	Op	Nordre Land	NN 58-59, 70-71	MB/O1		NB/OC	xxx		B	xx	1, 3-4		Meget god	Høitomt 2011
	BN00027139	Slåmyradn	Op	Øystre Slidre	MN 96-97, 87-89			NB/OC	+		B	xx	3-4	xxx	God	Ullring 2009
6022	VV00000432	Svangtjørnmyra	Bu	Nes	NN 10,00		MB/OC		-	1c		xxx	1, 3-4	x	God	Flatberg 1971
	BN00036248	Store Slåtta	Te	Bamble	NL 30,47-48			BN/O1	-		B	x	3-4		Middels	Lyngstad et al. 2013
9042	VV00000909	Reismyr	AA	Åmli	ML 66,26		MB/O2		-	1b-2		xxx	3-4	x	God	Moen & Pedersen 1981
9006	VV00000602	Storslåtta	AA	Evje og Hornnes	MK 22,84		SB/O2		-	1b-2		xxx	2-3	x	God	Moen & Pedersen 1981

Myrbase-ID	Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	UTM _{WGS84}	Veg. sone/ -seksjon		Bioklim. sone/ -seksjon	Rik myr	Verdi myr-plan	Verdi Naturbase	Størrelse	Tilstand	Andre kulturspor	Dokumentasjon	Kilde
						Fra litteratur	Tolka 2013									
9029	VV00001939	Vidmyr	AA	Bykle	MM 08,06		NB/O1		xx	1a		xxx	1, 3-4	x	Meget god	Moen & Pedersen 1981, FM Aust-Agder 2012, Aune & Svalheim 2012
11046	BN00000703	Søre Kvittadalen	Ro	Bjerkreim	LL 54,11			MB/O3	-	2-3	B	xxx	3-4		Middels	Moen & Pedersen 1981
11010	VV00000624, BN00008808	Øyastøl	Ro	Hjelmeland	LL 52,69			SB/O2	x	1b	A	xx	1, 3-4	x	Meget god	Moen & Pedersen 1981
	BN00029532	Slåttena	Ho	Samnanger	LN 20,03			SB/O3	xx		B	xxx	3-4	xx	God	Øien et al. 2015
14037	VV00002284, BN00002010	Tvinna, Randabygda	SF	Stryn	LP 61,61			MB/O2	x	1b	A	xxx	3-4		Meget god	Moen & Olsen 1983, Singasaas & Moen 1985, Arnesen & Øien 2001
	BN00008306	Fausa: Fausalia	MR	Stranda	LQ 88,15-16			SB/O2	+		A	xxx	3-4		Middels	Holtan & Grimstad 2001, Norderhaug et al. 2004, Holtan 2011, Holtan & Gaarder 2012
15048	VV00000549, BN00020381	Fræneidet	MR	Fræna	MQ 10-12, 72-73			BN/O2	xx	1b-2	A	xx	3-4		Dårlig	Moen 1984, Jordal 2005
15021	BN00018523, BN00018120, BN00018119	Tågdalen	MR	Surnadal	NQ 04,91	(MB)-NB/O2		MB/O1	xxx	1c	B, A, B	xx	1-3	xx	Meget god	Moen 1984, Moen 2000a. Årlig feltarbeid.
16016	VV00001424	Garbergmyra	ST	Meldal	NQ 24,96	MB/O2			xx	1b-2		xx	1-2		Meget god	Moen 1983, Singasaas 1995, Lyngstad & Øien 2003, Øien 2014
16077	VV00000870, BN00037590, BN00029493, BN00029441, BN00029446, BN00029456, BN00029455	Skognakjølen	ST	Melhus/Skauen/Orkdal	NR 45,08	MB-(NB)/O2	MB/O2		xxx	1b-(2)		xxx	1-3	x	Meget god	Frisvoll 1974, Moen 1983, Singasaas 1984, Lyngstad et al. 2012b
16051	VV00001500, BN00030350	Sølandet	ST	Røros	PQ 44,53	(MB)-NB/O1-OC		NB/OC	xxx	1a	A	xxx	1	xxx	Meget god	En rekke vitenskapelige artikler, rapporter m.m. Oppsummert i Øien & Moen (2006) og Moen & Øien (2012). Årlig feltarbeid.
17006	VV00001870, BN00011279, BN00013637, BN00071223, BN00071222, BN00071221, BN00071218, BN00071224, BN00071220, BN00071219, BN00085067, BN00085071, BN00084953	Øvre Forra	NT	Levanger	PR 27,55	MB-NB/O2		MB/O1	xxx	1a	A, A, A, B, A, A, B, B, B, C, B, B	xxx	1-3	x	Meget god	Moen et al. 1976, Moen et al. 1983, Øien et al. 1997, Øien & Moen 2007, Øien et al. 2010, Lyngstad et al. 2012b, Lyngstad 2012b. Årlig feltarbeid.

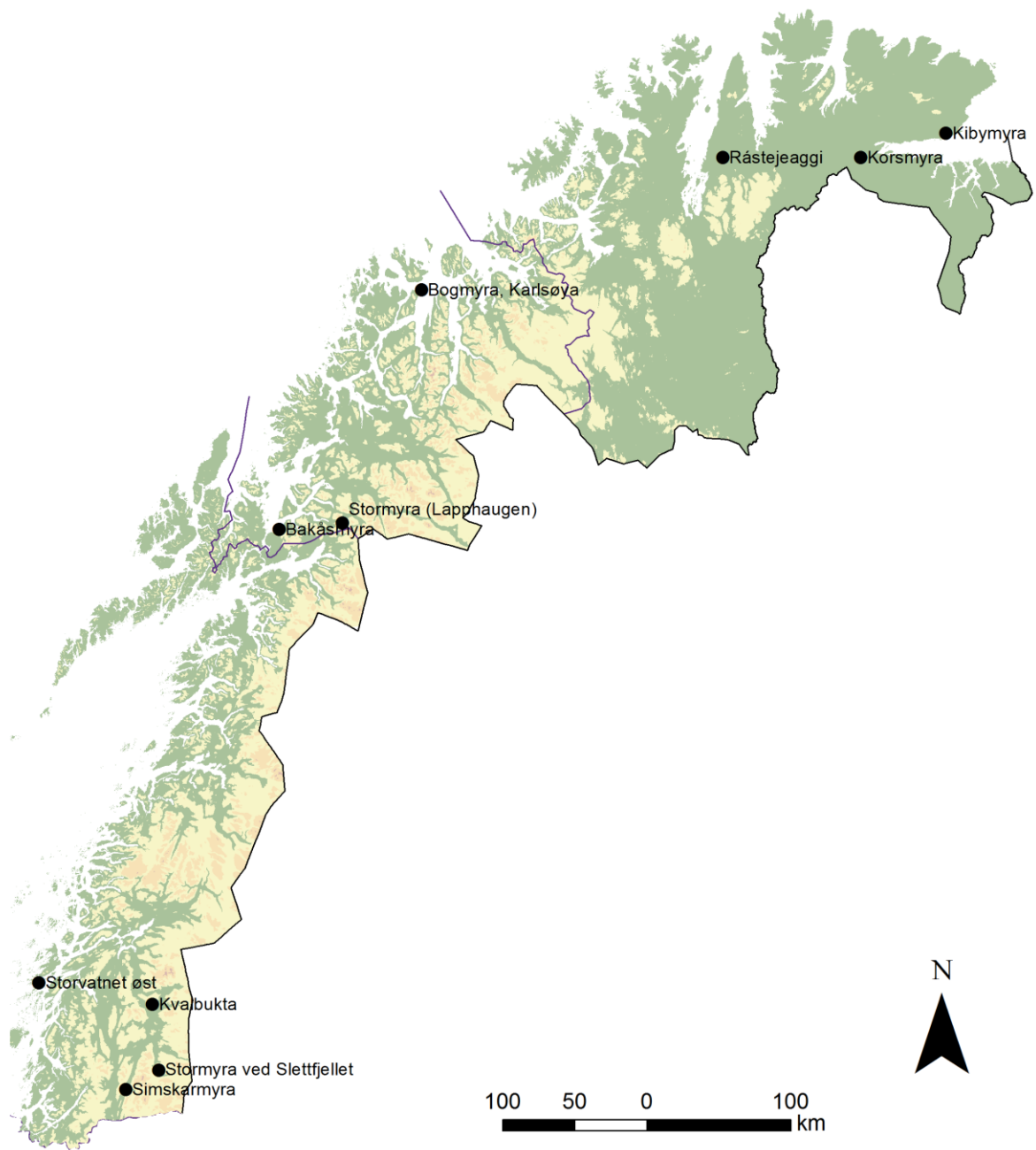
Myrbase-ID	Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	UTM _{WGS84}	Veg. sone/ -seksjon		Bioklim. sone/ -seksjon	Rik myr	Verdi myrplan	Verdi Naturbase	Størrelse	Tilstand	Andre kulturspor	Dokumentasjon	Kilde
						Fra litteratur	Toika 2013									
	VV00003186, BN00084921, BN00085073, BN00085072, BN00085059, BN00085079, BN00085077, BN00084886, BN00084957, BN00084908, BN00084893, BN00085076, BN00085062, BN00085070, BN00085060, BN00085064, BN00082005, BN00085078, BN00085075, BN00084956, BN00084933, BN00084911, BN00084888, BN00084971, BN00084962, BN00084932, BN00084907, BN00084943, BN00084955, BN00084892, BN00084917, BN00084970, BN00084904, BN00085065, BN00084919, BN00085069, BN00084958, BN00084902, BN00084890, BN00084915, BN00084967, BN00084960, BN00084918, BN00084910, BN00084947, BN00085061, BN00084973, BN00084969, BN00084961, BN00084891, BN00084897	Kvamsfjell-området	NT	Steinkjer	PS 22-26,17-19	MB-NB/O2			xxx	-	A, A, A, C, B, B, C, A, C, B, A, A, C, C, C, A, A, C, C, C, B, B, B, A, A, C, C, A, B, A, A, B, A, B, B, A, A, C, B, B, B, A, A, A, A, B, C, C, B, A, B	xxx	2-4	xxx	Meget god	Høitomt & Lyngstad 2011, Lyngstad et al. 2012b
	VV00001562, BN00078970, BN00078972, BN00078979, BN00078971, BN00078973, BN00078974, BN00078975, BN00078978, BN00078977, BN00078976	Gjevsjø-området	NT	Snåsa	VM 07-08,09-10	MB-NB/O1			xx	-	B, C, C, C, B, C, C, C, C, C	xxx	2-3	x	Meget god	Nilsen et al. 1997
17130	VV00001555, BN00037557, BN00037561	Rosåsen-området	NT	Høylandet	UM 69,76	MB-(NB)/(O1)-O2		MB/O1	xx	1a	A, A	xxx	1-4	xx	Meget god	Moen et al. 1983, Moen & Nilsen 2005, Lyngstad 2012a

Tabell 9. Forslag til prioriterte slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge. De 10 lokalitetene er lista opp fylkes- og kommunevis, og med ID i Naturbase der dette finnes. For forklaring av kolonnene, se tabell 8. Opplysninger om tilstand er oppgitt der dette nevnes i kildene.

Naturbase-ID	Lokalitet	Kommune	Fylke	UTM _{WGS84}	Vegetasjons- sone/ seksjon	Vern	Rikmyr	Verdi myr- plan	Verdi Natur- base	Stør- relse	Til- stand	Andre kultur- spor	Doku- menta- sjon	Kilde
BN00049941	Storvatnet øst, Nord-Herøy	Herøy	No	UP 781,213	MB/O2		+		A	xx	Noe gjen- groing		Middels	Naturbase
VV00000262, BN00037774	Simskarmyra (inkl. Øvre Fiplingvatn)	Grane	No	VN 31,42	NB/O1	NR	+	1a	A	xx			Middels	Hornburg 1972, Aune & Kjærem 1977, Vorren 1979, Friis & Aandahl 1980, Nettelbladt et al. 2003
BN00025732	Stormyra ved Slettjellet	Hattfjelldal	No	VN 55,53	MB/OC		x		B	xxx		x	God	Kristiansen & Kleven 2006
BN00071078, BN00071082, BN00071081, BN00071079, BN00071080, BN00071084, BN00071083, BN00061621	Kvalbukta	Hemnes	No	VN 55,99	NB/O1		xxx		A, B, A, C, A, C, B, B	x	Noe gjen- groing		Meget god	Sommersel 2010b, Bär 2014
	Bakåsmyra	Skånland	Tr	WS 74,18	NB/O1		xxx			xx			Meget god	Torbergesen 1978
VV00000120, BN00070018	Stormyra (Lapphaugen)	Lavangen	Tr	XS 18,18	NB/O1	NR	+	3	A	xxx	Noe gjen- groing	x	God	Hornburg 1971c, Vorren 1979, Prestbakmo & Andreassen 1980, Nettelbladt et al. 2003, pers. medd. Liv Mølster
VV00000074, BN00070064	Bogmyra, Karlsøya	Karlsøy	Tr	DC 595,660	NB/O1	NR	xxx		A	x	Noe gjen- groing		God	Benum 1936, Vorren 1979, Strann et al. 2007
	Kibymyra	Vadsø	Fi	PT 09,79	NB/OC		+	2		xxx			God	Hornburg 1970a, Vorren 1979, Kildemo & Schanche 1980, Fylkesmannen i Finnmark 2010, Strann & Nilsen 1996
	Råstejeaggi, Vieksadalen	Porsanger	Fi	MU 57,08	NB/OC		xxx	1b		xx			God/ Middels	Hornburg 1971a, Vorren 1979, Kildemo & Schanche 1980, Fylkesmannen i Finnmark 2010
BN00051718	Korsmyra	Tana/Nesseby	Fi	NT 48,80	NB/OC		+		A	xxx			Middels	Strann & Nilsen 1996, Fylkesmannen i Finnmark 2010

Figur 4. 28 prioriterte slåttemyrlokalteter i Sør-Norge, de 10 stjernelokalitetene er angitt med *. Fra Lyngstad et al. (2013).

Figur 5. 10 prioriterte slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge.

A

	O3	O2	O1	OC	C1
LA					(Einunndalen, Meløyfloen, Folldal *)
NB		(Kvamsfjell-området, Steinkjer *) Øvre Forra, Levanger * (Skognakjølen, Melhus/Skaun/Orkdal)	(Sølendet, Røros *) Gjevsjø-området, Snåsa Vidmyr, Bykle *	Sølendet, Røros * Slåmyradn, Øystre Slidre	Bersvenmyra, Stor-Elvdal Einunndalen, Meløyfloen, Folldal *
MB	Slåttena, Samnanger Søre Kvitlaldalen, Bjerkreim	Kvamsfjell-området, Steinkjer * (Øvre Forra, Levanger *) Tågdalen, Surnadal * Rosåsen-området, Høylandet Garbergmyra, Meldal Tvinna, Randabygda, Stryn * Øyastøl, Hjelmeland * Reismyr, Åmli Skognakjølen, Melhus/Skaun/Orkdal	Gjevsjø-området, Snåsa Bjørnhaugmyra, Nordre Land *	(Sølendet, Røros *) Svangtjørnmyra, Nes Storløkjølen, Elverum	
SB		Fræneidet, Fræna Storslåtta, Evje og Hornnes Fausa: Fausalia, Stranda	Slåttmyra, Nittedal *	Thunemyra, Vestre Toten	
BN		Tyvslåtta, Marker Store Slåtta, Bamble Skjellvik på Asmaløy, Hvaler	(Tyvslåtta, Marker) (Store Slåtta, Bamble)		
N					

B

	O3	O2	O1	OC	C1
A					
NB			Simskarmyra, Grane (No) Bakåsmyra, Skånland (Tr) Kvalbukta, Hemnes (No) Stormyra (Lapphaugen), Lavangen (Tr) Bogmyra, Karlsøy (Tr)	Korsmyra, Tana/Nesseby (Fi) Råstejeaggi, Porsanger (Fi) Kibymyra, Vadsø (Fi) Stormyra ved Slettjellet, Hattfjelldal (No)	
MB		Storvatnet øst, Herøy (No)			
SB					
BN					
N					

Figur 6. 28 prioriterte slåttemyrlokaliteter i Sør-Norge (A) og 10 prioriterte slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge (B) fordelt på vegetasjonssoner (N – LA) og vegetasjonsseksjoner (O3 – C1) (Moen 1998a). Kombinasjoner av soner og seksjoner som ikke forekommer i Nord- eller Sør-Norge har grå bakgrunn. Noen lokaliteter har areal i flere vegetasjonsgeografiske regioner (soner og seksjoner), og er oppført flere steder. Parenteser angir at en mindre andel av arealet forekommer i en gitt vegetasjonsgeografisk region. * viser til 10 stjernelokaliteter i Sør-Norge.

6.2.6 Prioritering av tiltak

Kunnskapsheving og forskning

For å oppnå formålet med en handlingsplan for slåttemyr må det gjennomføres flere tiltak for å øke kunnskapen om slåttemyrenes dynamikk og regionale variasjon, spesielt studier rettet mot vegetasjonsøkologiske forhold og tidligere bruk (kulturhistorie). Her må kartlegging av slåttemyr i Nord-Norge prioriteres høgt, og kartleggingen må skje parallelt med kartlegging av rikmyr, og tiltak rettet mot denne myrtypen (Øien et al. 2015). Videre må dette følges av en generell kartlegging av myr i landsdelen, og det vil være besparende å kartlegge alle myrtyper samtidig. Dette inkluderer høgmyr og terrengdekkende myr, der Norge har de nordligste forekomstene av disse hovedtypene (se Moen et al. 2011a,b). Etter vårt syn er det per i dag bare palsmyr som er kartlagt på en god måte i Nord-Norge, og for alle andre kategorier myr er det store kunnskapshull. Konkret foreslår vi følgende tiltak som bør settes ut i livet så snart som mulig:

1) Det bør gjennomføres en systematisk kartlegging av slåttemyr i de tre nordligste fylkene. Alle deler av Nord-Norge er viktig å få kartlagt, men spesielt bør Lofoten-Vesterålen og Indre Troms prioriteres. Der er avviket mellom antatt forekomst av og faktisk kunnskap om slåttemyrlokalteter størst. Finnmark bør også prioriteres fordi flora, vegetasjon og antakelig tradisjonell bruk er annerledes enn for resten av landet. Vi har imidlertid en del kunnskap om enkeltlokalteter i Finnmark. Et viktig formål med en slik kartlegging vil være å få en oversikt over de beste slåttemyrene i Nord-Norge.

2) Vi har i dag detaljert kunnskap om slåttemyrvegetasjon på ei myr i Nord-Norge; Bakåsmyra i Skånland (Torbergsen 1978). Vi foreslår at denne lokaliteten undersøkes på nytt. Dette vil gi oss verdifull kunnskap om dynamikken og gjengroingsprosessene på slåttemyr i Nord-Norge, og gi oss et godt sammenligningsgrunnlag mellom Nord-Norge og Sør-Norge (der vi har god kunnskap).

3) Det må gjennomføres detaljerte undersøkelser på flere av de beste slåttemyrene slik at hovedtrekkene i den regionale variasjonen på slåttemyr i Nord-Norge fanges opp. Hvilke myrer som velges avhenger av resultatene fra en systematisk kartlegging, og dette punktet er derfor avhengig av at punkt 1) gjennomføres.

Det er også aktuelt å gjennomføre kartlegginger av dårlig dekte regioner i Sør-Norge, men dette bør etter vår mening prioriteres etter Nord-Norge. Detaljerte undersøkelser av prioriterte lokaliteter og utarbeiding av skjøtselsplaner må gjennomføres der skjøtsel settes i gang, uavhengig av om lokaliteten er i Sør- eller Nord-Norge.

Skjøtsel og overvåking

Det bør gjennomføres restaurering og skjøtsel i alle prioriterte slåttemyrlokalteter (se avsnitt 6.2.5). For Sør-Norge fanger disse på en god måte opp variasjonen i flora, vegetasjon og myrenheter på slåttemyr (Lyngstad et al. 2013), mens vi for Nord-Norge ikke har et godt nok kunnskapsgrunnlag til å kunne si det samme (se over). Skjøtselen må følges opp gjennom dokumentasjon, overvåking og informasjon til besøkende. Aktiviteten i disse lokalitetene vil kunne danne grunnlaget for en kunnskapsoppbygging omkring utmarksslått og myrslått relatert til effekter på plantelivet, kunnskap om ressursutnytingen i tidligere tider, betydningen av endret klima, bedre forvaltning, samt effektiv og riktig skjøtsel. Det er ikke realistisk å legge opp til en like omfattende overvåking og oppfølging i alle områder, og her bør spesielt stjernelokalitetene prioriteres. Overvåkingsmetodikk i myr og våtmark beskrives og diskuteres bl.a. av Moen et al. (1997).

Det vil være nødvendig med restaurering når vi tar opp igjen skjøtsel av gjengroende slåttemyr, og dette omfatter så godt som alltid rydding av kratt. Dette er en kritisk fase i skjøtselsarbeidet, og feil rydding vil gjøre det svært arbeidskrevende og dyrt å følge opp videre. Noen feil som ofte gjøres er å sette igjen stubber som senere ødelegger slåtteredskapen, samt å fjerne for mye trær, og særlig store trær. Det må ikke ryddes større

områder enn vi senere klarer å følge opp med slått, fordi rydding av kratt og trær i seg sjøl stimulerer til rask gjenvekst, og vi kan ende opp med tettere kratt enn vi hadde i utgangspunktet. En god skjøtelsesplan samt involvering av personer med skjøtelseserfaring er derfor avgjørende for å oppnå gode resultater. Skjøtelsesfasen er mindre kritisk enn restaureringsfasen, men det vil ofte være nødvendig å justere f.eks. slåtteinntervall etter hvert som vi får erfaring med skjøtsel i ulike områder. Skjøtsel og restaurering omtales bl.a. av Moen & Øien (1998), Moen (1999), Øien & Moen (2006) og Moen & Øien (2012).

Vi anbefaler sterkt å dra veksler på kunnskapen om skjøtsel av slåttemyr som er bygget opp gjennom flere tiår på Sølendet, og i senere tid også i flere andre verneområder som bl.a. Garbergmyra, Tågdalen og Øvre Forra. Gjennom aktiviteten i disse verneområdene har SNO bygd opp kompetanse rundt restaurering og skjøtsel av slåttemyr, og bruk og formidling av denne kunnskapen bør systematiseres. Dette kan f.eks. skje gjennom årlige samlinger for personell som involveres i skjøtsel, og så vidt vi vet har da også dette blitt gjort flere ganger. Slike samlinger kan rullere mellom aktuelle verneområder, og da helst i skjøtelsesperioder, og med praktisk skjøtsel som en viktig komponent.

Alt skjøtelsesarbeid er langsiktig, og krever langsiktighet i planlegging, oppfølging og budsjettering. Dette har slåttemyr til felles med andre naturtyper (eks. slåttemark og kystlynghei), der riktig bruk og hevd er avgjørende for god tilstand over tid. Skjøtsel som ikke følges opp vil ikke bare være uheldig ut fra et ønske om å ta vare på slike kulturlandskapslokaliteter, det vil også bety at midler har blitt brukt feil. En egen økonomisk ordning som sikrer langsiktig finansiering av skjøtelsen for de høgest prioriterte slåttemyrene vil bidra til at midlene brukes målrettet og effektivt til å sikre natur- og kulturverdier.

7 Referanser

- Aas, W., Hjellbrekke, A., Hole, L. & Tørseth, K. 2012. Deposition of major inorganic compounds in Norway 2007-2011. – Statlig program for forurensningsovervåking, Norsk institutt for luftforskning rapport 2012-1136: 1-40.
- Alm, T. 1994. Botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark. 1. Naturgrunnlag, historie og utforming. – *Troms naturvitenskap* 75: 1-178.
- Alm, T., Alsos, I.G., Bråthen, K.A., Karlsen, S.R., Nilsen, L., Sommersel, G.-A. & Øiesvold, S. 1994a. Botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark. 2. Lokalitetsbeskrivelser for Vest-Finnmark. – *Troms naturvitenskap* 76: 1-248.
- Alm, T., Bråthen, K.A., Karlsen, S.R., Nordtug, B., Sommersel, G.-A. & Øiesvold, S. 1994b. Botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark. 3. Lokalitetsbeskrivelser for Øst-Finnmark. – *Troms naturvitenskap* 77: 1-258.
- Alm, T., Alsos, I.G. & Bråthen, K.A. 1994c. Botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark. 4. Supplerende undersøkelser i Alta (Stjernøya og Seiland) og Måsøy (Hjelmsøya og Måsøya). – *Troms naturvitenskap* 78: 1-73.
- Alm, T. & Jensen, C. 1996. Kulturlandskapets historie. – *Ottar* 209: 3-5.
- Alm, T. & Often, A. 2013. Supplerende kartlegging av biologisk mangfold i jordbrukets kulturlandskap, inn- og utmark, i Troms, med en vurdering av kunnskapsstatus. – *DN-Utredning 2013-9*: 1-70.
- Alm, T. & Vange, V. 2013. Supplerende kartlegging av biologisk mangfold i jordbrukets kulturlandskap, inn- og utmark i Finnmark, med en vurdering av kunnskapsstatus. – *DN-Utredning 2013-8*: 1-151.
- Arnesen, G. (red), Birkeland, I., Nilsen, K. & Kristiansen, G. 2011. Kartlegging av verdifulle naturtyper i Berg, Torsken, Tranøy, Lenvik og Sørreisa. – *Ecofact rapport 84*: 1-47.
- Arnesen, T. 1999a. Vegetation dynamics following trampling and burning in the outlying haylands at Sølendet, Central Norway. – *Dr. scient.-avhandling, Fak. kjemi & biologi, NTNU*.
- Arnesen, T. 1999b. Vegetation dynamics following trampling in grassland and heathland in Sølendet Nature Reserve, a boreal upland area in Central Norway. – *Nord. J. Bot.* 19: 47-69.
- Arnesen, T. 1999c. Vegetation dynamics following trampling in rich fen at Sølendet, Central Norway; a 15 year study of recovery. – *Nord. J. Bot.* 19: 313-327.
- Arnesen, T. & Lyngstad, A. 2012. Effekter av tråkk og annen ferdsel på vegetasjonen i friluftsområder. – *Blyttia* 70: 159-172.
- Arnesen, T. & Øien, D.-I. 2001. Myrområdet ved Tvinna, Stryn. – *NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2001-3*: 1-16, 1 kart.
- Asbjørnsen, P.C. 1856. Om myr dyrkning: tildeels efter Indebetous Priisskrift. – Steensballe, Christiania. 116 s.
- Asbjørnsen, P.C. 1868. Torv og torvdrift. – Steensballe, Christiania. 136 s.
- Aune, E.I. & Kjærem, O. 1977. Botaniske undersøkingar ved Vefsnavassdraget med vegetasjonskart. – *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser.* 1977-1: 1-138, 4 kart.
- Aune, E.I., Kubíček, F., Moen, A. & Øien, D.-I. 1996. Above- and below-ground biomass of boreal outlying hay-lands at the Sølendet nature reserve, Central Norway. – *Norwegian Journal of Agricultural Sciences* 10: 125-152.
- Aune, S. & Svalheim, E. 2012. Kartlegging av vegetasjon og prioritering av områder for skjøtsel. Vidmyr naturreservat, Bykle kommune, Aust-Agder fylke. – *Bioforsk rapport 7-138*: 1-26.
- Aune, S. & Bär, A. 2010. Skjøtselplan for Ness, Hamarøy kommune i Nordland. – *Bioforsk rapport 5-34*: 1-26.
- Bakkestuen, V., Erikstad, L. & Halvorsen, R. 2008. Step-less models for regional environmental variation in Norway. – *J. Biogeogr.* 35: 1906-1922.

- Benum, P. 1936. Floraen på Karlsøy i Troms fylke. – S. 39-80 i Norsk Botanisk Forening. Meddelelser 1936. Særtrykk av nytt magasin for naturvidenskapene. Bind 77. Brøggers boktrykkeri a/s, Oslo.
- Birkeland, I., Gaarder, G., Arnesen, G (red). & Oddane, B. 2010. Kartlegging av verdifulle naturtyper i Kvænangen og Nordreisa med Reisa nasjonalpark. – Ecofact rapport 1: 1-166.
- Boresjö Bronge, L. 2006. Satellitdata för övervakning av våtmarker. Slutrapport. – Länsstyrelsen Gävleborg Rapport 2006:36 / Länsstyrelsen Dalarnas län Rapport 2006:38: 1-91.
- Bryn, A. & Halvorsen, R. 2015. Veileder for kartlegging av terrestrisk naturvariasjon etter NiN(2.0.2). Veileder versjon 2.0.2a. – Naturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo, 274 s.
- Bråthen, K.A., Alm, T., Vange, V. 1996. Registrering av verdifulle kulturlandskap i Troms. Beskrivelser av lokaliteter besøkt i 1995, med vekt på det botaniske. – Høgskolen i Finnmark, Avdeling for Nærings- og Forvaltningsfag (NFF). HiF Rapport 1996-11: 1-111.
- Bär, A. 2014. Feltnotat befarung Kvalbukta. Bioforsk. 2 s. Upubl.
- Båtvik, J.I. & Nytrøen Kvavik, G. 2010. Utkast til handlingsplan for honningblom *Herminium monorchis*. – DN-rapport 2010-XX: 1-107.
- Cajander, A.K. 1913. Studien über die Moore Finnlands. – Acta For. Fenn. 2: 1-208.
- Dahl, E. 1998. The phytogeography of northern Europe: (British Isles, Fennoscandia and adjacent areas). – Cambridge University Press, Cambridge. 297 s.
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. 2. utgave 2006. – DN-Håndbok 13, flere pag.
- Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for slåttemark. – DN-rapport 2009-6: 1-51, 2 vedl.
- Eidissen, B., Høiland, K. & Pedersen, A. 1975. Botanisk inventering av Sværholthavøya i Vest-Finnmark. – Rapport til Miljøverndepartementet 1975. 56 s. Upubl.
- Eilertsen, L., & Bjelland, T. 2015. Skjøtselsplan for Indre Survik, slåttemark, Hammerfest kommune, Finnmark fylke. – Rådgivende Biologer Rapport 2029: 1-14.
- Elven, R. (red.) 2005. Johannes Lid og Dagny Tande Lid. Norsk flora. 7. utgåve. – Samlaget, Oslo. 1230 s.
- Erikstad, L., Bakkestuen, V., Hanssen, F., Evju, M., Stabbetorp, O.E. & Aarrestad, P.A. 2009. Evaluering av landsdekkende satellittbasert vegetasjonskart. – NINA Rapport 448: 1-77.
- Flatberg, K.I. 1971. Myrundersøkelser i fylkene Vestfold, Buskerud, Telemark og Oppland sommeren 1970. Rapport i forbindelse med Naturvernrådets landsplan for myrreservater og IBP-CT-Telmas myrundersøkelser i Norge. – K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Trondheim. 62 s., 66 pl. (rapp. utenom serie).
- Flatberg, K.I., Moen, A. & Singasaas, S. 1994. A phytogeographical sub-division of mire plants found in southern Norway. – S. 45-57 i Moen, A & Singasaas, S. Excursion guide for the 6th IMCG field symposium in Norway 1994. NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 1994-2.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. – NINA Temahefte 12: 1-279.
- Friis, A. & Aandahl, A. 1980. Utkast til verneplan for myrer i Nordland fylke. – Fylkesmannen i Nordland, Bodø. 97 s.
- Frisvoll, A.A. 1974. Rapport om undersøkelser av flora og vegetasjon i Skognakjølområdet (Sør-Trøndelag, kommunene Skaun, Melhus og Orkdal), sommeren 1974. – K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Bot. avd., Trondheim. 15 s. Upubl.
- Frisvoll, A.A., Elvebakk, A., Flatberg, K.I. & Økland, R.H. 1995. Sjekkliste over norske mosar. Vitskapleg og norsk namneverk. – NINA Temahefte 4: 1-104.
- Fylkesmannen i Aust-Agder 2012. Skjøtselsplan for Vidmyr naturreservat, Bykle kommune, Aust-Agder fylke. – Fylkesmannen i Aust-Agder, Miljøvernavdelinga. 26 s., 2 vedlegg.
- Fylkesmannen i Finnmark 2010. Verneplan for myrer og våtmarker i Finnmark. – Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelinga, Vadsø. 216 s.
- Gaarder, G. 2013. Naturverdier i Glomådeltaet landskapsvernområde i Rana kommune. – Miljøfaglig Utredning rapport 2013-9: 1-34.

- Gaarder, G. & Fjeldstad, H. 2005. Biologisk mangfold i Grane kommune. – Miljøfaglig Utredning Rapport 2005-11: 1-46.
- Gaarder, G., Flynn, K.M. & Hanssen, U. 2012. Biologisk mangfold i Rana kommune. – Miljøfaglig Utredning Rapport 2012-3: 1-68.
- Gaarder, G., Holtan, D. & Larsen, B.H. 2010. Kartlegging av naturtyper i Brønnøy kommune. – Miljøfaglig Utredning Rapport 2010-30: 1-258.
- Gaarder, G., Larsen, B.H., Melby, M., Jørgensen, L., Hatten, L. & Mogstad, D.K. 2005. Rapport fra registreringer i kulturlandskap i Nordland 2003-2004. – Fylkesmannen i Nordland, landbruksavdelingen. 118 s. Upubl.
- Grønlund, A. 2013. Arealbruk og klimagasser. – Bioforsk Fokus 8-2: 78-80.
- Gunnarsson, U., Malmer, N. & Rydin, H. 2002. Dynamics or constancy in *Sphagnum* dominated mire ecosystems? A 40-year study. – *Ecography* 25: 685-704.
- Gunnarsson, U., Rydin, H. & Sjörs, H. 2000. Diversity and pH changes after 50 years on the boreal mire Skattlösbergs Stormosse, Central Sweden. – *J. Veg. Sci.* 11: 277-286.
- Halvorsen, R. 1977. Myrvegetasjon i Indre Østfold. Del I-III. – Oslo. 343 s. (rapp. utenom serie).
- Halvorsen, R., Andersen, T., Blom, H.H., Elvebakk, A., Elven, R., Erikstad, L., Gaarder, G., Moen, A., Mortensen, P.B., Norderhaug, A., Nygaard, K., Thorsnes, T. & Ødegaard, F. 2009. Naturtyper i Norge (NiN) versjon 1.0.0. – www.artsdatabanken.no (2009 09 30).
- Halvorsen, R., Bendiksen, E., Bratli, H., Bryn, A., Jordal, J.B., Svalheim, E.J., Vandvik, V., Velle, L.G. & Øien, D.-I. 2015. Beskrivelser av utvalgte enheter for kartlegging i målestokk 1:5000 etter NiN versjon 2.0 og artslister som viser diagnostiske arters fordeling langs viktige lokale komplekse miljøvariabler. Veileder for terrestrisk naturvariasjon etter NiN versjon 2.0.3a, Del C4. – Artsdatabanken, Trondheim. 111 s.
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere 2016. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – *Natur i Norge*, Artikkel 3 (versjon 2.1.0): 1–528 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Hanssen, U., Alvereng, P., Gaarder, G., Jordal, J.B. og Langmo, S.H. 2015. Naturtypekartlegging i Bodø kommune i Nordland fylke i 2014. – Miljøfaglig Utredning Rapport 2015-26: 1-45.
- Hedenäs, L. & Kooijman, A.M. 1996. Förändringar i rikkärrsvegetationen SV om Mellansjön i Västergötland. – *Svensk Bot. Tidskr.* 95: 228-241.
- Heiberg, E. 1979. Myrområder i Hedmark fylke. Myrregistreringer i 1978 i forbindelse med verneplan for myrer i Hedmark. – Fylkesmannen i Hedmark, Hamar. 177 s. (rapp. utenom serie).
- Holmsen, G. 1922. Torvmyrenes lagdeling i det sydlige Norges lavland. – *Norges Geologiske Undersøkelse* 90: 1-244, 5 pl.
- Holmsen, G. 1923. Vore myrers plantedække og torvarter. – *Norges Geologiske Undersøkelse* 99: 1-160, 21 pl.
- Holtan, D. 2011. Supplerande kartlegging av naturtyper i Stranda kommune 2010. – Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernveddelinga rapport 2011-4: 1-73.
- Holtan, D. & Gaarder, G. 2012. Kartlegging av solblom i slåttemyrer på Sunnmøre. – Miljøfaglig Utredning rapport 2012-33: 1-40.
- Holtan, D. & Grimstad, K.J. 2001. Biologisk mangfold i Stranda kommune. Kartleggingsrapport 2000. – Stranda kommune rapport. 127 s., + kart.
- Hornburg, P. 1970a. Registrering av bevaringsverdige myrer og våtmarksområder. 2. Kibymyra, Vadsø herred. – Miljøverndepartementet, Oslo. 2s., + bilag. (rapp. utenom serie).
- Hornburg, P. 1970b. Registrering av bevaringsverdige myrer og våtmarksområder. 6. Glåmådeltaet i Langvatnet i Rana kommune. – Miljøverndepartementet, Oslo. 2s., + bilag. (rapp. utenom serie).
- Hornburg, P. 1971a. Registrering av bevaringsverdige myrer og våtmarksområder. 18. Vieksa-dalføret i Porsanger kommune. – Miljøverndepartementet, Oslo. 2s., + bilag. (rapp. utenom serie).
- Hornburg, P. 1971b. Registrering av bevaringsverdige myrer og våtmarksområder. 27. Herringbotn i Vefsn kommune. – Miljøverndepartementet, Oslo. 2s., + bilag. (rapp. utenom serie).

- Hornburg, P. 1971c. Registrering av bevaringsverdige myrer og våtmarksområder. 19. Stormyra i Salangen kommune (Tillegg til melding nr. 4, II Troms). – Miljøverndepartementet, Oslo. 2s., + bilag. (rapp. utenom serie).
- Hornburg, P. 1972. Registrering av bevaringsverdige myrer og våtmarksområder. Simskarmyra og Bjørkjønnlimyrene i Grane kommune. – Miljøverndepartementet, Oslo. 5s., + bilag. (rapp. utenom serie).
- Høeg, O. A. 1974. Planter og tradisjon. Floraen i levende tale og tradisjon i Norge 1925-1973. – Universitetsforlaget. 751 s.
- Høitomt, G. 2011. Slåttemyr, en truet naturtype. Med skjøtselsplan for Bjørnhaugmyra i Nordre Land kommune, Oppland. – Notat. 35 s. Upubl.
- Høitomt, T. & Lyngstad, A. 2011. Naturtypekartlegging i Kvamsfjellet, Steinkjer kommune – kalkskog og slåttemyr. – Biofokus-rapport 2011-34: 1-51.
- Johansen, A. 1997a. Myrrealer og torvressurser i Norge. – Jordforsk Rapport 1997-1: 1-21, 17 vedl.
- Johansen, A. 1997b. The extent and use of peatlands in Norway. – S. 113-117 i Lappalainen, E. (red.) Global peat resources. Jyskä: International Peat Society.
- Johansen, B.E. 2009. Vegetasjonskart for Norge basert på Landsat TM/ETM+ data. – NORUT rapport 2009-4: 1-87.
- Joosten, H., Barthelmes, A., Couwenberg, J., Hassel, K., Moen, A., Tegetmeyer, C. & Lyngstad, A. 2015. Metoder for å beregne endring i klimagassutslipp ved restaurering av myr. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2015-10: 1-83.
- Joosten, H. & Clarke, D. 2002. Wise use of mires and peatlands: background and principles including a framework for decision-making. – International Mire Conservation Group / International Peat Society. Jyväskylä. 304 s.
- Jordal, J.B. 2005. Kartlegging av naturtyper i Fræna kommune. – Rapport J.B. Jordal 2005-5: 1-140.
- Kildemo, K. & Schanche, S. 1980. Utkast til verneplan for myrer i Finnmark fylke. – Fylkesmannen i Finnmark, Vadsø. 83 s.
- Klöve, B., Marttila, H., Óskarsson, H., Grønlund, A., Berglund, K., Berglund, Ö., Maljanen, M. & Lægdsman, M. 2009. Past and future of cultivated peatlands - Nordic environmental challenges. – Peatlands International 2009-2: 28-32.
- Koerselman, W. & Verhoeven, J.T.A. 1995. Eutrophication of fen ecosystems: external and internal nutrient sources and restoration strategies. – S. 91-112 i: Wheeler, B.D., Shaw, S.C., Fojt, W.J. & Robertson, R.A. (red.) Restoration of temperate wetlands. John Wiley & Sons, Chichester.
- Kristiansen, J.N. 2003. Biologisk mangfold i Hattfjelldal kommune. Kartlegging av naturtyper, flora og fauna. Delrapport 1. – Hattfjelldal kommune. 225 s.
- Kristiansen, J.N. & Kleven, A. 2006. Utmarksslåtter i Grane og Hattfjelldal. – Helgeland Museum, avd. Grane-Hattfjelldal. 52 s.
- Lyngstad, A. 2010. Population Ecology of *Eriophorum latifolium*, a Clonal Species in Rich Fen Vegetation. – NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, Trondheim.
- Lyngstad, A. 2012a. Kartlegging av vegetasjon og skjøtselsplan for slåttemyr ved Rosåsen på Høylandet. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. Bot. Ser. 2012-2: 1-58.
- Lyngstad, A. 2012b. Kartlegging, overvåking og skjøtsel i Øvre Forra naturreservat 2012. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2012-8: 1-36.
- Lyngstad, A. 2015. Overvåking og skjøtsel i Øvre Forra naturreservat 2014. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk notat 2015-4: 1-21.
- Lyngstad, A. 2016. Slåttemyrundersøkelser i Nord-Trøndelag 2013-2014. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2016-2: 1-117.
- Lyngstad, A., Holm, K.R., Moen, A. & Øien, D.-I. 2012a. Flybildetolkning av høgmyr i Solørrområdet, Hedmark. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2012-3: 1-51.
- Lyngstad, A., Moen, A. & Øien, D.-I. 2011a. Framdriftsrapporter fra tre myrprosjekter i 2011, med vekt på slåttemyrundersøkelser i Trøndelag. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2011-5: 1-43.

- Lyngstad, A., Moen, A. & Øien, D.-I. 2011b. Naturindeks på myr. Fjernanalyse og anvendelse av data fra landsplan for myrreservater. Forprosjekt fra Midt-Norge. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2011-1: 1-32.
- Lyngstad, A., Moen, A. & Øien, D.-I. 2016. Evaluering av naturtyper i Emerald Network. Gjenvokningsmyr, aapamy, rikmyr, alpine rikmyrer og pionersamfunn. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk notat 2016-2: 1-51.
- Lyngstad, A. & Vold, E.M. 2015. Kartlegging av typisk høgmyr ved hjelp av flybilder. Østfold, Akershus og sørlige deler av Hedmark. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2015-3: 1-367.
- Lyngstad, A., & Øien, D.-I. 2003. Omanalyser av faste prøveflater i Garbergmyra naturreservat 2003. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2003-5: 1-13.
- Lyngstad, A., Øien, D.-I. & Moen, A. 2012b. Slåttemyrundersøkelser i Nord- og Sør-Trøndelag. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2012-6: 1-150.
- Lyngstad, A., Øien, D.-I., Vold, E.M & Moen, A. 2013. Slåttemyrlokalteter i Sør-Norge. A. Prioritering av lokaliteter for skjøtsel og overvåking. B. Kartlegging av slåttemyr på Østlandet 2012-13. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2013-8: 1-96.
- Løddesøl, A. 1948. Myrene i næringslivets tjeneste. – Oslo. 330 s.
- Moen, A. 1970a. Myr- og kildevegetasjon på Nordmarka, Nordmøre. – Hovedfagsoppgave, Universitetet i Trondheim. 245 s., 35 pl. Upubl.
- Moen, A. 1970b. Myrundersøkelser i Østfold, Akershus, Oslo og Hedmark. Rapport i forbindelse med Naturvernrådets landsplan for myrreservater og IBT-CT-Telmas myrundersøkelser i Norge. – K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Trondheim. 90 s., 22 pl.
- Moen, A. 1973. Landsplan for myrreservater i Norge. – Norsk geogr. Tidsskr. 27: 173-193.
- Moen, A. 1983. Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag og Hedmark i forbindelse med den norske myrreservatplanen. – K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1983-4: 1-138.
- Moen, A. 1984. Myrundersøkelser i Møre og Romsdal i forbindelse med den norske myrreservatplanen. – K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1984-5: 1-84.
- Moen, A. 1985. Rikmyr i Norge. – Blyttia 43: 135-144.
- Moen, A. 1989. Utmarksslåtten - grunnlaget for det gamle jordbruket. – Spor 4-1: 36-42.
- Moen, A. 1990. The plant cover of the boreal uplands of Central Norway. I. Vegetation ecology of Sølendet nature reserve; haymaking fens and birch woodlands. – Gunneria 63: 1-451, 1 kart.
- Moen, A. 1998a. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. – Statens kartverk, Hønefoss. 199 s.
- Moen, A. (red.) 1998b. Gjengroing i tradisjonelt drevet kulturlandskap. – S. 17-89 i Framstad, E. & Lid, B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap. Forvaltning av miljøverdier. Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1999. Slåtte- og beitemyr. – S. 153-164 i Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M. (red.) Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget, Oslo.
- Moen, A. 2000a. Botanisk kartlegging og plan for skjøtsel av Tågdalen naturreservat i Surnadal. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot Ser. 2000-7: 1-45, 1 kart.
- Moen, A. 2000b. Satellittdata, flybilder og kart til kartlegging av myr i Levanger-området. – S. 83-93 i Jansen, I.J., Bratli, H., Johansen, B.E., Lieng, E. & Moen, A. Satellittdata til kartlegging av biologisk mangfold. Utprøving av satellittdata i naturtypekartlegging og overvåking av biologisk mangfold. DN-Utredning 2000-5.
- Moen, A., Kjølvik, L., Bretten, S., Sivertsen, S. & Sæther, B. 1976. Vegetasjon og flora i Øvre Forradalsområdet i Nord-Trøndelag, med vegetasjonskart. – K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1976-9: 1-135, 2 pl.
- Moen, A., Lyngstad, A., Nilsen, L.S. & Øien, D.-I. 2006. Kartlegging av biologisk mangfold i jordbrukets kulturlandskap i Midt-Norge. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2006-3: 1-98, 5 vedl.
- Moen, A., Lyngstad, A. & Øien, D.-I. 2011a. Faglig grunnlag til handlingsplan for høgmyr i innlandet (typisk høgmyr). – NTNU Vitensk.mus. Rapp. Bot. Ser. 2011-3: 1-60.

- Moen, A., Lyngstad, A. & Øien, D.-I. 2011b. Kunnskapsstatus og innspill til faggrunnlag for oseanisk nedbørmir som utvalgt naturtype. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. Bot. Ser. 2011-7: 1-62.
- Moen, A., Lyngstad, A. & Øien, D.-I. 2012. Boreal rich fen vegetation formerly used for haymaking. – Nord. J. Bot. 30: 226-240.
- Moen, A., Lyngstad, A. & Øien, D.-I. 2015. Hay crop of boreal rich fen communities traditionally used for haymaking. – Folia Geobotanica 50: 25-38.
- Moen, A. & medarbeidere 1983. Myrundersøkelser i Nord-Trøndelag i forbindelse med den norske myrreservatplanen. – K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1983-1: 1-160.
- Moen, A. & Nilsen, L.S. 2005. Botaniske verneverdier for slåttemyr og forslag til skjøtsel av kulturlandskap vest for Rosåsen, Høylandet. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2005-4: 1-23.
- Moen, A. & Olsen, T.Ø. 1983. Myrundersøkelser i Sogn og Fjordane i forbindelse med den norske myrreservatplanen. – K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1983-5: 1-37.
- Moen, A. & Olsen, T.Ø. 1997. Oversikt over flora og vegetasjon innen Slåtmyra naturreservat i Nittedal, Akershus; med skisse til skjøtelsplan. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 1997-5: 1-25.
- Moen, A. & Pedersen, A. 1981. Myrundersøkelser i Agder-fylkene og Rogaland i forbindelse med den norske myrreservatplanen. – K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. bot. Ser. 1981-7: 1-252.
- Moen, A., Skogen, A., Vorren, K.-D. & Økland, R.H. 2001. Myrvegetasjon. – S. 105-124 i Fremstad, E. & Moen, A. (red.) Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2001-4.
- Moen, A., Størkersen, Ø., Thingstad, P.G., Økland, R.H. & Aagaard, K. 1997. Overvåking av biologisk mangfold i myr og våtmark. – S. 50-66 i Paulsen, G.M. (red.) Overvåking av biologisk mangfold i åtte naturtyper. Forslag fra åtte arbeidsgrupper. DN-Utredning 1997-7.
- Moen, A. & Såstad, S.M. 1993. Regionale studier og vern av myr i Norge. Årsrapport 1992. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 1993-1: 1-28.
- Moen, A. & Wischmann, F. 1972. Verneverdige myrer i Oslo, Asker og Bærum. Rapport i forbindelse med den norske myrreservatplanen. – K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Miscellanea 7: 1-69.
- Moen, A. & Øien, D.-I. 1998. Utmarksslåttens effekter på plantelivet. – S. 77-86 i Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap. Forvaltning av miljøverdier. Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. & Øien, D.-I. 2011a. Faktaark fra to prosjekter med vurdering av truetet og vernestatus for våtmark (myr og kilde) i Norge. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2011-4: 1-62.
- Moen, A. & Øien, D.-I. 2011b. Våtmark. – S. 75-79 i Lindgaard, A. & Henriksen, S. (red.) Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.
- Moen, A. & Øien, D.-I. 2012. Sølendet naturreservat i Røros: forskning, forvaltning og formidling i 40 år. – Bli med ut! 12: 1-103.
- Nilsen, L.S., Moen, A. & Solberg, B. 1997. Botaniske undersøkelser av slåttemyrer i den foreslåtte nasjonalparken i Snåsa og Verdalen. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 1997-3: 1-38.
- Norderhaug, A., Hansen, S. & Jordal, J.B. 2004. Storfjordprosjektet. Fagrapport om kulturlandskapet i indre Storfjorden og om utfordringer for forvaltninga. – Møre og Romsdal fylke, landbruksavdelinga rapport 2004-1: 1-240.
- Norberg, M.-B.E. & Granmo, E. 1996. Blåfjell – en markesamegård i Skånland kommune. – Ottar 209: 47-48.
- Nybø, S. (red.) 2010. Naturindeks for Norge 2010. – DN-utredning 2010-3: 1-162.
- Nettelbladt, M.G. (red.), Romstad, H. (red.), Often, A., Edvardsen, H., Vange, V. & Tveraabak, U. 2003. Verdifulle kulturlandskap i Nordland. Rapport fra registreringer i perioden 1992-95. – Fylkesmannen i Nordland, miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen. 141 s. Upubl.
- Often, A. & Vange, V. 1996. Bleikvassli: gruvesamfunn og fjellbygd. – Ottar 209: 31-32.
- Paul, E.A. & Clark, F.E. 1989. Soil microbiology and biochemistry. – Academic Press, San Diego. 273 s.

- Paulissen, M.P.C.P., van der Ven, P.J.M., Dees, A.J. & Bobbink, R. 2004. Differential effects of nitrate and ammonium on three fen bryophyte species in relation to pollutant nitrogen input. – *New Phytologist* 164: 451-458.
- Prestbakmo, H. & Andreassen, B. 1980. Utkast til verneplan for myrer i Troms fylke. – Fylkesmannen i Troms, Tromsø. 65 s.
- Reinton, L. 1957. Sæterbruket i Noreg. Bind II. – Instituttet for sammenlignende kulturforskning. Sverre Kildahls Boktrykkeri, Oslo. 286 s.
- Rekdal, Y., Angeloff, M. & Bryn, A. 2016. Myr i Noreg. – NIBIO POP 2-1: 1-2.
- Røsok, Ø., Woldstad Hanssen, E., Abel, K. & Eid, P.M. 2013. Myrflangre *Epipactis palustris* på Abbottjernmyr i Asker, Akershus. En trist historie som kanskje ender godt. – *Blyttia* 71: 157-166.
- Singsaas, S. 1984. Etterundersøkelser i Sør-Trøndelag i forbindelse med den norske myrreservatplanen. – Univ. Trondheim Vitensk.mus. 13 s. Upubl.
- Singsaas, S. 1995. Botaniske undersøkelser med skisse til skjøtselsplan for Garbergmyra naturreservat, Meldal, Sør-Trøndelag. – Univ. Trondheim Vitensk.mus. Rapp. Bot. Ser. 1995-4: 1-31.
- Singsaas, S. & Moen, A. 1985. Regionale studier og vern av myr i Sogn og Fjordane. – K. Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1985-1: 1-74.
- Sjörs, H. 1985. Svenska rikkärr: ekologi, dynamik, naturvård. – Memoranda Soc. Fauna Flora Fenn. 61: 32-37.
- Sletvold, N., Øien, D.-I. & Moen, A. 2010. Long-term influence of mowing on population dynamics in the rare orchid *Dactylorhiza lapponica*: The importance of recruitment and seed production. – *Biological Conservation* 143: 747-755.
- Sommersel, G.-A. 2010a. Rapliåsen gård i Hemnes kommune, Nordland Fylke. Skjøtselsplan. – Ecofact rapport 48: 1-52.
- Sommersel, G.-A. 2010b. Kvalbukta i Hemnes kommune, Nordland fylke. Skjøtselsplan. – Ecofact rapport 50: 1-45.
- Sommersel, G.-A. 2011. Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland fylke. Skjøtselsplan. – Ecofact rapport 49: 1-48.
- Sommersel, G.-A. & Alm, T. 1996. Slått – eller ljàens landskap. – *Ottar* 209: 6-9.
- Strann, K.-B., Bjerke, J.W., Frivoll, V. & Johnsen, T.V. 2007. Biologisk mangfold. Karlsøy kommune. – NINA Rapport 208: 1-90.
- Strann, K.-B., Frivoll, V., Iversen, M., Johnsen, T. & Jacobsen, K.O. 2005. Biologisk mangfold. Målselv kommune. – NINA Rapport 46: 1-117.
- Strann, K.-B. & Nilsen, S. Ø. 1996. Verneverdige myrer og våtmarker i Finnmark. – Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvern avdelingen rapport 1996-3: 1-59.
- Torbergsen, E.M. 1978. Myrvegetasjonen på Bakåsmyra i Skånland kommune, Troms. – Hovedfagsoppgave, Universitetet i Trondheim. 174s. Upubl.
- Ullring, U.E. 2009. Slåmyradn – eit haustingslandskap. – Økologihjelpen Notat 0108. 10 s.
- Vorren, K.-D. 1979. Myrinventeringer i Nordland, Troms og Finnmark, sommeren 1976, i forbindelse med den norske myrreservatplanen. – *Tromsura Naturvitenskapelig Serie* 3: 1-118.
- Øien, D.-I. 2002. Dynamics of plant communities and populations in boreal vegetation influenced by scything at Sølendet, Central Norway. – Dr. scient.-avhandling, Fak. naturvit. & tekn., NTNU.
- Øien, D.-I. 2004. Nutrient limitation in boreal rich-fen vegetation: A fertilization experiment. – *Appl. Veg. Sci.* 7: 119-132.
- Øien, D.-I. 2014. Oppfølging av faste prøveflater i Garbergmyra naturreservat, Meldal, og forslag til revidert skjøtselsplan. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk notat 2014-13: 1-25.
- Øien, D.-I. 2016. Sølendet naturreservat og Tågdalen naturreservat. Årsrapport og oversyn over aktiviteten i 2015. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk notat 2016-1: 1-43.

- Øien, D.-I., Lyngstad, A. & Moen, A. 2010. Bevaringsmål, overvåking og skjøtsel i Øvre Forra naturreservat, Levanger. Rapport for 2009 og 2010, med vekt på prosjektet: Oppfølging av verneområder – bevaringsmål og overvåking. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2010-7: 1-16.
- Øien, D.-I., Lyngstad, A. & Moen, A. 2013. Oversikt over anvendte myrprosjekter ved NTNU Vitenskapsmuseet og sluttrapport for prosjektet «Kunnskap om myr» 2011-2013. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk notat 2013-8: 1-18.
- Øien, D.-I., Lyngstad, A. & Moen A. 2015. Rikmyr i Norge. Kunnskapsstatus og innspill til faggrunnlag. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2015-1: 1-122.
- Øien, D.-I. & Moen, A. 2006. Slått og beite i utmark - effekter på plantelivet. Erfaringer fra 30 år med skjøtsel og forskning i Sølendet naturreservat, Røros. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2006-1: 1-57.
- Øien, D.-I. & Moen, A. 2007. Skjøtsel av slåttemark i Øvre Forra naturreservat. – NTNU Vitensk.mus. Bot. notat 2007-6: 1-9.
- Øien, D.-I., Nilsen, L.S. & Moen, A. 1997. Skisse til skjøtelsplan for deler av Øvre Forra naturreservat i Nord-Trøndelag. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 1997-2: 1-26.

Vedlegg

Vedlegg 1 Skjøtselsplanmal for slåttemyr

Av Dag-Inge Øien, april 2016.

Skjøtselsplan for [navn på lok.], slåttemyr, xx kommune, xx fylke.

OVERSIKTSBILDE fra lokalitet

[NB: Skjøtselsplanen er tenkt å bli lagt inn i Naturbase som et eget dokument tilgjengelig i innsynsløsningen. Ved bruk av bilder i planen er det viktig å unngå for store filer. I dagens Naturbase er størrelsen på et dokument begrenset til **2 Mb**. Derfor komprimerer alle bildene i dokumentet før ferdigstilling.]

FIRMANAVN/INSTITUSJON OG ÅRSTALL:

PLAN/PROSJEKTANSVARLIG:

OPPDRAKSGIVER:

LITTERATURREFERANSE (for skjøtselsplanen): Forfatter. Årstall. Skjøtselsplan for [navn lok]_slaattemyr

Innhold

A. Generell del

Beskrivelse av naturtypen

Slåttemyr er områder med fuktighetskrevende vegetasjon som danner/har dannet torv, og som er preget av langvarig høsting gjennom slått. Etter opphør av slått vil arealet fortsatt regnes som slåttemyr så lenge myra er preget av de økologiske prosessene som skyldes tidligere slått. Ei slåttemyr i gjengroing vil da regnes som slåttemyr så lenge endringene skyldes opphør av slått og ikke andre naturlige prosesser (eks. forsumping, torvakkumulasjon). Ut fra denne definisjonen så slutter ei myr å være slåttemyr når de naturlige prosessene er viktigere for myras utseende og arts mangfold enn de prosessene som skyldes tidligere slått. Ei myr slutter også å være slåttemyr når andre bruksmåter eller inngrep har større innvirkning på de økologiske prosessene enn den tidligere slåtten (nedbygging, drenering, beiting, m.m.).

Myrene deles i to hovedtyper etter tilgangen på mineralnæring. **Jordvassmyr** (minerotrof/minerogen myr) er myr som får tilført mineraler fra vann som har vært i kontakt med mineraljorda, dvs. minerogent (geogent) vann, mens **nedbørmyr** (ombrotrof/ombrogen myr) bare får tilført næring fra nedbøren. Innenfor et myrkompleks er det ofte en mosaikk mellom ulike utforminger av nedbørmyr og jordvassmyr. Jordvassmyr deles inn i fattig, intermediær, middelsrik og ekstremrik myr basert på endringer i vegetasjonen langs fattig-rik-gradienten. Dette er en av hovedgradientene på myr, og variasjonen langs denne gradienten sammen med variasjonen langs myrkant-myrrflate-gradienten og tue-løsbunn-gradienten (fra tørt til vått) brukes til å dele vegetasjonen på myr inn i ulike enheter (se f.eks. Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. – NINA temahefte 12: 1-279).

Ei slåttemyr har brukbar produksjon av gras og urter som kan høstes. Jordvassmyrer har høyere produksjon i feltsjiktet enn nedbørmyrer, og det er derfor bare jordvassmyrene som ble slått. Ofte er det høyere produksjon på de rikeste myrene, og et mer variert planteliv som ofte gir seg utslag i høyere næringsverdi på høyet. De beste slåttemyrene har derfor middelsrik og ekstremrik myrvegetasjon, men fattigere myrer finnes over svært store arealer og har også vært viktige. Dette gjelder f.eks. store arealer med slåttemyr i Agderfylkene, og mange av slåttemyrene på Vestlandet.

Langs tue-løsbunngradienten er det fastmattene som er viktigst på slåttemyrene. Her ligger vannstanden i lange perioder av vekstsesongen lågere enn røttene til plantene. Dette gir bedre oksygenforhold og bedre tilgang på næringsstoffer, som igjen gir høyere produksjon i forhold til våtere typer. Ellers har myrkantene vært viktige slåttemyrarealer. Myrkantene er ofte tresatte, og de er i dag spesielt utsatt for gjengroing. Utforminger av høgstarrmyr og mykmatte med høg produksjon har også vært viktige slåttemyrarealer.

Slåttemyrer fremstår med relativt jevn overflate uten, eller med svake, myrstrukturer, og artene er relativt jevnt fordelt. Feltsjiktet domineres av graminider (gras og starr), men rike slåttemyrer kan ha mye urter (se nedenfor). Vedvekster mangler, men myrer i gjengroing har ofte busker og trær mot kantene. Botnsjiktet er velutvikla med overvekt av teppedannende moser, torvmoser på de fattigste myrene og brunmoser på de rikeste (se nedenfor). Det er relativt få arter som utgjør det meste av fôret som høstes på slåttemyr. Først og fremst er starrartene viktige, og da spesielt de høgvekste artene flaskestarr og trådstarr. Også gråstarr, stjernestarr, slåttestarr, kornstarr, duskull, torvull, blåtopp og bjønnskjegg er viktige graminider, og alle de nevnte artene opptrer både på fattig og rik slåttemyr. På rike myrer kommer det til en rekke arter, der særbustarr, gulstarr, engstarr

og breiull er viktige. Urter på både fattig og rik slåttemyr omfatter bukkeblad, rome og tepperot, mens en rekke urter, bl.a. orkidéer inngår på rikmyr (og delvis intermedier myr).

Hovedtyper av slåttemyr

Variasjonen i forekomsten av plantearter langs fattig-rik-gradienten er den viktigste på slåttemyr, og det skiller mellom tre hovedtyper langs denne gradienten. Samtidig skiller gjerne slåttemyrer i låglandet i Sør-Norge (boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone) ut som egen type på grunn av forekomsten av låglandsarter og trusselbildet.

Produksjonsverdiene nedenfor er basert på slått annethvert år på slåttemyr i Midt-Norge.

Fattig slåttemyr er i botnsjiktet dominert av torvmoser, der stivtorvmose og dvergtorvmose er de viktigste artene. Dessuten er levermoser svært vanlige. Feltsjiktet er dominert av graminider. Mykmattene har mye dystarr i feltsjiktet, og i tillegg er sivblom og bjønnskjegg blant de vanligste artene. I fastmatter er bjønnskjegg, duskull, blåtopp og starr-arter vanlige. Produksjonen ved slått varierer fra 30-50 kg/daa i mykmatter til 60-100 kg/daa i fastmatter. I fastmatter dominert av rome, og med dårlig dekning av andre karplanter, reduseres produksjonen raskt til samme nivå som for mykmatter når slåtten gjenopptas. Dette henger samme med at rome hemmes sterkt av slåtten.

Intermedier slåttemyr har et velutvikla botnsjikt og det er innslag av urter i feltsjiktet. Alle de nevnte artene fra fattig slåttemyr inngår, dessuten noen av artene som også forekommer i rik slåttemyr, som særbustarr, grønnstarr, myrklegg, sveltull, messingsmose og rosetorvmose. Flaskestarr, trådstarr, slåttstarr, gråstarr og kornstarr kan være viktige mengdearter. Produksjonen i intermedier slåttemyr er lite undersøkt, men ligger nok på nivå med fattigmyr eller noe høyere.

Rik slåttemyr har et velutvikla botnsjikt dominert av brunmoser som myrstjernemose, navargulmose, messingsmose og brunmakkemose, og det er større forekomster av levermoser som brundymose. Feltsjiktet er artsrikt og dominert av grasvekster og urter. Arter som tåler slått godt, slik som sotstarr, særbustarr, gulstarr, slåttstarr, duskull, breiull, myrtust og fjellfrøstjerne er relativt vanlige eller forekommer i større mengder. Stor dominans av høge og rasktvoksende arter som blåtopp, takrør og mjøduert i kantene kan indikere gjengroing. Produksjonen ved slått varierer fra 50-100 kg/daa i mykmatter til 100-135 kg/daa i fastmatter.

Slåttemyr i låglandet skiller seg ikke vesentlig fra de andre delnaturtypene. Det viktigste er forekomsten av låglandsarter/sørlige arter som f.eks. taglstarr (myrkant), nebbstarr, smalmarihand, myrflangre, mjølkerot (intermedier myr), og i gjengroende slåttemyrer står gjerne svartor og trollhegg.

Forekomst og tilstand

Myrslått har hatt et stort omfang i Norge, og var en svært viktig kilde til vinterfôr for husdyra i det førindustrielle jordbruket. Trolig ble flere tusen km² myr høstet regelmessig da omfanget var på sitt største i siste halvdel av 1800-tallet. Myrslåtten avtok utover 1900-tallet, og tradisjonell høsting opphørte de fleste steder her i landet rundt 1950. I dag holdes noen få slåttemyrer i hevd med aktiv skjøtsel.

Slåttemyrer finnes over hele landet, og med tyngdepunkt i indre og midtre deler der det er store arealer av jordvassmyr og relativt korte avstander til bygder med garder. Fylkene i Midt-Norge har klart flest registrerte lokaliteter, fulgt av Oppland og Hedmark. Også Buskerud, Telemark, Agder-fylkene og fylkene i Nord-Norge har mye slåttemyr, men Buskerud, Telemark og ikke minst Nord-Norge er mangelfullt kartlagt. Slåttemyrer i

låglandet i Sør-Norge (boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone) er sjeldne, spesielt på Østlandet.

Slåttemyrer over hele landet er i dag i endring som følge av gjengroing. På myrflatene går prosessen sakte, og myrene kan fremdeles være åpne sjøl mange tiår etter at slåtten opphørte, spesielt i høgereliggende strøk. Den største endringen er at myroverflata blir mer kupert eller tuete; det blir større forskjell mellom forsenkninger og forhøyninger. I myrkantene skjer endringene raskere, og busker og kratt brer seg utover; svartor, trollhegg og pors i låglandet og i sør; dvergbjørk og vier i høgereliggende strøk og i nord. Gråor og bjørk er også viktige arter i gjengroingsfasen, gråor først og fremst i mellomboreal sone og lågere, bjørk i alle vegetasjonssoner under skoggrensa. I tillegg øker mengden av kantarter som marikåpe, sumphaukeskjegg, mjørdurt, kvitmaure og myrfioler. Også forekomsten av høge graminider som klubbestarr, takrør og blåtopp øker på bekostning av mindre arter som særbustarr, gulstarr og myrtust. I botnsjiktet øker forekomsten av oppreiste og tuedannende moser som torvmoser på bekostning av nedliggende, teppedannende moser som myrstjernemose og brunmakkemose, og et tett strølag gir et mindre velutvikla botnsjikt.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av slåttemyr

Skjøtsel av slåttemyr bør skje så nært opp til den tradisjonelle bruken som mulig, men målsettinga med skjøtselen er avgjørende både for stubbehøgde, slåtteintervall, slåttetidspunkt og behov for fjerning av slåttegraset. Avhengig av størrelsen på arealet kan det være hensiktsmessig med ulike skjøtselstiltak og ulik skjøtselsintensitet i forskjellige deler av området. Det kan også være hensiktsmessig å skille mellom en restaureringsfase de første årene og en årlig skjøtselsfase seinere, avhengig av graden av gjengroing.

I restaureringsfasen ryddes området for kratt, og trær tynnes og gjenstående trær kvistes opp til mannshøgde. Rydding skal skje «nedenfra», det vil si ved å ta ut busker og små trær og la store trær stå, eventuelt ta dem ut i en senere fase, avhengig av målsettingen med skjøtselen. Stubber må kappes så langt ned som mulig slik at de ikke skaper problemer ved etterfølgende slått. Kvistene/stammene på kratt og mindre busker bør dras opp og kuttet under markoverflata med øks. Etter rydding er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egne steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling.

Ved restaurering er det viktig å ikke sette i gang med mer omfattende rydding enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid. Rydding uten påfølgende slått kan gi økt gjengroing.

Ofte må områdene slås en gang i året i restaureringsfasen, og i låglandsområder kan det være nødvendig med slått to ganger i året. Etter hvert som krattoppslag reduseres og produksjonen i feltsjiktet stabiliserer seg er det i de fleste tilfellene tilstrekkelig med slått fra hvert tredje til hvert tiende år for å holde krattet i sjakk. I sørlige og lågtliggende områder kan det være nødvendig med hyppigere slått.

Slått med tohjulstraktor er et godt alternativ til ljåslått, og erfaringer fra blant annet Sølendet naturreservat i Røros viser at slått med tohjulstraktor er ca. 7 ganger raskere enn ljåslått. Bruk av kantklipper med knivblad er et alternativ i tuete og ulendt terreng, men er om lag like arbeidskrevende som ljå.

Slåttemyr bør skjøttes med slått, husdyrbeiting er ikke et godt alternativ. Beiting og slått påvirker myr på forskjellig måte. Høgt grunnvatn og torvdanning gjør myra sårbar for tråkk. Tråkk av beitedyr fører lett til skader på plantedekket og blottlegging av torv med påfølgende erosjon. Etter hvert vil busker og kratt etablere seg på forhøyninger som tråkket

har skapt. Husdyr på utmarksbeite kan kanskje forsinke gjengroing på slåttemyr rent visuelt, men vil ikke kunne erstatte effekten av slåtten.

Slåttegraset kan gjerne tørkes på bakken slik at frø fra plantene frigjøres, men det bør fjernes fra slåtteområdene. Dette er først og fremst viktig for at høyet ikke skal «gjødsle» myra. I høgereliggende strøk der nedbrytinga går seint, vil høyet dessuten bli liggende på bakken i flere år og gi endra forhold for moser og mindre karplanter sammenlignet med områder som rakes, spesielt hvis produksjonen er relativt høg. Også til sammenraking vil bruk av maskiner være mye raskere enn tradisjonelle metoder med bruk av rive. Hvis høyet ikke skal brukes, kan det samles opp i hauger og brennes. Her kan kompostering kan være et alternativ i lågereliggende områder. Dersom formålet med skjøtselen først og fremst er å holde krattet unna myrene, kan slått uten oppsamling være et alternativ i områder med låg produksjon.

Litteratur

Praktiske detaljer og erfaringer omkring restaurering og skjøtsel av slåttemyr kan finnes i publikasjoner fra NTNU Vitenskapsmuseet, f.eks.:

Lyngstad, A. 2012. Kartlegging, overvåking og skjøtsel i Øvre Forra naturreservat 2012. – NTNU Vitensk.mus. Bot. Notat 2012-8: 1-36.

Lyngstad, A., Øien, D.-I., Fandrem, M. og Moen, A. 2016. Slåttemyr i Norge. Kunnskapsstatus og innspill til handlingsplan. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2016-x: 1-xx.

Lyngstad, A., Øien, D.-I., Vold, E.M. og Moen, A. 2013. Slåttemyrlokalteter i Sør-Norge. A. Prioritering av lokaliteter for skjøtsel og overvåking. B. Kartlegging av slåttemyr på Østlandet 2012-2013. – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2013-8: 1-96.

Øien, D.-I. og Moen, A. 2006. Slått og beite i utmark - effekter på plantelivet. Erfaringer fra 30 år med skjøtsel og forskning i Sølendet naturreservat, Røros. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2006-1: 1-57.

Rapportene er fritt tilgjengelige på www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner.

Se også:

Moen, A. 1989. Utmarksslåtten - grunnlaget for det gamle jordbruket. – [Spor](#) 4: 36-42.

Moen, A. og Øien, D.-I. 2012. Sølendet naturreservat i Røros: forskning, forvaltning og formidling i 40 år. – Bli med ut! 12: 1-103. Akademika forlag/[Fagbokforlaget](#).

Norderhaug, A. m.fl.(red.) 1999. Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. – Landbruksforlaget. Boka er også tilgjengelig på Miljødirektoratets hjemmesider: www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/.

B. Spesiell del: (se veiledning til tabellen nederst i dokumentet)

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)

Navn på lokaliteten		Kommune	Områdenr.
ID i Naturbase	Registrert i felt av:		Dato:
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige)			Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:
Hovednaturtype:	% andel	Utforminger:	% andel
Tilleggsnaturtyper:			
Verdi (A, B, C):	Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)		

Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)

Stedkvalitet	Tilstand/Hevd	Bruk (nå):	Vegetasjonstyper:
< 20 m	God	Slått	
20 – 50 m	Svak	Beite	
50-100 m	Ingen	Torvtekt	
> 100 m	Gjengrodd	Gjødsling	
	Dårlig	Brenning	

OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

INNLEDNING

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG:

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

ARTSMANGFOLD:

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING:

FREMMEDE ARTER:

KULTURMINNER:

SKJØTSEL OG HENSYN

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP:

VERDIBEGRUNNELSE:

Kilder

Kildehenvisning til rapporter fra tidligere registreringer med mer.

Ortofoto/kart

Ortofoto/kart med:

- 1) Avgrensning av lokaliteten ved registrering
- 2) Ev. utvidelsesmuligheter ved restaurering stiples,
- 3) Felter med spesiell skjøtsel; forekomst av problemarter/røddlistearter osv bør nummereres/skraveres og avmerkes på kartet/flybildet.

NB: avgrensning er enklest å få nøyaktig på ortofoto/flybilde.

Bilder

For at en lettere skal kunne se utviklingen til lokaliteten er det viktig å ta bilder som er mulig å gjenfotografere. Ta helst både 1) oversiktsbilde som viser lokaliteten i landskapet, og 2) bilder som viser spesifikke deler av lokaliteten, (husk å notere UTM der bildene er tatt fra og himmelretning).

Artsliste

Vedlegges skjøtelsesplan der lokaliteten har blitt re-registrert under skjøtelsesplanprosessen.

NB: det er viktig at skjøtelsesplanen leveres som **ett dokument**. Bilder, ortofoto osv skal ikke leveres i egne vedlegg (som lett kan komme på avveie i fht skjøtelsesplanen).

Veiledning til skjøtselsplanskjemat, B- Spesiell del.

Skjema B- spesiell del er delt opp i tre hoveddeler: Søkbare egenskaper (for Naturbase), Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplan) og Skjøtselsplan. For søkbare egenskaper er det viktig at de begrepene og kodene som er oppgitt brukes. Områdebeskrivelse og beskrivelse av skjøtsel skal være ren tekst som ikke blir søkbar. For mer utfyllende forklaringer, se xxxxxx.

Søkbare egenskaper:

Områdenavn: Offisielle stedsnavn etter vedtatte rettskrivningsnormer, dvs. normalt navn fra kartblad i Norge-serien 1:50 000. Ved bruk av navn fra andre kartstandarder oppgis i tillegg nærmeste stedsnavn på kart i Norge-serien. Eventuelt med støttenavn i tillegg (d.v.s. lokale stedsnavn som ikke står på kart, eller områdenavn).

Områdenr.: Løpenummer. Nummeret skal være unikt (to geografisk atskilte områder kan ikke ha samme nummer) og vil i en fylkes-/nasjonal sammenstilling starte med kommunenummeret.

IID i Naturbase oppgis hvis området ligger i Naturbase fra før.

Registrert av: (Inventør/kartlegger): Angi alle som har vært med på å fremskaffe primærdata i felt.

Tidligere registrert: Angi årstall for ev. tidligere kartlegging av lokalitet. Få fram om lokaliteten har blitt undersøkt gjentatte ganger. Referanse til rapporter settes opp under Kilder mot slutten av dokumentet

Naturtype: Etter Natur i Norge (NiN) www.artsdatabanken.no/KartleggingNiN. **Utforming(er):** Her brukes vegetasjonshetene fra «Vegetasjonstyper i Norge». Usikkerhet m.m. utdypes i områdebeskrivelsen. **Mosaikk:** En lokalitet kan inneholde en småskala mosaikk som det er vanskelig å avgrense, og der avgrensingen har liten praktisk betydning for planlegging og forvaltning. Lokaliteten plasseres da i den naturtypen det er mest av, eller den som er viktigst. Andre naturtyper eller utforminger som forekommer på lokaliteten registreres som mosaikk (tilleggsnaturtyper/-utforminger, helst med prosentandeler).

Verdi: A, B, C. Usikkerhet og gradering angis i områdebeskrivelsen.

Stedkvalitet: Avgrensingens nøyaktighet beskrives i 5 kategorier. Sett kryss.

Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.): Etter liste i vedlegg 11 i DN-håndbok 13 <Bør revideres og relateres til tilstandsvariabler i NiN (NiN 2.0 Artikkel 3: tabell D7-1 og vedlegg 9)>.

Tilstand (hevd): For kulturbetingete lokaliteter oppgis tilstanden etter 5-gradert skala. Sett kryss. Under tilstand i områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende beskrivelse.

Bruk: Her oppgis *nåværende* bruk. Sett kryss. I områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende tekst om tidligere og nåværende skjøtsel.

Områdebeskrivelse

Områdebeskrivelse: Skal være forvaltningsrettet, tilpasset brukeren og må være tilstrekkelig til å kunne begrunne valg av naturtype, verdi og skjøtsels- og restaureringstiltak som skal ivareta lokaliteten.

Innledning: Opplysninger om kartleggingen/ skjøtselsplanarbeidet. I hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Geografisk beliggenhet og supplerende opplysninger til kartet, evt. buffersoner beskrives. Hvor nøyaktig er avgrensingen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Viktige topografiske og geologiske forhold. Viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtyper/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold: Typiske/karakteristiske/dominerende arter. I tillegg kan arter som supplerer eller spesifiserer ytterligere i forhold til naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen nevnes. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand, påvirkning: Utfyllende opplysninger om tilstand, inngrep, andre påvirkningsfaktorer, historikk og bruk. *Bruk:* Nåværende og tidligere bruk skal beskrives. For tidligere bruk menes tradisjonell drift, (helst tilbake til første halvdel av 1900-tallet). Kontinuitet i bruk/ikke bruk: Angi perioder (årstall) med ev. opphør av slått. Perioder (årstall) med ev. varierende intensitet i bruken, eks: slåttehyppighet, rydding av kratt, fjerning av tuer og andre ujevnheter. For *tilstand* angi her eventuell avvikende skjøtsel: Slått men graset ligger igjen, beiting, grøfting osv. Noter type gjengroingsarter og grad av gjengroing. Avgrens gjerne på ortofoto arealer med preg av forfall, f.eks. krattoppslag. NB: (Dette blir supplerende opplysninger til rubrikken *hevd* ovenfor). Påvirkningsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter: Forekomst og tiltak. (hvor de vokser avmerkes på ortofoto/kart).

Kulturminner: Forekomst av spesielle kulturminner i lokaliteten, eks. høyløe/høybu, slåttebu, stakkstang, hafell, osv., eller rester av slike.

- **Skjøtsel og hensyn:** Skjøtsel er aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvirker de naturverdiene som skal ivaretas. Konkrete forslag og behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her. Det gis her en kortere oppsummering av det som skrives i skjøtselsplanen om mål for skjøtsel, tilstand, skjøtselstiltak, tidsplan m.m.
- **Del av helhetlig landskap:** Sammenheng med andre områder innenfor et større areal. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.
- **Verdibegrunnelse (Obligatorisk):** A, B eller C. Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar til verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes. Om lokaliteten har endret verdisetting siden forrige registrering bør dette begrunnes her. Restaureringspotensialet til lokaliteten bør inn i verddivurderinga, om (deler av) myra er i forfall pga. gjengroing eller drenering.
- **Merknad:** Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m.

Skjøtselsplan

Dato skjøtselsplan: Dato for ferdigstilt skjøtselsplan.

Utformet av: Navn på ressursperson som har skrevet planen ev hvem som har veiledet skjøtselsplanarbeidet.

UTM: Sett inn koordinater for midtpunkt i polygonet, **Gnr/bnr:** Oppgi alle gårds og bruksnummer innen lokaliteten som skjøtselsplanen gjelder for. (Kan bli mange for store lokaliteter. Her kan dere få hjelp av kommunen).

Areal (nåværende og etter evt. restaurering): Oppgi areal på lokaliteten ved registrering, om aktuelt angi også areal etter at restaureringstiltak er gjennomført dersom dette vil endre på arealstørrelsen.

Del av verneområde: Det skal noteres om området ligger helt eller delvis innenfor et verneområde.

Kontakt med grunneier/bruker: Det er meget viktig å holde god dialog med grunneier/ev. bruker under hele skjøtselsplanprosessen, slik at skjøtselsplanen blir konkret og tilpasset grunneierens behov, kapasitet og drift. Det skal dokumenteres at skjøtselsplanskriver har hatt denne dialogen, og med hvem dialogen er ført.

Mål: Deles opp i hovedmål, delmål, ev. mål for delområder, samt tilstandsmål for enkelte arter. Rødlistearter, karakterarter, totalt antall arter. Konkretiseres med % økning innen et tidsrom, eks innen 10 år. Er lokaliteten i god hevd vil det være et mål i seg selv å beholde dagens artsinventar og fordeling. Om området ligger innefor et verneområde og har konkrete bevaringsmål som vil påvirke skjøtselen så skal dette beskrives her.

Aktuelle tiltak: Deles opp i: *Generelle tiltak* (med henvisning til A: generell del i skjøtselsplanen), *Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle* dvs restaureringstiltak som er nødvendig for konkret denne lokaliteten og som ikke er beskrevet i den generelle delen. Det kan være tidspunkt for tiltak, midlertidig plassering av ryddingsavfall, brenning eller utkjøring av ryddingsavfall, bekjemping av problemarter, eller spesielle *hensyn* knyttet til kulturminner, spesielt blaute partier, adkomst til lokalitet, eiendomsstruktur osv.

Til sist; *Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle.* Eks spesifikke lokale slåttetidspunkt, behandling av slåttegraset, bortkjøring, slått hvert år eller sjeldnere osv.

Utstørsbehov: Spesielle behov for utstyr til skjøtsel/restaurering.

Oppfølging: Det bør angis årstall for evaluering av tiltakene igangsatt etter skjøtelsplanen. Om det er aktuelt med supplerende registrering av spesifikke arter/artsgrupper så nevnes dette her.

Tilskudd/skjøtelsavtale: Gi opplysninger om det er søkt midler RMP, SMIL ev andre miljømidler, samt opplys om det foreligger skjøtelsavtale og hvor lenge den gjelder.

Ansvar: Navn på person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsplanen, eks grunneier/bruker for gjennomføring av tiltak, samt person i forvaltningen for oppfølging av skjøtelsavtaler med mer.

Vedlegg 2 Veileder for kartlegging etter NiN 2.0. Faktaark for tre kartleggingsenheter slåtte-myrr

NTNU Vitenskapsmuseet ved Dag-Inge Øien utarbeidet i 2015 faktaark for kartleggingsenheter innen Våtmarkssystemer i NiN versjon 2.0. Slåttemyr dekkes av tre av disse kartleggingsenhetene, og vi gjengir disse her. Fra Halvorsen et al. (2015).

100

Kalkfattig semi-naturlig myr V9-C-1

NiN-karakteristikk: Våtmarkssystemer: Semi-naturlig myr (V1), én grunnstype (1). Definert av LKM: KA-1. LKM-basistrinn: KA-bcd.

Fysiognomi: Åpen jordvannsmyr med relativt jevn overflate uten, eller med svake, myrstrukturer og dominert av fastmatter. Artene er relativt jevnt fordelt. Feltsjikt dominert av graminider. Myr som er i bruk mangler vedvekster, men busker og trær kommer inn fra kantene når bruken opphører. Velutviklet bunnsjikt med overvekt av teppedannende moser.

Økologisk karakteristikk: Myr som tilføres mineraler fra kalkfattig jordvann som gjennom lang tid har vært brukt til slått eller beite, og som først og fremst forekommer i områder med kalkfattige bergarter eller kalkfattig mineraljord. Feltsjiktet består av relativt få arter av karplanter, hovedsakelig graminider. Urter spiller liten rolle. Bruken av kalkfattige myrtyper til slått og beite har vært begrenset fordi feltsjiktproduksjonen stort sett er lav. Kartleggingsenheten forekommer derfor hovedsakelig i tilknytning til større slåtte-myrområder med høyere produksjon eller som mindre deler av større utmarkslandskap. Mesteparten av arealene som tilhørte kalkfattig semi-naturlig myr har nå mistet sitt semi-naturlige preg og må da typifiseres som V1. V9-C-1 skiller seg bare ubetydelig fra V1-C-2 med hensyn til artssammensetning. V9 med slåttepreg kjennetegnes ved en jevn matteoverflate uten tuer og dominans av gras; V9 med beitepreg har opptråkket bunnsjikt med innslag av arter som fremmes av beiting (se diagnostiske arter for T32).

Terreng- og flyfotokarakteristikk: Forekommer i flatt terreng, i forsinkinger og i slake helninger. FF: Farge oftest gulbrun eller mørk grønn, avhengig av når på året fotoet er tatt. Tekstur meget jevn, men gjengroing med kratt gir teksturvariasjon og ofte middelgrønn farge. Farge og tekstur varierer lite innen og mellom regioner. Kartleggingsenheten framstår som åpne områder med jevn struktur, og kan være vanskelig å skille fra andre åpne områder, spesielt på kysten og opp mot fjellet.

Kartleggingsregler, karttekniske spesifikasjoner og målestokktilpasninger:

Målestokk	1:500	1:2.500	1:5.000	1:10.000	1:20.000
Kode	V9-1	V9-B-1	V9-C-1	V9-D-1	V9-E-1
Grunntyper		V9-1	V9-1	V9-1	V9-1

Diagnostiske arter

m = mengdeart (m* = dominerende m.); v = vanlig art (v* = konstant v.); t = tyngdepunktart (t* = kjennetegnende t., t-gradient-t.); s = skilleart (s* = absolutt s., s+ = sterk relativ s., s- = svak relativ s.).

<i>Carex echinata</i> stjernestarr v;s*[KA-c b]	<i>Potentilla erecta</i> tepperot v;s+[KA-e d]	<i>Sphagnum compactum</i> stivtorvmose s+[KA-d e]
<i>Carex lasiocarpa</i> trådstarr v;s*[KA-c b]	<i>Trichophorum cespitosum</i> ssp. cespitosum bjønnskjepp v*	<i>Sphagnum papillosum</i> vortetorvmose v
<i>Carex nigra</i> slåttestarr v*	<i>Aulacomnium palustre</i> myrfiltmose v*	<i>Sphagnum tenellum</i> dvergtorvmose v;s*[KA-c b]
<i>Carex panicea</i> kornstarr s*[KA-c b]	<i>Cladopodiella fluitans</i> myrsnutemose s+[KA-d e]	<i>Straminergon stramineum</i> grasmose v
<i>Carex rostrata</i> flaskestarr v	<i>Dicranum leioneuron</i> akssigd	<i>Warnstorfia fluitans</i> vassnøkkemose s+[KA-d e]
<i>Eriophorum angustifolium</i> duskull v*		
<i>Juncus filiformis</i> trådsiv v		

Utbredelse og regional fordeling: Forekommer spredt i hele landet i BN-LA, O3-C1, men med tyngdepunkt i indre og midtre deler av landet.

Viktigste forvekslingstyper: Litt kalkfattig myrflate (V1-C-2), Litt kalkfattig myrkant (V1-C-6), Intermediær semi-naturlig myr (V9-C-2).

Røddlistestatus (2011) og forvaltningsstatus: Inngår i Slåttemyrflate (EN) og Slåttemyrkant (CR). UN.

Referanser og typeparalleller: Deler av K1-4 (VN), D02 (DNHB-13) og V6[4-6] og V7[2] (NiN v1).

Intermediær semi-naturlig myr V9-C-2

NiN-karakteristikk: Våtmarkssystemer: Semi-naturlig myr (V1), én grunnstype (2). Definert av LKM: KA·2. LKM-basistrinn: KA·ef.

Fysiognomi: Åpen jordvannsmyr med relativt jevn overflate uten eller med svake myrstrukturer, dominert av fastmatter. Artene er relativt jevnt fordelt. Feltsjikt dominert av grami-nider. Myr som er i bruk mangler vedvekster, men busker og trær kommer inn fra kantene når bruken opphører. Velutviklet bunnsjikt med overvekt av teppedannende moser.

Intermediær semi-naturlig, svakt hellende myr. No: Grane: Kappfjellet.

Økologisk karakteristikk: Myr som tilføres mineraler fra jordvann med høyere pH enn i V9-C-1 og som gjennom lang tid har vært brukt til slått eller beite. V9-C-2 forekommer først og fremst i tilknytning til intermediære kilder og mer diffuse grunnvannsframspring og sig fra omkringliggende fastmark, gjerne på bakkemyr og steder med tynn torv. Større arts mangfold og produksjon i feltsjiktet enn i V9-C-1, og et visst innslag av urter. Både arter fra kalkfattig myr og fra kalkrik myr forekommer. Bruken av intermediære myrer til slått og beite var utbredt over store deler av landet, og V9-C-2 har dekt betydelige arealer i høgereliggende strøk. Mesteparten av disse arealene har nå mistet sitt semi-naturlige preg og må da typifiseres som V1. V9-C-2 skiller seg bare ubetydelig fra V1-C-3 med hensyn til artssammensetning. V9 med slåttepreg kjennetegnes ved en jevn matteoverflate uten tuer og dominans av gras; V9 med beitepreg har opptråkket bunnsjikt med innslag av arter som fremmes av beiting (se diagnostiske arter for T32).

Terreng- og flyfotokarakteristikk: Forekommer i flatt terreng, i fosenkinger og i slake helninger. FF: Farge oftest gulbrun eller mørk grønn, avhengig av når på året fotoet er tatt. Tekstur meget jevn, men gjengroing med kratt gir teksturvariasjon og ofte middelgrønn farge. Farge og tekstur varierer lite innen og mellom regioner. Kartleggingsenheten framstår som åpne områder med jevn struktur, og kan være vanskelig å skille fra andre åpne områder, spesielt på kysten og opp mot fjellet..

Kartleggingsregler, karttekniske spesifikasjoner og målestokktilpasninger:

Målestokk	1:500	1:2.500	1:5.000	1:10.000	1:20.000
Kode		V9-B-2	V9-C-2	V9-D-2	V9-E-2
Grunntyper	V9-2	V9-2	V9-2	V9-2	V9-2

Diagnostiske arter

m = mengdeart (m* = dominerende m.); v = vanlig art (v* = konstant v.); t = tyngdepunktart (t* = kjennetegnende t., t†-gradient-t.); s = skilleart (s* = absolutt s., s+ = sterk relativ s., s- = svak relativ s.).

<i>Carex demissa</i> grønnstarr v;s+[KA·e d]	s+[KA·e d]	<i>Dicranum bonjeanii</i> pjuksigd s+[KA·e d]
<i>Carex dioica</i> særbustarr v;s*[KA·e d]	<i>Molinia caerulea</i> blåtopp v*	<i>Loeskyrium badium</i> messingmose s-[KA·e d]
<i>Carex echinata</i> stjernestarr v	<i>Pedicularis palustris</i> myrklegg v;s+[KA·e d]	<i>Sphagnum angustifolium</i>
<i>Carex lasiocarpa</i> trådstarr v*	<i>Pinguicula vulgaris</i> tettegras s+[KA·e d]	klubbetormose v
<i>Carex nigra</i> slåttestarr v*	<i>Potentilla erecta</i> tepperot vs-[KA·e d]	<i>Sphagnum teres</i> beitetormose v;t;s+[KA·e d]
<i>Carex panicea</i> kornstarr v	<i>Trichophorum cespitosum</i> ssp. <i>cespitosum</i> bjønnskjegg v*	<i>Sphagnum warnstorffii</i> rosetormose v;s+[KA·e d]
<i>Carex pauciflora</i> sveltstarr v;s+[KA·f g]	<i>Trichophorum alpinum</i> sveltull vs+[KA·e d]	
<i>Carex rostrata</i> flaskestarr v*	<i>Aneura pinguis</i> fettmose s+[KA·e d]	
<i>Eriophorum angustifolium</i> duskull v*		
<i>Euphrasia wettsteinii</i> fjelløyentrøst		

Utbredelse og regional fordeling: Forekommer i hele landet i BN-LA, O3-C1, men med tyngdepunkt i indre og midtre deler av landet.

Viktigste forvekslingstyper: Intermediær myrflate (V1-C-3), Intermediær myrkant (V1-C-7), Kalkrik semi-naturlig myr (V9-C-3).

Rødlitestatus (2011) og forvaltningsstatus: Inngår i Slåttemyrflate (EN) og Slåttemyrkant (CR). UN.

Referanser og typeparalleller: Deler av L1-4 (VN), D02 (DNHB-13) og V6[7-9] og V7[3] (NiN v1).

Kalkrik semi-naturlig myr V9-C-3

NiN-karakteristikk: Våtmarkssystemer: Semi-naturlig myr (V1), én grunnstype (3). Definert av LKM: KA·3. LKM-basistrinn: KA·ghi.

Fysiognomi: Åpen jordvannsmyr med relativt jevn overflate uten, eller med svake, myrstrukturer og dominert av fastmatter. Artene er relativt jevnt fordelt. Feltsjikt dominert av graminider og urter. Myr som er i bruk mangler vedvekster, men busker og trær kommer inn fra kantene når bruken opphører. Velutviklet bunnsjikt dominert av brunmoser og andre teppedannende moser.

Svakt kalkrik slåttemyr, fastmattedominert. Ak: Nittedal: Slåttemyra.

Økologisk karakteristikk: Myr som tilføres mineraler fra kalkrikt jordvann (pH >6) og som gjennom lang tid har vært brukt til slått eller beite. V9-C-3 forekommer først og fremst i områder med kalkrik grunn, f.eks. i tilknytning til rike kilder. Vanligvis høy produksjon og stort artsmangfold i felt- og bunnsjikt. Bruken av kalkrike myrer til slått og beite var utbredt over store deler av landet, og typen dekte betydelige arealer i høgereliggende strøk. Disse arealene har nå i stor grad mistet sitt semi-naturlige preg og må da typifiseres som V1.

Terreng- og flyfotokarakteristikk: Forekommer i flatt terreng, i forsenkinger og i slake helninger. FF: Farge oftest gulbrun eller mørkt grønn, avhengig av når på året fotoet er tatt. Tekstur meget jevn, men gjengroing med kratt gir variasjon i tekturen og ofte middels grønn farge. Farge og tekstur varierer lite innen og mellom regioner. På flyfoto fremstår typen som åpne områder med jevn struktur, og kan være vanskelig å skille fra andre åpne områder, spesielt opp mot fjellet.

Kartleggingsregler, karttekniske spesifikasjoner og målestokktilpasninger:

Målestokk	1:500	1:2.500	1:5.000	1:10.000	1:20.000
Kode	V9-3	V9-B-3	V9-C-3	V9-D-3	V9-E-3
Grunntyper		V9-3	V9-3	V9-3	V9-3

Diagnostiske arter

m = mengdeart (m* = dominerende m.); v = vanlig art (v* = konstant v.); t = tyngdepunktart (t* = kjennetegnende t., tigradient-t.); s = skilleart (s* = absolutt s., s+ = sterk relativ s., s- = svak relativ s.).

<i>Bistorta vivipara</i> harerug v	<i>Parnassia palustris</i> jåblom v	<i>Triglochin palustris</i> myrsauløk v;s*[KA·g f]
<i>Carex dioica</i> særbustarr v*;t	<i>Pedicularis oederi</i> gullmyrklegg v;s*[KA·g f]	<i>Aneura pinguis</i> fettmose v
<i>Carex flava</i> gulstarr v*;t	<i>Pedicularis palustris</i> myrklegg v	<i>Campylium stellatum</i> myrstjernemose m*;v*;t*
<i>Carex lasiocarpa</i> trådstarr v*	<i>Potentilla erecta</i> tepperot v	<i>Bryum pseudotriquetrum</i> bekkevrammose v;s*[KA·g f]
<i>Carex nigra</i> slåttestarr v	<i>Scorzoneroides autumnalis</i> følblom v;s+[KA·g f]	<i>Gymnocolea borealis</i> brundmose v;t*
<i>Carex panicea</i> kornstarr v*	<i>Selaginella selaginoides</i> dvergjamne v	<i>Pseudocalliergon trifarium</i> navargullmose s*[KA·g f]
<i>Carex rostrata</i> flaskestarr v	<i>Thalictrum alpinum</i> fjellfrøstjerne v;s+[KA·g f]	<i>Scorpidium</i> spp. makkmoser v
<i>Dactylorhiza incarnata</i> engmarrihand v;s*[KA·g f]	<i>Tofieldia pusilla</i> bjørnebrodd v;s+[KA·g f]	<i>Sphagnum teres</i> beitetormose v
<i>Equisetum palustre</i> myrsnelle v	<i>Trichophorum alpinum</i> sveltuill v	<i>Sphagnum warnstorffii</i> rosetormose m;v
<i>Equisetum variegatum</i> fjellsnelle v	<i>Trichophorum cespitosum</i> ssp. cespitosum bjønnskjeegg v*	
<i>Eriophorum angustifolium</i> duskull v*		
<i>Eriophorum latifolium</i> breiull v;t*		
<i>Euphrasia wettsteinii</i> fjelløyentrost v		
<i>Molinia caerulea</i> blåtopp v		

Utbredelse og regional fordeling: Forekommer i hele landet i BN-LA, O3-C1, men med tyngdepunkt i indre og midtre deler av landet.

Viktigste forvekslingstyper: Kalkrik myrflate (V1-C-4), Kalkrik myrkant (V1-C-8), Intermediær semi-naturlig myr (V9-C-2).

Rødlitestatus (2011) og forvaltningsstatus: Inngår i Slåttemyrflate (EN) og Slåttemyrkant (CR). UN.

Referanser og typeparalleller: Deler av M1-4 (VN), D02 (DNHB-13) og V6[10-15] og V7[4-5] (NiN v1).

Vedlegg 3 Registrerte slåttemyrlokalteter i Nord-Norge. Lokaltetsinformasjon

Oversikt over slåttemyrlokalteter i Nord-Norge som er registrert per april 2016. Områdene er lista opp fylkesvis, og med ID i Naturbase der dette finnes. Kilder er vist i vedlegg 4. For de fleste lokalitetene er det lite tilgjengelig kunnskap, og det er derfor ikke alltid registrert informasjon om kriteriene nevnt under. Vegetasjonssoner og –seksjoner (= vegetasjonsgeografiske regioner) er angitt etter Moen (1998a). Rik myr: Anslått andel av slåttemyr som har middelsrik eller ekstremrik vegetasjon fra x = lite til xxx = mye/mesteparten, + = rikmyr forekommer men andel er ukjent, - = rikmyr forekommer ikke. Vern: NR = naturreservat, NP = nasjonalpark, LVO = landskapsvernområde. Naturtyper er oppgitt for lokaliteter som er registrert som (en eller flere) naturtypelokaliteter i Naturbase. Verdivurdering Naturbase: A = svært viktig, B = viktig, C = lokalt viktig, og disse er lista opp i samme rekkefølge som Naturbase-ID der det inngår flere naturtypelokaliteter. Verdivurdering myrplan: 1a = særlig verneverdig internasjonalt (typeområde), 1b = særlig verneverdig nasjonalt (typeområde), 2 = regionalt verneverdig, 3 = lokalt verneverdig. Størrelse er kun oppgitt for naturtypelokaliteter, og vi gjør oppmerksom på at dette kan inneholde andre naturtyper enn slåttemyr. Naturbaselokaliteter er søkbare her: <http://kart.naturbase.no/>.

Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	UTM _{WGS84} (MGRS)	Veg.sone /-seksjon.	Rik myr	Vern	Natur- type	Verdi Natur- base	Verdi myrplan	Størrelse (<i>daa</i>)
BN00018791	Innervika	No	Bodø	VQ 774,619	SB/O2	+		A05	B		5
BN00103898	Trolldalen	No	Bodø	VQ 904,635	MB/O1	xxx		A05	A		72
BN00085896, BN00085892	Indre og Ytre Tjørnmyra	No	Bindal	UN 69,27	MB/O2			A05	A, B		59 + 117
BN00069856	Norrdalen	No	Brønnøy	UN 870,766	MB/O2	+		A05	B		55
	Aun, Hornstveten	No	Brønnøy	UN 747,740	SB/O2	+					
BN00049941	Storvatnet øst, Nord-Herøy	No	Herøy	UP 781,213	MB/O2	+		A05	A		240
BN00082695	Rørtjørna nordøst	No	Leirfjord	VP 16,34	MB/O2	xxx		A05	C		8
VV00000248	Herringbotnmyra	No	Vefsn	VN 33,99	MB/O1	+	NR			2	2225
BN00063175	Mellingsbukta v/Majavatn	No	Grane	VN 189,263	NB/O1	-		D02	C		9
VV00000262, BN00037774	Simskarmyra (inkl. Øvre Fiplingvatn)	No	Grane	VN 31,42	NB/O1	+	NR	D02	A	1a	4400 + 152
BN00025732	Stormyra ved Slettfjellet	No	Hattfjelldal	VN 55,53	MB/OC	x		D02	B		728
	Gardsmarkmyra	No	Hattfjelldal	VN 694,723	A/O1	-					
	Fjellstad, Jakopjonsadalen	No	Hattfjelldal	VN 461,686	NB/O1	-					
BN00025707	Sør for Fisklausvatn	No	Hattfjelldal	VN 500,798	NB/O1	+		A05	C		993
BN00022782	Femtilassmyra	No	Hemnes	VP 514,169	NB/O2			D02	C		460
BN00022768	Krokan	No	Hemnes	VP433,290	NB/O2	+		D02	B		20

Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	UTM _{WGS84} (MGRS)	Veg.sone /-seksjon.	Rik myr	Vern	Natur- type	Verdi Natur- base	Verdi myrplan	Størrelse (<i>daa</i>)
BN00022769	Nyrud	No	Hemnes	VP 433,294	NB/O2	+		D02	C		17
	Oksfjellelva	No	Hemnes	VP 558,147	NB/O2	+			B		
BN00071061	Rabliåsen	No	Hemnes	VP 503,137	NB/O2	+		D02	B		10
BN00022766	Solvang	No	Hemnes	VP 430,293	NB/O2			D02	C		31
BN00071078, BN00071082, BN00071081, BN00071079, BN00071080, BN00071084, BN00071083, BN00061621	Kvalbukta	No	Hemnes	VN 55,99	NB/O1	xxx		D02	A, B, A, C, A, C, B, B		8+4+5+ 8+14+2+ 2+12
BN00082807	Raudberget øst	No	Rana	WP 060,671	NB/OC	+		A05	B		165
VV00000087, BN00013828	Glomådeltaet	No	Rana	VP 52,67	MB/O1	+	LVO	E01	A		10069
	Dyrøya	No	Lurøy	UP 903,576	MB/O3	-					
	Reløya	No	Lurøy	UP 961,628	MB/O3	-					
	Reipå	No	Meløy	VQ 400,226	MB/O2	+					
VV00000304, BN00071036, BN00071037, BN00071038, BN00071040, BN00071048, BN00071097	Øya/Langholmen	No	Gildeskål	VQ 57,36	MB/O2	xxx	LVO	A05	A, A, B, A, A, A		14+11+ 2+1+17+ 5
	SØ for Kobbskardmoen	No	Sørfold	WR 402,025	MB/O1	-					
	Kvitmyra på Nes	No	Hamarøy	WR 172,429	MB/O2	+					
	Bakåsmyra	Tr	Skånland	WS 74,18	NB/O1	xxx					
VV00000120, BN00070018	Stormyra (Lapphaugen)	Tr	Lavangen	XS 18,18	A/O1	+	NR	A05	A	3	2449
BN00073274	Sør for Sløyklia	Tr	Målselv	DB 123,717	NB/O1	+		D02	C		120
VV00000117, BN00081530	Gjeskebotn, Gjeskafossen	Tr	Torsken	WS 853,842	NB/O1		NP	D01	B		130

Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	UTM _{WGS84} (MGRS)	Veg.sone /-seksjon.	Rik myr	Vern	Natur- type	Verdi Natur- base	Verdi myrplan	Størrelse (<i>daa</i>)
VV00000074, BN00070064	Bogmyra, Karlsøya	Tr	Karlsøy	DC 595,660	NB/O1	xxx	NR	F03	A		20
BN00070986	Kvitmyra	Tr	Nordreisa	DC 81,39	MB/O1	+		A05	B		127
	Ytrevalan	Tr	Kvænangen	EC 208,598	NB/O1	+					
BN00066446, BN00066447	Skallelv	Fi	Vadsø	VC 966,904	NB/OC	-		D02, D01	A, A		36+24
	Store Salttjern	Fi	Vadsø	UC 84,76	NB/OC						
	Kibymyra	Fi	Vadsø	PT 09,79	NB/OC	+				2	
BN00088197	Indre Survik	Fi	Hammerfest	LU 701,336	NB/O1	+		D02	B		5
	Båtsfjord NØ, Sørøya	Fi	Hammerfest	ED 76,44	NB/O1	+					
	Hønseby V	Fi	Hammerfest	ED 789,501	NB/O1	-					
	Låtret, Sørøya	Fi	Hammerfest	ED 788,436	NB/O1	-					
	Stuoráphi og Geatkášjeaggi	Fi	Kautokeino	LS 78,93	NB/C1	+					
	Suolovuopmi	Fi	Kautokeino	LT 65,20	NB/C1	+				2	
	Ophmoáphi	Fi	Kautokeino	EB 82,37	NB/C1	+					
	Gálaniitu	Fi	Kautokeino	EB 75,45	NB/C1	-					
	Langfjorden, mellom Myra og Seljeli	Fi	Alta	EC 575,752	NB/OC	+					
	Innerpollen, Stjernøya	Fi	Alta	ED 688,037	NB/O1	-					
	Skolebukta Ø, Seiland	Fi	Alta	ED 776,020	A/O1	-					
	Hammernes, Seiland	Fi	Alta	ED 774,054	NB/O1	-					
	Årvika, Sørøya	Fi	Hasvik	ED 387,347	A/O2	-					
	Stuorrajeaggi i Kokelvdalen/ Goavkejohvaggi	Fi	Kvalsund	MU 113,322	A/O1	x					
	Skjellsand, Ingøya	Fi	Måsøy	LU 939,852	NB/O1	-					
	Sørkjosen, Rolvsøya	Fi	Måsøy	FD 088,774	NB/O1	-					
	Eidnes, Rolvsøya	Fi	Måsøy	LU 930,828	NB/O1	+					
	Stormyra SØ, Rolvsøya	Fi	Måsøy	LU 923,793	NB/O1	-					
	Keila, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	MU 188,911	NB/O1	-					

Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	UTM _{WGS84} (MGRS)	Veg.sone /-seksjon.	Rik myr	Vern	Natur- type	Verdi Natur- base	Verdi myrplan	Størrelse (<i>daa</i>)
	Tarevika, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	MU 188,900	NB/O1						
	Svartvika, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	MU 203,883	NB/O1	-					
	Russesanden, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	MU 203,875	NB/O1	-					
	Sandneset, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	MU 197,867	NB/O1	+					
	Kiholmen, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	MU 197,851	NB/O1	-					
	Svinvika, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	MU 194,840	NB/O1	+					
	Skjåvika, Måsøya	Fi	Måsøy	MU 285,840	NB/O1	-					
	Råstejeaggi, Vieksadalen	Fi	Porsanger	MU 57,08	NB/OC	xxx				1b	
BN00051718	Korsmyra	Fi	Tana/Nesseby	NT 48,80	NB/OC	+		A04	A		2583
BN00066442, BN00091869, BN00091872	Bergebydalen Suiodneguolba	Fi	Nesseby	NT 717,890	NB/OC	-		D02, H00	B, B, B		455 +4+ 31

Vedlegg 4 Registrerte slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge. Hevd, tilstand, dokumentasjon og kilder

Oversikt over hevd, tilstand, dokumentasjon og kilder for slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge registrert per april 2016. Områdene er lista opp i samme rekkefølge som i vedlegg 3. Opplysninger om hevd og tilstand er oppgitt der dette nevnes i kildene. Andre kulturspor: x = rester av stakkstenger og tufter av høyløer/slåttebuer finnes (eller har nylig funnes), xx = rester av høyløer/slåttebuer og stakkstenger finnes. Dokumentasjon på slått: Meget god = god lokalhistorisk dokumentasjon, skjøtelsesplan med utførlig omtale etc.; God = kulturspor finnes, navn tyder på tidligere slått, slått nevnes i kilder med god begrunnelse; Middels = slått nevnes, men uten begrunnelse; Dårlig = antakelse om tidligere slått; Ingen = enten ingen informasjon om bruk, eller informasjon om beiting, ikke slått. Dokumentasjon av lokalitet: God = beskrivelse av myrvegetasjon og myrtyper med viktig artsinventar, og eventuelt beskrivelse av geologi, topografi og annet biologisk mangfold; Middels = noe beskrivelse av myrvegetasjon og myrtyper med enkelte nevnte arter; Dårlig = lite beskrivelse av myrvegetasjon og myrtyper. Naturbaselokaliteter er søkbare her: <http://kart.naturbase.no/>.

Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	Hevd	Tilstand	Kulturspor	Dok. på slått	Dok. av lok.	Viktige kilder
BN00018791	Innervika	No	Bodø	Ingen	Noe gjengroing		Dårlig	God	Hanssen et al. 2015
BN00103898	Trolldalen	No	Bodø	Ingen	Noe gjengroing		Dårlig	God	Hanssen et al. 2015
BN00085896, BN00085892	Indre og Ytre Tjørnmyra	No	Bindal	Beite i myrkanten	Noe gjengroing	x	Dårlig	Middels	Gaarder et al. 2005
BN00069856	Norrdalen	No	Brønnøy	Ingen	Sterk gjengroing		Middels	Middels	Nettelbladt et al. 2003, Gaarder et al. 2010
	Aun, Hornstveten	No	Brønnøy	Ingen, slått opphørte ca. 1950	Varierende		God	God	Nettelbladt et al. 2003
BN00049941	Storvatnet øst, Nord-Herøy	No	Herøy	Beite	Noe gjengroing		Middels	God	Naturbase
BN00082695	Rørtjørna nordøst	No	Leirfjord	Noe beite			Dårlig	God	Naturbase
VV00000248	Herringbotnmyra	No	Vefsn	Ingen			God	God	Hornburg 1971b, Nettelbladt et al. 2003
BN00063175	Mellingsbukta v/Majavatn	No	Grane	Ingen	Middels gjengroing	x	Middels	Dårlig	Naturbase
VV00000262, BN00037774	Simskarmyra (inkl. Øvre Fiplingvatn)	No	Grane	Ingen			Middels	God	Hornburg 1972, Aune & Kjærem 1977, Vorren 1979, Nettelbladt et al. 2003
BN00025732	Stormyra ved Slettjellet	No	Hattfjelldal	Ingen		x	God	God	Kristiansen & Kleven 2006
	Gardsmarkmyra	No	Hattfjelldal	Ingen	Noe gjengroing		God	Dårlig	Nettelbladt et al. 2003

Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	Hevd	Tilstand	Kultur- spor	Dok. på slått	Dok. av lok.	Viktige kilder
	Fjellstad, Jakopjonsadalen	No	Hattfjelldal	Ingen			Middels	Dårlig	Nettelbladt et al. 2003, Kristiansen 2003
BN00025707	Sør for Fisklausvatn	No	Hattfjelldal	Ingen			God	Middels	Kristiansen 2003
BN00022782	Femtilassmyra	No	Hemnes	Ingen			Middels	Dårlig	Nettelbladt et al. 2003
BN00022768	Krokan	No	Hemnes	Ingen	Noe gjengroing		Middels	Middels	Naturbase
BN00022769	Nyrud	No	Hemnes	Ingen			Dårlig	Dårlig	Naturbase
	Oksfjellelva	No	Hemnes	Ingen	Noe gjengroing		Middels	Middels	Nettelbladt et al. 2003, Sommersel 2011
BN00071061	Rabliåsen	No	Hemnes	Ingen, opphør av slått 1930-40	Noe gjengroing		Middels	God	Sommersel 2010a
BN00022766	Solvang	No	Hemnes	Ingen	Lite gjengroing		Middels	Dårlig	Naturbase
BN00071078, BN00071082, BN00071081, BN00071079, BN00071080, BN00071084, BN00071083, BN00061621	Kvalbukta	No	Hemnes	Ei myr har blitt slått nylig, de andre myrene har ikke vært slått siden 1950-60- tallet	Noe gjengroing		Meget god	God	Sommersel 2010b
BN00082807	Raudberget øst	No	Rana	Ingen	Noe gjengroing	xx	God	God	Gaarder et al. 2012
VV00000087, BN00013828	Glomådeltaet	No	Rana	Ingen		xx	God/ Middels	Middels	Hornburg 1970b, Friis & Aandahl 1980
	Dyrøya	No	Lurøy	Fortsatt slått?	Forsøkt grøfta		God	Middels	Nettelbladt et al. 2003
	Reløya	No	Lurøy	Ingen	Grøfta		God	Middels	Nettelbladt et al. 2003
	Reipå	No	Meløy	Ingen	Noe gjengroing		Middels	Middels	Nettelbladt et al. 2003
VV00000304, BN00071036, BN00071037, BN00071038, BN00071040, BN00071048, BN00071097	Øya/Langholmen	No	Gildeskål	Ingen	Sterk gjengroing		Dårlig	God	Nettelbladt et al. 2003, verneplan
	SØ for Kobbskardmoen	No	Sørfold	Ingen	Noe gjengroing	x	Dårlig	Middels	Nettelbladt et al. 2003
	Kvitmyra på Nes	No	Hamarøy	Ingen	Sterk gjengroing		Dårlig	Middels	Nettelbladt et al. 2003, Aune & Bär 2010

Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	Hevd	Tilstand	Kultur- spor	Dok. på slått	Dok. av lok.	Viktige kilder
	Bakåsmyra	Tr	Skånland	Ingen, opphør av slått ca. 1930-40			Meget god	God	Torbergesen 1978
VV00000120, BN00070018	Stormyra (Lapphaugen)	Tr	Lavangen	Ingen, opphør av slått ca. 1956	Noe gjengroing	x	God	God	Hornburg 1971c, Vorren 1979, pers. medd Liv Mølster
BN00073274	Sør for Sløykia	Tr	Målselv	Ingen		x	God	Dårlig	Strann et al. 2005
VV00000117, BN00081530	Gjeskebotn, Gjeskafossen	Tr	Torsken	Ingen	Sterk gjengroing		Middels	Dårlig	Arnesen et al. 2011
VV00000074, BN00070064	Bogmyra, Karlsøya	Tr	Karlsøy	Ingen	Noe gjengroing		God	God	Benum 1936, Vorren 1979, Strann et al. 2007
BN00070986	Kvitmyra	Tr	Nordreisa	Ingen		x	Dårlig	God	Birkeland et al. 2010
	Ytrevalan	Tr	Kvæningen	Ingen			Middels	Dårlig	Bråthen et al. 1996
BN00066446, BN00066447	Skallelv	Fi	Vadsø	Ingen, opphør av slått på 1950-tallet, torvtekt til ut på 1960-tallet	Noe gjengroing	x	God	God	Alm & Vange 2013
	Store Salttjern	Fi	Vadsø	Ingen		x	God	Dårlig	Alm et al. 1994b
VP00000062	Kibymyra	Fi	Vadsø	Ingen			God	God	Hornburg 1970a, Vorren 1979, Fylkesmannen i Finnmark 1980, 2010, Strann & Nilsen 1996
BN00088197	Indre Survik	Fi	Hammerfest	Ingen. Alm antok myrslått i 1999, og engene slås enda			God	God	Alm et al. 1994a
	Båtsfjord NØ, Sørøya	Fi	Hammerfest	Ingen	Noe gjengroing		Dårlig	Middels	Alm et al. 1994a
	Hønseby V	Fi	Hammerfest	Ingen			Dårlig	Dårlig	Alm et al. 1994a
	Låtret, Sørøya	Fi	Hammerfest	Ingen	Noe grøfting		God	Dårlig	Alm et al. 1994a
VP00000449	Stuoráhpi og Geatkášjeaggi	Fi	Kautokeino	Sennegrashøsting			Dårlig	God	Fylkesmannen i Finnmark 2010
VP00000032	Suolovuopmi	Fi	Kautokeino	Sennegrashøsting			Middels	Middels/ (dårlig)	Alm et al. 1994a, Fylkesmannen i Finnmark 2010
VP00000031	Ophmoáphi	Fi	Kautokeino	Sennegrashøsting			Dårlig	God	Fylkesmannen i Finnmark 2010
	Gálaniitu	Fi	Kautokeino	Slått inntil rel. nylig			God	Middels	Alm et al. 1994a

Naturbase-ID	Lokalitet	Fylke	Kommune	Hevd	Tilstand	Kultur- spor	Dok. på slått	Dok. av lok.	Viktige kilder
	Langfjorden, mellom Myra og Seljeli	Fi	Alta	Ingen	Noe gjengroing		God	Middels	Alm et al. 1994a
	Innerpollen, Stjernøya	Fi	Alta	Ingen			Middels	Dårlig	Alm et al. 1994a
	Skolebukta Ø	Fi	Alta	Ingen			Middels	Dårlig	Alm et al. 1994a
	Hammernes, Seiland	Fi	Alta	Beites			Dårlig	Dårlig	Alm et al. 1994a
	Årvika, Sørøya	Fi	Hasvik	Ingen		xx	God	Middels	Alm et al. 1994a
	Stuorrajeaggi i Kokelv- dalen/ Goavkejohvaggi	Fi	Kvalsund	Ingen	Forsøkt grøfta		Middels	Dårlig	Alm & Vange 2013
	Skjellsand, Ingøya	Fi	Måsøy	Ingen			Ingen	Dårlig/ (middels)	Alm et al. 1994a
VP00000041	Sørkjosen, Rolvsøya	Fi	Måsøy	Ingen		x	God	Middels	Alm et al. 1994a
	Eidnes, Rolvsøya	Fi	Måsøy	Ingen			God	Middels	Alm et al. 1994a
	Stormyra SØ, Rolvsøya	Fi	Måsøy	Ingen		x	Ingen	Dårlig	Alm et al. 1994a
	Keila, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	Ingen	Forsøkt grøfta		God	Dårlig	Alm et al. 1994c
	Tarevika, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	Ingen	Forsøkt grøfta	x	Dårlig	Dårlig	Alm et al. 1994c
	Svartvika, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	Ingen		x	God	Dårlig	Alm et al. 1994c
	Russesanden, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	Ingen			Middels	Dårlig	Alm et al. 1994c
	Sandnes, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	Ingen			God	Dårlig	Alm et al. 1994c
	Kiholmen, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	Ingen			Ingen	Dårlig	Alm et al. 1994c
	Svinvika, Hjelmsøya	Fi	Måsøy	Ingen, opphør av slått på 60-tallet			God	Dårlig	Alm et al. 1994c
	Skjåvika, Måsøya	Fi	Måsøy	Ingen	Deler forsøkt grøfta		God	Dårlig	Alm et al. 1994c
VP00000051	Råstejeaggi, Vieksadalen	Fi	Porsanger	Ingen			God/ Middels	God	Hornburg 1971a, Vorren 1979, Kildemo & Schanche 1980, 2010
VP00000077, BN00051718	Korsmyra	Fi	Tana/ Nesseby	Ingen			Middels	God	Fylkesmannen i Finnmark 2010
BN00066442, BN00091869, BN00091872	Bergebydalen Suiodneguolba	Fi	Nesseby	Ingen	Varierende		Meget god	God	Alm & Vange 2013

Vedlegg 5 Sannsynlige og potensielle slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge

Tabell 5.1. Sannsynlige slåttemyrlokaliteter i Nord-Norge. Dette er myrer som nevnes kort i litteraturen, men der informasjon om historikk, hevd, tilstand, avgrensing og vegetasjon er så sparsom at vi ikke har inkludert dem blant de 68 slåttemyrlokalitetene i vedlegg 3 og 4.

Lokalitet	Fylke	Kommune	UTM _{WGS84}	Kilde	Merknad
Hårstadsætra	No	Bindal		Naturbase	«Nedenfor det gamle setertunet er det gammelt slåtteland, en del med rikmyrpreg».
Randalen	No	Leirfjord		Naturbase	Fra info om Rørtjørna nordøst (BN00082695): «Det er flere små og store, mer eller mindre sammenhengende områder med rikmyr eller intermediære myrer i Randalen som i varierende grad har blitt utnyttet til slått tidligere, og slik sett kan lokaliteten sies å være en del av et helhetlig landskap.»
Høystakkmyra	No	Hattfjelldal	VN 485,807	Kristiansen 2003	«Slåttemyrer er kjent fra høgereliggende områder i Hattfjelldal, for eksempel Høystakkmyra vest for Fisklausvatnet».
Sætermyra	No	Hattfjelldal		Kristiansen & Kleven 2006	Store arealer gammel slåttemark på Sætermyra nord for garden Bråten. Dette er nær Stormyra ved Slettfjellet. Flere myrer i området var slått.
N for Nerlifjelleva	No	Hattfjelldal	VN 457,698	Aune & Kjærem 1977	Større rikmyrer like sørøst for det kartlagte området ved Stilla, nord for Nellielva. Rik slåttemyr med stakkstong (avbildet i rapport).
Fiolneset	No	Hemnes	VP 531,169	Often & Vange 1996	«På gårdene rundt Bleikvatnet var li- og myrslått en viktig del av forsankingen. I Grønndalen, litt nord for Bleikvatnet var det særlig rike slåttemyrer, f.eks. Femtilassmyra [BN00022782]. (...) I Grønndalen ligger også Fiolneset, en annen rik myrteig.»
Andersdalen	Tr	Tromsø	DC 242,088	Bråthen et al. 1996	«Lenger innover Andersdalen har landskapet vært påvirket av beite, myrslått og torvstikking, og man finner fortsatt rester etter sjåer brukt til tørking av torv».
Nordlislettmyra	Tr	Skånland	WS 736,173	Torbergesen 1978	«En stor del av det arealet som har vært benyttet som utmarksslått er de mange store soligene myrene i området. Områder som har vært mye benyttet har ofte fått egne navn, f.eks. Nordslåttmyra som ligger ca. 1,5 km sør for Bakåsmyra. Navnet Nordslåtten er tydeligvis gammelt da det allerede er nevnt i 1892. (...) Dette myrkomplekset ble høstet regelmessig annet hvert år fram til ca. 1930» (Torbergesen 1978). Nordlislettmyra ligger rett S for Bakåsmyra.
Blåfjell	Tr	Skånland		Norberg & Granmo 1996	Markesamegard fraflyttet i 1958 ved Blåfjell: «Tidligere ble gresset slått langt oppetter liene i fjellet og på gressmyrene i utmarka. (...) Folkene på gården hadde omfattende system av stier for å frakte gress ned fra utslåttene på myrene og i liene i fjellene. (...) Her er rike gress- og starmyrer med breiull, gulstarr, nordlandsstarr, myrsauløk og gulsildre (...) på kalkrik berggrunn»

Tabell 5.2. Potensielle slåttemyrlokalteter i Nord-Norge fordelt på fylke og kommune. Dette er områder der vi bare har stedsnavn som kan vise til mulig tradisjonell myrslått. Som en del av gjennomgangen av materiale om slåttemyr i Nord-Norge søkte vi i alle kommuner etter navn som kan ha sitt opphav i slåttetradisjonen. Denne lista vil være til hjelp i det videre arbeidet med kartlegging av slåttemyr i Nord-Norge, men det kreves en grundig gjennomgang for å verifisere om alle disse lokalitetene omfatter slåttemyr.

Nordland	
Andøy	Ånesslåtta i SØ og Høystakkneset på nordspissen av Lovikmyra
Bindal	Sjåenget, Stakkmyra ved Skjærvingen, Hesjebekken i Åbjørdalen
Bodø	Myrer sør for Slåttfjellet, Mortenmyra S for Falkhammaren, Tjuvmyra, Nils-Balserso-myra og Einpålmyra ved Gravmoen, Jansmyra ved Moan
Brønnøy	Stakkstongmyra Ø for Vassbygda, Dammyra med Stakkdalsbekken i NV, Sjymyra to steder ved Hommelstø
Evenes	Rislømyran ved Østervikvatnet, Slåttmyrhaugen Ø for Botn, Skavåsmyra, Lilleslåttmyra og Storslåttmyra S for Botn (på Vegglandet)
Fauske	Hesjemyra ved Tokdalsvatnet, Hesjemyra på Nystad, Hans-Olsomyra i Fauskeidet, Ingeborgmyra Ø for Nedre Svartvatnet
Grane	Syrgrasdalen og Syrgrasmyra i sør av Simskarmyra, Hansmyran sør for Bjortjønnlimyrene, Mattismyran på Sørmoen og Lottemyra på Heimgardsmoen, Nilsmyra ved Hjartmoen, myr i Godhøysetdalen, Ivardalsmyra og Larsmyra N for Øvergårdsvatnet, Einstakkmyra og Firstakkmyra Ø for Litlfjellet, Tostakkmyra ved Gammelnaustbukta
Hadsel	Myrer ved Storvatnet med omkringliggende stedsnavn som Tromslåttelva, Skjåbakkan og Frammerslått
Hamarøy	Slåttelva, Sennodden, Forrhågmyra med omkringliggende myrområder ved Femtvatnet, Johanslåtta og Andreasslåtta S og V for Sjøttvatnet, Larsslåtta og Slåttelva Ø for Sjuendvatnet (innenfor Sagvassdalen NR). I tillegg Sennmyra og Sennskarmyra Ø på Finnøya ved Karlsøy. Gårdsmyra ved Sjømyr, Sennmyran
Hattfjelldal	Tøllvestakken rett N for Pantdalsvollan og Stormyra. Antonstakkan, Slåttmyra, Slåttmyrlia og Sjustakkmyra S for Hatfjellet. Hesjemyra, Notstongmyra og Stoppemyra S for Elsvatnet. Skoformyra og Skorvmyra nord for Unkervatnet. Bent-Olamyra, Bent-Olsonstormyra, Bendikstormyra, og Larsstormyra videre N. Johannesmyra sammen med Grasmyra NØ for flyplassen, Andersmyra og Pålmyra videre N og Ø
Hemnes	Torvhesjemyra, Starrmyra på Hjartnoen, Høystakkbakkmyra ved Brennmoen, Slåttmyren i Merratdalen, Slåttmyra ved Bleikvasselva (innen BN00090747 Bleikvasselva)
Leirfjord	Slåtteråsmyra, Skjååsmyra ved Leirvika, Stråmyra ved Kattuglhaugen
Lødingen	Slåttjønna ved Sneiselva, Pollmyran ved Høystakklian, Hesjemyra N for Styvvatnet, Slåttan V for Mellomfjorden, myrer rundt Slåttaldalsvatnet og ned til Fredheim
Rana	Slåttlitjønna med Slåttmyran NV, Lysstakmyra videre V. Hesjemyra ved Storsteinhaugen, Stakamyran S for Solfjell, Slåttmyra ved Røyassheia, Bernthøystakken på Storlandet, Kveldslettmyran og Joslåttan ved Øyjordsvollen, Høymyra og Stråmyra ved Straumbotn
Saltdal	Helgeslåttan N for Trollhågen, Øverslåttan ved Djudalsvatnet, Henrikmyra på Mellamoen, Langpermyra ved Langperheimen, Blautslåttet Ø for Setså
Sortland	Oppslåttmyra opp Osvolldalen, Slettåstjønna og Høystakktjørna ved Bruland, Pentesslåtta inn fra Finnsæter i N
Sørfold	Slåttelva og Hauganslåttelva, Slåttbakken N for kjent slåttemyr-lok (SØ for Kobbskardmoen), Slåttmyran videre Ø ved Gjerfallmoen
Tjeldsund	Nordslåttene og Mellomslåttene- små bakkemyrer ved Kvitsandneset

Vefsn	Noen mindre myrer på sletta innover i Eiterådalen med stedsnavn i nærheten som Slettengbekken, Slettåsen, Høystakkåsen, Stakkengbekken, Stakkenglia
Vega	Slettmyra i SØ
Øksnes	Høystakkelva og Slåttelva går sør for avgrensning på Stormyra-lok i et enormt myrområde. Slåttelva gjennom Kavåsmyra

Troms	
Balsfjord	Slåttvikelva indre på Fjellfinnmoen, Takkmyråsen, Torvskjåmyra, Halskjærmyra. Kvennstakkmyra, Mårstokkmyra, Hesjebakkan
Bardu	Storløymyra med Stormyra i NV (ved Olderløslåtten og Storløslåtten), Slåttemyra Ø for Moen, Slåttmyra Ø for Nesmoen, Strandløymyra ved Tjurrutjeldmoen, Høymyra ved Kobbemoen, Sennfloen i Strømsmovangen, Slåttmyra ved Rundslåtten
Dyrøy	Hesjemyra på Ramfløy, større myrområde på Espenes med Sennemyra og Slåtten
Harstad	Slåttemannsmyra og Stokkemyra på Helløya, Stokkemyra på Bjarkøya, Slåttemyra ved Einehaugen/Tømmeråsen V for Steinsåsvatnet
Ibestad	Slåttåmyra i Lomtjønnmyran NR, Stakkevatnet med myr på Andørja
Kvæningen	Slåttemyrbekken i Botnleira, Atterslåttbekken og Hesjevollmyra innerst i Gambogdalen
Kåfjord	Skjåmyra i Djupvik
Lenvik	Sennemyra i Breivik i NV, Stakkemyra mellom Hesten og Bukken, Slåttingsmyra NØ i Stønnesbotnen, Slåttemyra ved Indre Årnes, Stenghølla og Gammelstenget ved Mevatnet
Lyngen	Stakkemyran ved Eidstranda, Sennamyra innerst i Sørflenangen, Stakkemyran rett N for Lattervikmyra, Stakmyra ved Herrevatnet
Målselv	Indre slåttmyr ved Vintervegmyra på Trastmoen, Slåttemyra ved Sennavasslia, Litjestakken og Ånestakken ved Kvilavasskollen i NØ
Nordreisa	Brokstestakmyra S for Ravelseidet, Storslåttmyra på Dievamoen
Salangen	Slåttemyra og Kvannslettmyra Ø for Åeng
Skånland	Skavåsbekken Ø for Stormyra
Tranøy	Øvre og Nedre Hesjebakken ser ut til å ha noe myr, Stakkemyra N for Sørlivatnet, Syrgrasfjellet i Ø mot Lenvik

Finnmark	
Måsøy	Slottmyra og Slotten på Rolvsøya, Slåtteneidet og Slåtten i Tarvikdalen (Porsangerhalvøya)
Nesseby	Stakkmyra øst for Stormyra (Stuorajeaggi)
Porsanger	Slåvannet / Skoarrajavri
Sør-Varanger	Høymyra og Heiskarimyra
Vadsø	Helmerslåtta N for Bærelva, delvis innenfor Varangerhalvøya NP
Vardø	Abrahamsenslåtta inne i Varangerhalvøya NP, myr rett ved Hanseslåttan

Vedlegg 6 Lokalitetsbeskrivelser

Lokalitetsbeskrivelser for et utvalg slåttemyrer i Nord-Norge, inkludert en del lokaliteter som er kandidater til prioritering. Prioriterte lokaliteter er omtalt i avsnitt 6.2.5.

Aun, Hornstveten

Kommune Brønnøy
UTM UN 747,740
Kilder Nettelblatt et al. 2003

Lokaliteten ligger i Sør-Helgeland, på nordvestsiden av Mosvatnet, ca. 2 km sør for garden Horn, og er i sørboreal vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998a). Området ble undersøkt i forbindelse med kulturlandskapsregistreringer 1992-1995 (Nettelblatt et al. 2003), og all informasjon er hentet derfra.

Aun består av en svært variert utmarksslått tilhørende to Moe-garder på middels- til svært baserik grunn, med en god del myrelementer. Det finnes blant annet ekstremrikmyr nede ved Mosvatnet, elvesnelle-sump ved vannskillet og et variert, avlangt myrområde med noe ombrotrof, men mest minerotrof intermediær- til rikmyr. Små partier baserik sumpskog finnes også, samt noe ekstremrik, svakt skrånende bakkemyr. Ekstremrikmyra nede ved Mosvatnet er helt flat, og grenser inntil Mosvatnet på østsiden, og lågurtbjørkeskog og noen kalkberg på vestsiden. Myra er i ferd med å gro igjen av vierarter. Kjevlestarr (*Carex diandra*) er vanlig, ellers også noe blåstarr (*Carex flacca*). Det varierte, avlange myrområdet ligger videre sør. I kanten vokser mye ørevier (*Salix aurita*). Midt ute på myra er et grankjerr som synes være spontant hvor man finner flekkvis mye bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*). Funn av rikmyrarter inkluderer blåstarr, gulstarr, engstarr, nebbstarr, loppestarr, beitestarr og breiull (*Carex flacca*, *C. flava*, *C. hostiana*, *C. lepidocarpa*, *C. pulicaris*, *C. serotina*, *Eriophorum latifolium*) og tilsynelatende ulike mellomformer av de tre siste. I området (uspesifisert til naturtype) er også strengstarr, skogmarihand, engmarihand, flekkmarihand, stortveblad og fjellfrøstjerne (*C. chordorrhiza*, *D. fuchsii*, *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, *D. maculata*, *Listera ovata*, *Thalictrum alpinum*) registrert.

Tidligere stod det to høyløer på «Aun», den siste inntil ca. 1950, da også siste slått fant sted. Arealet med utmarksslått strakk seg helt over til sjøen, men stoppet ved ei botnløs myr (Nettelblatt et al. 2003). «Aun er botanisk sett en særs mangfoldig utmarksslått, med mange ulike slåttemarktyper og stort artsmangfold. Det er ikke kontinuitet (men mange klare spor etter den gamle hevden). Området er neppe særlig representativt i Nordland, til det er det altfor artsrikt, og med et altfor stort innslag av sørlige arter» (Nettelblatt et al. 2003).

Norrdalen

Kommune Brønnøy
UTM UN 870,766
Kilder Nettelblatt et al. 2003, Gaarder et al. 2010

Lokaliteten ligger i Klausmarka/Klavesmarka ca. 2 km oppover dalen fra bunnen av Okfjorden, og er i mellomboreal vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998a). Ei myr er registrert i Naturbase (BN00069856) som rikmyr. Nettelblatt et al. (2003) omtaler flekkvise, små eng- og myrslåtter med frodig vegetasjon langs bunnen fra Klausmarka og sørover, nå i sterk gjengroing. Gulsildre, jåblom, fjellfrøstjerne, flekkmarihand, stjernestarr, slåttestarr og klubbstarr (*Saxifraga aizoides*, *Parnassia palustris*, *Thalictrum alpinum*, *Dactylorhiza maculata* ssp. *maculata*, *Carex echinata*, *Carex nigra* ssp. *nigra*, *Carex buxbaumii*) er typiske arter i området (Gaarder et al. 2010). Litt sør for der Lodalen munner ut i Norrdalen finnes en kortvokst, smal rikmyr med engkall, svartopp, myrøyentrost, blåtopp, bjønnskjegg, kornstarr, gulstarr og rome (*Rhinanthus minor*, *Bartsia alpina*, *Euphrasia wettsteinii* var. *palustris*, *Molinia caerulea*, *Trichophorum cespitosum*, *Carex panicea*, *Carex flava*, *Narthecium ossifragum*). På de tørreste partiene er det noe oppslag av bjørk. Nettelblatt et al. (2003) antyder at det fortsatt er tydelige spor etter utmarksslåtter, men disse er i kraftig gjengroing.

Storvatnet øst, Nord-Herøy

Kommune Herøy
UTM UP 781,213
Kilder Naturbase

Lokaliteten ligger i mellomboreal vegetasjonssone og sterkt til klart oseanisk seksjon (Moen 1998a), på dels skifrige og næringsrike bergarter (Naturbase) og består av et relativt stort myrkompleks mellom Storvatnet og Kvikkleirøyan landskapsvernområde. Lokaliteten er registrert i Naturbase (BN00049941) som «Rikmyr» og beskrivelsen er hentet derfra:

«Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av det er en intakt rikmyr over 50 daa i sørboreal sone, hvor forekomst av ekstremrik myr og rødlistearter tillegges vekt (...) Mosaikkpreget landskap som veksler mellom myrer, noe kystlynghei (20 %) med oppslag av skog, særlig bjørk. Det er også tendens til gjengroing av lyngarter (røsslyng og krekling) og gråmoser. Det meste av myra kan føres til middelrik, dels ekstremrik fastmattemyr. Av karplanter ble det registrert bl.a. bjønnbrodd, blodmarihand (Naturbase, mindre vanlig i Nordland), blåstarr, breiull, brudespore (NT på rødlista), dvergjamne, enghumleblom, engmarihand (NT på rødlista), engstarr, fjellnøkleblom (NT på rødlista), gulstarr, kvitmaure, kvitmjølike, legevintergrønn, lodnerublom, loppestarr, myrsauløk, myrtevier (Naturbase), nattfiol, stortveblad, strengstarr, svarttopp, taglstarr, vill-lin og vårmarihand (mindre vanlig i Nordland). Mange av disse artene indikerer ekstremrik myr. Utskrift fra plantedatabasen ved Tromsø museum viser dessuten funn av bakkesøte (NT på rødlista). Det beites av storfe og sau i deler av området, som til dels er i gjengroing. Det går dessuten en grusveg gjennom deler av lokaliteten (ikke undersøkt øst for denne i 2007 grunnet granplanting m.v.). Beitingen har lange tradisjoner, samtidig som det tidligere også har vært slått og muligens torvstikking.»

Herringbotnmyra

Kommune Vefsn
UTM VN 33,99
Hoh. 190 - 200 m
Kilder Hornburg 1971b, Vorren 1979, Kildemo & Schanche 1980, Fylkesmannen i Finnmark 2010

Lokaliteten ligger øverst i Herringsbygda, ca. 10 km fra Fustvatnet, og er i mellomboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Berggrunnen i området består av granitt, mens sedimentære bergarter finnes i fjellene (Hornburg 1971b). Myrområdet består i sin helhet av Herringbotnmyra, Fuglmyra og Brennvinsmyra, og er verna som Herringbotn naturreservat. Herringbotnmyra består i all hovedsak av flatmyr med fattig, minerotrof vegetasjon. Midtpartiet er meget vått og sumpig, og det er dannet flere tjønn og sumper. I sør er noe rikere minerotrof vegetasjon mer framtrepende. Myrene nedenfor gardene ved Lia (østre side av myra) ble slått under krigen (Nettelbladt et al. 2003). Stedsnavnet Stakkenget dukker også opp på vestsida av Herringbotnelva på sida av Brennvinsmyra. Dette er i samme området hvor Hornburg (1971b) beskriver «grassletter etter tidligere utslåtter og stille loner med frodig starrvegetasjon». Antakeligvis har alle mer grasrike fastmatter og våtere starr-områder blitt slått, men lite dokumentasjon foreligger.

Fjellstad, Jakopjonsadalen

Kommune Hattfjelldal
UTM VN 461,686
Kilder Aune & Kjærem 1977, Nettelbladt et al. 2003, Kristiansen 2003

Lokaliteten ligger ca. 10 km sørvest for Hattfjelldal sentrum, langs Nerlifjellelva, og er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Fjellstad er et relativt gammelt, samisk gardsbruk i et noe baserikt område. Det er nevnt slått av rikmyr i nærliggende områder (Aune & Kjærem 1977). Drift opphørte ca. 1973, og det var siste gang det ble slått tradisjonelt. Engene har vært gjødslet og tilsådd siden. Det finnes fukteng/myr på nedsiden av gardsvegen, dominert av mjøduert og intermedier starrmyr, som «synes å være gammel slåttemark» (Nettelbladt et al. 2003).

Gardsmarkmyra

Kommune Hattfjelldal
UTM VN 694,723
Kilder Nettelbladt et al. 2003

Lokaliteten ligger øst for Elsvatnet, bare noen få kilometer vest for svenskegrensa, og er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Informasjonen om Gardsmarkmyra er hentet fra Nettelbladt et al. (2003). Gardsmarka er et fraflytta, gammelt samisk gardsbruk, og i dag er det store arealer eng i gjengroing her. Myra nedenfor bruket, Gardsmarkmyra, består av store arealer fattig til intermedier starrmyr med mye vierkratt. Den ble slått fram til 1950-tallet (Nettelbladt et al. 2003). Alle deler som var brukbart grasrike ble slått, men ikke «moltemyrene» (pers. medd. G. Gardsmark).

Sør for Fisklausvatn

Kommune Hattfjelldal
UTM VN 500,798
Kilder Kristiansen 2003

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og er en «svakt hellende bakkemyr dominert av fastmatter med trådstarr, strengstarr, blåtopp og svelttull (*Carex lasiocarpa*, *Carex chordorrhiza*, *Molinia caerulea* og *Trichophorum alpinum*)» (Kristiansen 2003). Det finnes også spredt lavvokst bjørk og vier. Andre arter er svarttopp, stjernestarr, slåttestarr, frynsestarr, breiull, jåblom, dvergjamne og fjellfrøstjerne (*Bartsia alpina*, *Carex echinata*, *C. nigra*, *C. paupercula*, *Eriophorum latifolium*, *Parnassia palustris*, *Selaginella selaginoides*, *Thalictrum alpinum*) (Kristiansen 2003).

Myra er omtalt som ei tidligere slåttemyr av Kristiansen (2003), og Klokkarstakken er et navn som er brukt på en del av myra. Slått er også nevnt for Høystakkmyra videre vest for Fisklausvatnet (og enda ei Høystakkmyra ligger videre nordvest, ved Bursneset). Slått på rikmyr ved Osberg gard i den nordvestlige enden av Fisklausvatnet er også nevnt (Kristiansen 2003). Dette området bør undersøkes nærmere med tanke på slåttepåvirkning.

Femtilassmyra

Kommune Hemnes
UTM VP 514,169
Kilder Nettelbladt et al. 2003

Lokaliteten ligger i Grøndalen nord for Bleikvatnet, og er i nordboreal vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998a). Myra er registrert som slåttemyr i Naturbase (BN00022782). Lite informasjon finnes om Femtilassmyra annet enn at garden Rapliåsen hadde slått her og opp videre i Grøndalen, og at «den gamle slåttemyra ga ca. 10 000 kg før da et lass var på 200 kg» (Nettelbladt et al. 2003). Myra er antatt intakt enda, men har ikke vært videre undersøkt, og bør kartlegges nøyere.

Rapliåsen

Kommune Hemnes
UTM VP 503,137
Kilder Sommersel 2010b

Lokaliteten ligger på en odde i Bleikvatnet, og er i nordboreal vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998a). Berggrunnen er kalkspat- og dolomittmarmor. Myra er registrert som slåttemyr i Naturbase (BN00071061). Sommersel (2010b) har utarbeidet en skjøtselsplan for slåttemark ved Rapliåsen og beskriver i den sammenheng myra slik: «Dette er en minerotrof myr, med følgende dominerende arter: trådstarr, slåttestarr, breiull, tepperot og fjellfrøstjerne. I kantsonen er det først og fremst sølvvier som dominerer. Det er noe oppslag av bjørk i myra, men ellers lite tuedannelse. Vi fant fire ulike orkideer, grønnkurle og flekkmarihand var de to vanligste. Ellers var der også på et begrenset område lappmarihand og engmarihand hvorav den siste nettopp er tatt av rødlista. Arter som indikerer rikmyr er svarttopp, gulstarr, engmarihand, lappmarihand, breiull og fjellfrøstjerne». Slått omtales også: «Denne myra er sannsynligvis tidligere både slått og beitet. Den har nå ikke vært slått på ca. 70 år. Lokaliteten er en del av et helhetlig kulturlandskap» (Sommersel 2010b).

Krokan

Kommune Hemnes
UTM VP 433,290
Kilder Naturbase

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998a), og er registrert som slåttemyr i Naturbase (BN00022768). Beskrivelsen av lokaliteten er hentet derfra: «Myra ved Krokan ligger i et område med kalkrik berggrunn og i et svakt hellende terreng, og det er derfor et kontinuerlig tilsig av næringsrikt vann. Vegetasjonen er svært rik og består av flere krevende arter. Sjeldne arter som klubbestarr, hodestarr, og orkideartene lappmarihand og engmarihand (usikker bestemmelse) finnes. De dominerende artene er vanligere og utgjøres av småbjønnskjegg, breiull, duskull, kornstarr, ullstarr (Berg & Grimsby 1999). Vierbusker og bjørk etablerer seg på de tidligere åpne arealene. Lyskrevende arter blir etter hvert skygget ut av vierarter og bjørk, og mer skyggetålende arter som blåbær og skrubbe tar etter hvert over skog- og jordbunnen. Ellers er det satt opp moderne hytter på setervollene ved Krokan. Slåttemyrer som ikke hevdes i dag, men som fortsatt har en tilstand som indikerer langvarig hevd er minst å betrakte som viktige. Lokaliteten vurderes derfor som viktig for biologisk mangfold».

Nyrud

Kommune Hemnes
UTM VP 433,294
Kilder Naturbase

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998a), og er registrert som slåttemyr i Naturbase (BN00022769). Beskrivelse av lokaliteten er hentet derfra: «I Hemnes er det flere seterområder/setervoller på Vesterfjell, og området er spesielt i kommunen. (...) Det undersøkte området er et gammelt seterområde på N-sida av Korgfjellet. Det blir skilt mellom engvegetasjon på setervollene, beiteprega blåbærskog og slåttemyrvegetasjon i området. Hele området beites nå av sau. (...) Den rike bakkemyra ved Nyrud er etter alt å dømme ei tidligere slåttemyr. Området bærer ennå preg av den gamle setringa, med åpne setervoller og hagemarkskog. På bakgrunn av det ovennevnte og manglende dokumentasjon, vurderes området som lokalt viktig for biologisk mangfold».

Solvang

Kommune Hemnes
UTM VP 430,293
Kilder Naturbase

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998a), og er registrert som slåttemyr i Naturbase (BN00022766). Beskrivelse av lokaliteten er hentet derfra: «På vestsiden av Solvang finnes en myr som tidligere også ble slått. Det er noe usikkert hvor stor betydningen slåtten har hatt for artssammensetningen på denne myra. Her er gjengroing nærmest ubetydelig på grunn av det våte jordsmonnet (...)».

Raudberget øst

Kommune Rana
UTM WP 060,671
Kilder Gaarder et al. 2012

Lokaliteten ligger ca. 2 km innover i Virvassdalen fra samløpet med Randalselva, på vestsida av dalen, og er i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a). Myra er registrert i Naturbase (BN00082807) som rikmyr, og beskrives av Gaarder et al. (2012): «Berggrunnen i lia består av glimmerskifer, men med soner av marmor, noe som muligens gir utslag her. Det er snakk om ei nokså jevnt skrånende østvendt li. Lokaliteten ender ganske tydelig i skog i sør og dels vest, litt mer gradvis mot mindre myrrikt terreng i øst og nord.

Det er snakk om fastmattemyrer der mye er av middelsrik karakter og noe av intermediær karakter (særlig i sør). I tillegg partier med lappvierkratt, dels som preg av gjengroende fuktenger som helst har vært slått tidligere. Kildetendenser finnes, men lite som åpne, rike kilder. En del typiske arter for rik og intermediær fastmattemyr forekommer, som breiull (stedvis mye), fjellsnelle, fjellfrøstjerne, gulstarr,

myrtevier, marigras, hårstarr, sveltull, småsivaks og jåblom. I tillegg arter knyttet til rike engsamfunn som kranskonvall, ballblom og legevintergrønn.

Myrene/engene antas å ha vært slått tidligere, noe rester av ei gammel slåtteløe (ganske stor, vitner om stor aktivitet tidligere) i nord vitner om. Dette har utvilsomt opphørt for en god del år siden, og nå bærer området lite preg av hevd, bare litt streifbeite av sau (og rein). En traktorveg går i overkant av myra og kan ha endret hydrologien litt i kantsoner. Det har vært hogd litt i nyere tid i øvre deler».

Glomådeltaet

Kommune	Rana
UTM	VP 52,67
Hoh.	50 m
Kilder	Hornburg 1970b, Friis & Aandahl 1980, infoplakat, Gaarder 2013

Lokaliteten ligger i nordenden av Langvatnet, hvor Trolldalselva, Leiråga, Glomåga og Ravnåga løper sammen, og er i mellomboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Glomådeltaet er vernet som landskapsvernområde og har status som Ramsarområde. Beskrivelsen er hentet fra Hornburg (1970b): «Berggrunnen i strøket består av kambro-siluriske sedimentbergarter hvor glimmerskifer, kalkstein og dolomitt er fremtredende. Deltaet består overveiende av sand- og slamjord tilført med elva fra Svartis-området. Det er dannet en rekke flate holmer og nes med vannløp imellom. På de lavestliggende deler av holmene er det dannet myr eller «myrlendt» mark. Om våren overflømmes store deler av deltaet. Ellers i året holdes vasstanden i Langvatnet forholdsvis kontant i forbindelse med kraftutbyggingen i området. Reguleringen har imidlertid medført at vasstanden nå er noe høyere enn tidligere, hvilket medfører større forsumpning i deltaområdet. (...) Myrarealet er anslått til c. 600 dekar. Det dreier seg her overveiende om minerotrof vegetasjon på meget grunn, våt og noe slamblandet torv hvor plantesamfunnet domineres av høye starrarter (bl.a. *Carex rostrata*, duskmyrull (*Eriophorum angustifolium*), breimyrull (*E. latifolium*), elvesnelle (*Equisetum palustre*) og bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*). Stedvis finnes meget store bestander av breimyrull. Flyteplanter og matter av kvitmose forekommer spredt. Mellom myrene og våtmarkspartiene finnes striper med tett løvskog og or, vier og bjørk. En del av de høyestliggende holmer i den østre halvdel av området har frodig grasbotn, og her er det godt naturbeite. Landskapet ved Bordvedaven og nordover mot Leiråness er meget variert med grunne vatn, strender, myr og viker.»

Forekomstene av breiull ble ikke funnet igjen ved befaring av Gaarder (2013), og myrområdene omtales av han i all hovedsak som fattige helofyttsummer (F07-5) dominert av flaskestarr, fattig fastmattemyr (T06-5), med kun overgang mot intermediær myr noen steder, og intermediær flommyr og myrkant (V07-6) med kun et lite område med rikere myr (T07-4) i nordenden av verneområdet (Gaarder 2013).

I informasjonsplakaten for landskapsvernområdet heter det at: «Sumpområdene ble tidligere benyttet som slåtteland, og det finnes flere eldre høyløyer i områder». Vi finner bl.a. Slåttholmen og Stakaholmen innafor verneområdet. Kun en liten andel av deltaet, trolig under 10%, blir brukt til husdyrbeite i dag (Gaarder 2013). Mye av området er under sterk gjengroing, og det er vanskelig å vurdere hvor mye av dette som skyldes opphør av slått og beite, og hvor mye som skyldes endra gjennomstrømningsforhold, da mye av vannet som tidligere ble tilført deltaet nå blir overført til fjorden i vest (Gaarder 2013). Deler av fastmarkarealet er fulldyrka mark, og det foreligger en nydyrkingsplan hvor store arealer er frigitt til nydyrking (Gaarder 2013).

Dyrøya

Kommune	Lurøy
UTM	UP 903,576
Kilder	Nettelbladt et al. 2003

Lokaliteten ligger i Solvær-komplekset, ca. 4 km sør for Straumøya, og er i mellomboreal vegetasjonssone og sterkt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Dyrøya ble undersøkt i forbindelse med kulturlandskaps-registreringer 1992-1995 (Nettelbladt et al. 2003), og all informasjon er hentet derfra. Dyrøya er en liten, avlang øy med variert berggrunn der tradisjonell drift opprettholdes, med sauehold, ljaslått, og hesjing. Slåttemyr finnes i lavtliggende parti på grensa til søndre utmarksareal. Myra er forsiktig drenert. «I de fuktigste partiene vokser soleihov, hesterumpe og fjøresivaks. Litt tørrere partier domineres av slåttestarr med noe engsyre, myrmjølke, myrmaure, og markrapp; enkelte partier av

myrhatt. På de tørreste partiene vokser engsyre, hanekam, mjødur, kvitkløver, småengkall, sølvbunke og engsvingel. Denne utformingen går gradvis over i gulaks-tørreng».

Reløya

Kommune Lurøy
UTM UP 961,628
Kilder Nettelbladt et al. 2003

Lokaliteten ligger ca. 1,5 km øst for Nord-Solvær, og er i mellomboreal vegetasjonssone og sterkt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Området ble undersøkt i forbindelse med kartleggingen av viktige kulturlandskap i Nordland (Nettelbladt et al. 2003), og all informasjon er hentet derfra. Reløya er en granittøy dominert av lynchhei og fattigmyr. Fattigmyrene, lynchheia og tjernene er ikke nærmere undersøkt, men det finnes gamle slåttemyrer nordøst på øya, som ble undersøkt. Slåttemyra består av ei stor, grøfta myr med dominans av smårørkvein og slåttestarr (*Calamagrostis neglecta*, *Carex nigra* ssp. *nigra*), med mye seterarve, myrmjølke, bueforglemmegei, myrmaure, engkvein, markrapp og rødsvingel (*Sagina saginoides*, *Epilobium palustre*, *Myositis laxa* var. *laxa*, *Galium palustre*, *Agrostis capillaris*, *Poa trivialis*, *Festuca rubra*). Myra er ganske oppharva av vånd (Nettelbladt et al. 2003).

Reipå

Kommune Meløy
UTM VQ 400,226
Kilder Nettelbladt et al. 2003

Lokaliteten ligger i mellomboreal vegetasjonssone og sterkt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og ligger på begge sider av Reipåga øst for Reipå. Myra ble oppsøkt av Nettelbladt et al. (2003), og all informasjon er hentet derfra. Reipå er en stor, flat intermedier myr på ca. 15 daa. Myra er flat og lite tuete, og på det undersøkte området er trådstarr (*Carex lasiocarpa*) dominerende mens andre vanlige arter er myrhatt, bukkeblad, flaskestarr og gulstarr (*Comarum palustre*, *Menyanthes trifoliata*, *Carex rostrata* og *C. flava*). Bjørk og viere er i ekspansjon, men store arealer av myrflata er fortsatt åpen.

Det var ikke observert noen faste kulturminner, men kun deler av myra ble undersøkt (Nettelbladt et al. 2003). Myra blir omtalt som en av få undersøkte, gamle myrslåtter, men slått er ikke dokumentert, og myra vurderes som lite verdifull, da «floraen ikke er særlig artsrik og kontinuiteten og helheten har gått tapt» (Nettelbladt et al. 2003).

Øya/ Langholmen

Kommune Gildeskål
UTM VQ 57,36
Kilder Nettelbladt et al. 2003, Gabrielsen & Breivik 2009

Lokaliteten er i mellomboreal vegetasjonssone og sterkt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og ligger nordøst på Rolvsøya. Området ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Nordland (Nettelbladt et al. 2003) og er vernet som landskapsvernområde (VV00000304). 6 Naturbase-lokaliteter med ekstremrikmyrer er registrert innenfor verneområdet (BN00071036, BN00071037, BN00071038, BN00071040, BN00071048, BN00071097). Øya/ Langholmen ligger rett vest og nord for Inndyr sentrum, og har basebetinget vegetasjon som er vurdert til høg verdi på nasjonalt plan på grunn av stort artsantall og velutviklede samfunn (Nettelbladt et al. 2003). Det finnes store arealer kalkberg, lågurtskog og ekstremrikmyr, og disse er i sterk gjengroing i dag (Nettelbladt et al. 2003). Områdebeskrivelsene under er henta fra Gabrielsen & Breivik (2009).

Fire av områdene med rikmyr ligger på Øya, og to av områdene ligger i den østlige delen av verneområdet. Myrene karakteriseres som ekstremrike, og domineres av gras, starr og urter. Vanlige arter er svarttopp, nebbstarr (NT), loppestarr, breiull, blåtopp og fjellfrøstjerne (*Bartsia alpina*, *Carex lepidocarpa*, *C. pulicaris*, *Eriophorum latifolium*, *Molinia caerulea*, *Thalictrum alpinum*). Det er høg tetthet av orkidéene skogmarihand, engmarihand og lappmarihand (*Dactylorhiza fuchsii*, *D. incarnata* ssp. *incarnata*, *D. lapponica*), samt hybrider mellom disse. På noen av myrene vokser det en variant av engmarihand som er lakserosa i tillegg til den vanlige. Vårmarihand (*Orchis mascula*) vokser på en av lokalitetene. «På Holtanmyrene i den østlige delen av landskapsvernområdet vokser det en spesiell og trolig sjelden marihandart/- underart. Denne er tidligere blitt bestemt til purpurmarihand (*Dactylorhiza purpurella*). Nyere undersøkelser viser at det mer trolig er smalmarihand (*Dactylorhiza traunsteineri*),

men det er ikke endelig dokumentert. I så fall er dette den nordligste kjente forekomsten av denne arten. På Holtanmyrene er det også funnet flueblom (NT) (*Ophrys insectifera*). Til tross for at flueblom er vanlig på Inndyr er det sjelden å finne den på myr. Andre interessante arter på rikmyrene er brunskjene (NT), taglstarr (*Schoenus ferrugineus*, *Carex appropinquata*) og kravfulle fjellplanter som myrtevier, småvier, rynkevier, blankstarr og fjellsmelle (*Salix myrsinities*, *S. arbuscula*, *S. reticulata*, *Carex saxtilis* og *Silene acaulis*). Sandsiv (*Juncus balticus*) har relativt stor utbredelse i rikmyrene, og kan stedvis karakteriseres som en gjengroingsart. Den store forekomsten av sandsiv skyldes skjellsandavsetninger. Skjellsandavsetningene er trolig viktig som grunnlag for den rike vegetasjonen på myrene.»

Nettelbladt et al. (2003) omtaler området som «tidligere beitet og antakelig slått, selv om ingen har minne om utmarksslått i området, så dette må eventuelt ha foregått lengre tilbake i tid. Det er sauebeiting i noen (myr)områder fortsatt». Noen av myrene har vært grøftet relativt nylig, noe som har gitt uttørring av myrene og økt gjengroingshastighet (Gabrielsen & Breivik 2009). En myr har kjørespor etter motorferdsel på begynnelsen av 1990-tallet (Gabrielsen & Breivik 2009).

Sør for Sløyklia

Kommune Målselv
UTM DB 123,717
Kilder Strann et al. 2005

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseenisk seksjon (Moen 1998a), og er registrert i Naturbase som slåttemyr (BN00073274) med verdi C – lokalt viktig.

Beskrivelse er hentet fra Strann et al. (2005): «På myra nedenfor Sløyklia står rester etter gamle hesjepåler etter tidligere myrslått. Myra er en sørvendt, grunn rikmyr av relativt tørr type. Trådstarr dominerer sammen med et ellers rikt artsinventar. Imidlertid er artene i all hovedsak vanlige arter».

Gjeskebotn, Gjeskafossen

Kommune Torsken
UTM WS 853,842
Kilder Arnesen et al. 2011

Lokaliteten ligger i Gjeskebotn opp mot Gjeskafossen i Ånderdalen nasjonalpark, og er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseenisk seksjon (Moen 1998a). Opplysninger er hentet fra Arnesen et al. (2011). Slåttemark er dominerende naturtype, men 45% av arealet er registrert som slåttemyr (D02). Slåtte- og beitemark ligger nedenfor Gjeskafossen på begge sider av elva og er i et sent gjengroingsstadium. Slåttemarka er av finnskjeggeng/sausvingeleng-utforming. Videre beskrivelse av slåttemyra foreligger ikke.

Kvitmyra

Kommune Nordreisa
UTM DC 81,39
Kilder Birkeland et al. 2010

Lokaliteten ligger like ved Djupvika, på kommunegrensa til Kåfjord, og er i mellomboreal vegetasjonssone og svakt oseenisk seksjon (Moen 1998a). Kvitmyra er registrert i Naturbase (BN00070986), og er verdisatt til B - viktig som rikmyr (A05).

Informasjonen gjengitt her er hentet fra Birkeland et al. (2010): «Det er ganske tydelig store løsmasseavsetninger her, helst marine sedimenter, som på dette flate partiet har gitt grunnlag for en del myrdannelse. Lokaliteten grenser ganske tydelig mot fastmark i øst, sør og vest (der også ei mindre fattigmyr ovenfor en liten skogkledt kant), litt mer utydelig grense mot fattig fastmattemyr og nedbørsmyr og skog i nord.

Valg av naturtype kan diskuteres, da det er snakk om ei relativt plan fastmattemyr av intermediær og lokalt svakt middelsrik karakter. I tillegg mindre innslag av mjukmattemyr av intermediær type. Partier med rikest myr, samt mjukmattemyr ble funnet på Kåfjord-delen av myra, mens den virket et hakk fattigere og mer ensartet på Nordreisa-sida.

Myra er ikke spesielt artsrik, men har en del typiske arter for litt rikere myrer. Av kanskje størst interesse er sparsom forekomst av engmarihand (NT), der dette trolig er en nordøstlig utpostlokalitet i nasjonal sammenheng. Arten ble primært funnet på Nordreisa-sida av myra (med et ti-talls eksemplar, samt ett omtrent på kommunegrensa). Heller ikke blystarr er vanlig i distriktet, men arten vokser sparsomt i den søndre tarmen av lokaliteten (Kåfjord-delen). For øvrig opptrer diverse typiske arter som fjelltistel, jåblom, fjellfrøstjerne, strengstarr, sveltull, marigras, breiull og småsivaks (de to siste ble bare funnet i sør, i Kåfjord-delen).»

Et gammelt gjerde går over myra, og den har sikkert blitt brukt til både slåttemark og beite tidligere. Ellers virker den ikke synlig påvirket av grøfting.

Et annet navn på Kvitmyra er Slottemyra (zoom inn i Norgeskart). Dette har antakelig sammenheng med garden Slottet NV for myra, men kan også vise til slått i tidligere tider.

Ytrevalan

Kommune Kvænangen
UTM EC 208,598
Kilder Bråthen et al. 1996

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og er ei lita bygd sørvest i Kvænangen. Området ble undersøkt i forbindelse med kartlegging av kulturlandskap i Troms (Bråthen et al. 1996) og all informasjon er hentet derfra. Langs kjerreveien som går sørover til Indrevalan, ligger det et større, åpent myrdrag, med en stor rikmyr og en liten urterik myr. I den urterike myra vokser marikåpe, mjødurt, myrhatt, myrsnelle og nordlandsstarr. I rikmyra vokser gulstarr, trådstarr, kornstarr, myrsauløk, bjønnskjøgg, sveltull og duskull. I dag ligger alle slåttemark brakk; både innmarksslått og utmarksslått er opphørt. Innmarksslåttene er fullstendig gjengrodd, mens tilstanden til myrrealene på utmarka er uviss.

Skallelv

Kommune Vadsø
UTM VC 966,904
Kilder Alm & Vange 2013

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a). All informasjon er hentet fra Alm & Vange (2013). Skallelv er en finsk/kvensk bygd ved utløpet av Skallelva, der husene og en rekke innmarksteiger er samlet i en tett landsbystruktur, omgitt av en felles utmark. Mye av arealet bakenfor Skallelv er en mosaikk av hei-, eng- og myrvegetasjon, men også noen større, sammenhengende myr- og engområder. Store deler av arealet ligger på næringsfattig, glasifluvial sand. Av denne grunn er også vegetasjonen og floraen relativt artsfattig. Den er imidlertid representativ for det artsinventaret som fantes i Skallelv mens det var tradisjonell drift, selv om lokale beboere antyder at det var flere urter tidligere. Det er registrert én Naturbase-lokalitet for slåttemyr (BN00066446) og én for slåtteeng på fukteng/grasmyr (BN00066447) i området.

All utmark rundt Skallelv ble slått, og det var våtmarker og myrer som i stor grad utgjorde slåtteteigene, hvorpå høyet ble tørket på de tørrere partiene. Det var i hovedsak våte, starr-dominerte myrer av vekslende utforming som ble slått. Disse kan føres til K4 fattig mykmatte/løsbunntmyr med flaskestarr, nordlandsstarr, myrhatt, bukkeblad, duskull, elvesnelle og soleihov (*Carex rostrata*, *Carex aquatilis*, *Comarum palustre*, *Menyanthes trifoliata*, *Eriophorum angustifolium*, *Equisetum fluviatile*, *Caltha palustris*), og grønnvier, sølvvier, dvergbjørk og kongsspir (*Salix phylicifolia*, *Salix glauca*, *Betula nana*, *Pedicularis sceptrum-carolinum*) langs kanten. Bunnsjikt av torvmoser (*Sphagnum* spp.). Slåttemyrlokaliteten (BN00066446) består av en mosaikk av tidligere myrslåtter og gamle torvtakingsarealer. Flere torvtakingsfelt finnes lenger inn i dalen. Hullene etter torvtakingen er fortsatt åpne og vannfylte, men i begynnelsen gjengroing med duskull. Vegetasjonen er ført til K3 Fattig fastmattemyr. Myra har antakelig mer viervegetasjon langs kanten og delvis ut på fuktflatene enn da den var i hevd, ellers er den trolig lite endret fra da den var skjøttet. Slåtteenglokaliteten (BN00066447) består av fukteng/grasmyr helt inne ved bebyggelsen. Det står igjen gamle hesjestaur med streng. Området har vært, og er fortsatt, en lokalitet hvor eieren plukker «godluktgress» (kalt *hajuheinä* eller *hyväjahuheinä*). Det går en grøft midt i enga, og en til mot vest og sør. Vegetasjonen lar seg vanskelig plassere i en kjent type; her vokser arter fra ulike vegetasjonstyper blandet, og de har flekkvis dominans innenfor enga. Typen er en blanding av G3 Sølvbunke-eng og G4 Frisk fattigeng, og fuktigere

vegetasjonstyper som L4 Høystarmyr og G12 Våt/fuktig, middels næringsrik eng. Det beites noe på enga i dag.

Utmarksslåttene var i bruk til ut på 1950-tallet. Torv ble tatt til ut på 1960-tallet. En del myrer er grøftet, det er gjerder og hesjestaur i myrer og utmarksenger, og det er tydelige spor etter torvtaking. Utmarksarealene er noe preget av gjengroing med vier og dvergbjørk.

Store Salttjern

Kommune Vadsø
UTM UC 84,76
Kilder Alm et al. 1994b

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a), og omfatter myrer tilknyttet ei bygd på sørsiden av Varangerhalvøya, ca. 7 km øst for Vadsø. På myrene i Store Salttjern er rester etter hesjer observert (Alm et al. 1994b), men myrene er ikke nærmere undersøkt.

Indre Survik

Kommune Hammerfest
UTM LU 701,336
Kilder Alm et al. 1994a, Sommersel 2012

Indre Survik er et sjøsamisk bruk på nordøstenden av Seiland, på innsiden av den lille øya Store Vinna (Alm et al. 1994a). Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). I dalbotn er det en relativt stor og flat slåttemark, som dels består av eng, dels av myr og annen sterkt forsumpet mark. Omtrent midt på ligger det en nesten gjenvokst dam. Vegetasjonen i myr- og sumpområdet beskrives av Sommersel (2012) til å være «en gradient fra fuktig, fattig eng med mye torvmoser (*Sphagnum* spp.) i bunnsjiktet, via elvesnelle-starr-sump med elvesnelle-utforming (O3a) og nordlandsstarr-utforming (O3c) til mer åpent vann som har godt med tjønnmose (*Calliergon* sp.) i bunnen». Artsmangfoldet i området er ansett som moderat, men med god spredning av arter, noe som indikerer langvarig slått (Sommersel 2012).

Kulturmarkslokaliteten ble i sin helhet vurdert som verdifull av Alm et al. (1994a), med begrunnelse i at området fortsatt var i drift, og at våtmarksområdene var av de fineste eksemplene på myrslått i Finnmark. Engene blir fortsatt slått hvert år, men nå kun for å holde området åpent. De våtere områdene blir ikke lenger slått, og dammen ser ut til å være i sterk gjengroing, men lokaliteten har fortsatt en tilstand som indikerer langvarig hevd, og grunneier kan være interessert i å også slå myra (Sommersel 2012).

Stuoráhpi og Geatkásjeaggi

Kommune Kautokeino
UTM LS 78,93
Kilder Fylkesmannen i Finnmark 2010

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt kontinental seksjon (Moen 1998a), og består av to myrområder rett sør for Gárggoluoppal som var foreslått vernet (VP00000449) gjennom verneplan for myrer og våtmarker i Finnmark (Fylkesmannen i Finnmark 2010). All informasjon er hentet derfra. Stuoráhpi er et relativt begrenset myrområde sett i Finnmark-målestokk (ca. 1 x 0,3 km), mens Geatkásjeaggi er et langstrakt myrområde rett øst for Stuoráhpi.

Myrområdene beskrives slik: «Stuoráhpi er relativt flatt og består i hovedsak av kalk- og mineralfattige myrtyper. Her finnes rene myrpartier med pals, flarker og fattigmyr, samt en kilde, men også områder med rikere vegetasjon. Geatkásjeaggi er et myrområde med forholdsvis stor fallhøyde, omtrent 25-30 m. Komplekset består hovedsaklig av kalk- og mineralfattige myrtyper. Også her finnes store myrpartier med pals, flarker, fattigmyr, men også mineralrike bekker og vassdrag. (...) Mellom palsene og i kanten av større palsområder går vegetasjonen gradvis over i mer fuktighetskrevende vegetasjonstyper. Blant karplantene dominerer arter i slekten myrull på mykmattene og her fins også den sjeldne og rødlistede vrangull. Enkelte steder der myrvannet samles i drag og ved kildebekker er mineraltilgangen noe større og vannet mer syrlig, slik at kalk- eller mineralkrevende arter trives, slik som særbustarr og duskull, samt blokkvier. Større rikkilde i sørøst av Stuoráhpi.»

Det blir i rapporten nevnt at det fortsatt blir høstet sennegras i området, men ikke spesifisert hvor eller i hvilket omfang.

Suolovuopmi

Kommune Kautokeino
UTM LT 65,20
Kilder Alm et al. 1994a, Fylkesmannen i Finnmark 2010

Lokaliteten ligger rett sør for Suolovuobmi fjellstue, i nordboreal vegetasjonssone og svakt kontinental seksjon (Moen 1998a). Dette er en del av større myrområde som var foreslått vernet (VP00000032) gjennom verneplan for myr og våtmark i Finnmark (Fylkesmannen i Finnmark 2010).

Området beskrives av Fylkesmannen i Finnmark (2010): «Terrenget er mer kupert enn vanlig for denne delen av Finnmark. Området består av flere tjern, bekkesig, rabber og myr. Myrene ligger hovedsakelig i nord-sørgående lengdedrag, langs vann og elveløp. Dette området mangler de typiske myrvidder, men inneholder fine eksempler av kildemyrer. Ved Biittohascorru i nordvest er det registrert østlige typer av kildemyrer med kjevlestarr, myrsildre og saftstjerneblom».

Slått er nevnt for området: «Folk fra Mazé benytter det foreslåtte verneområdet noe for skjæring av sennegras» (Fylkesmannen i Finnmark 2010), men det er ikke spesifisert hvor og i hvilket omfang. Alm et al. (1994a) omtaler også slått av fuktenger og sumpmark ned mot vannet vest for Dalluluoppal, dette er rett nord for verneområdet.

Ophmoáphi

Kommune Kautokeino
UTM EB 82,37
Kilder Alm et al. 1994a, Strann & Nilsen 1996, Fylkesmannen i Finnmark 2010

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt kontinental seksjon (Moen 1998a), og består av myrområder vest for Siebejohka og Oskáljohka som var foreslått vernet (VP00000031) gjennom verneplan for myrer og våtmarker i Finnmark (Fylkesmannen i Finnmark 2010), samt områdene rundt elvene.

Myrene varierer mellom godt utviklede palsmyrer til rike grasmyrer som flere steder danner løsbunnsystemer og rismyr. Myrene er omgitt av frodige vier- og bjørkekratt. Langs elvene vokser tette vierkratt (Strann & Nilsen 1996).

Fylkesmannen i Finnmark (2010) nevner at det fortsatt blir høstet sennegras i områdene ved Siebe- og Opmojohka, samt langs Oskáljávri, men uten nærmere avgrensning eller spesifisering av omfang. Alm et al. (1994a) omtaler «gamle, pent utformede og instruktive slåttemarker på våt eng og sump inne i vierkjerrene» ved Oskáljohka. Disse blir klassifisert som myrhatt-nordlandsstarr-sump og gråstarr-smårørkvein-eng.

Galaniitu

Kommune Kautokeino
UTM EB 75,45
Kilder Alm et al. 1994a

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt kontinental seksjon (Moen 1998a), og ligger ved Kautokeinoelva, ca. 14 km ovenfor tettstedet Kautokeino. Området rundt garden Galaniitu er stort og består av flate sumpmarker, skog, eng, og lave koller på sørsiden av Kautokeinoelva. Lokaliteten ble oppsøkt av Alm et al. (1994a) og våtmarksområdene blir beskrevet som «smårørkvein-myrrhatt-nordlandsstarr-sump omkranset av våt eng». Området ble drevet inntil nylig, og bærer preg av omfattende utnytting. «Også rene sumper har vært utnyttet som slåttemark» (Alm et al. 1994a).

Langfjorden, mellom Myra og Seljeli

Kommune Alta
UTM EC 575,752
Kilder Alm et al. 1994a

Lokaliteten ligger på nordsiden av Langfjorden, mellom Tappeluft og Rivarbukt, og er i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a). Slåttemyrene ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark (Alm et al. 1994a) og all informasjon er hentet derfra. Lokaliteten omfatter dels fuktige, frodige enger, med glidende overgang til urte- og grasrik myr. Det er snakk om rikmyr, med store mengder skogmarihånd (*Dactylorhiza fuchsii*). Området er ellers artsrikt, men tilsynelatende uten noen store sjeldenheter.

Både enger og myr har vært slått, men er nå ute av drift. Slåttemyrene anses som pent utformete og varierte, men trues av gjengroing. Utviklingen anses ikke å ha kommet lenger enn at det gamle preget kan opprettholdes.

Årvika, Sørøya

Kommune Hasvik
UTM ED 387,347
Kilder Alm et al. 1994a

Lokaliteten ligger på den nordvestlige delen av Sørøya, sørøst i Markeila, og er i nordboreal vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon (Moen 1998a). All informasjon er hentet fra Alm et al. (1994a). Myra ligger i en 500 m bred, åpen og flatbunnet dal, hvor det meste arealet er myr og våtmark. Her finnes et stort areal duskull-myr midt i dalen, som ligger både i innmark og utmark. De nærmeste myrene er brukt som innmark/slåttemark for en liten gard. Den gamle innmarka er tydelig avgrenset av gjerder, og har et uvanlig stort innslag av myr og sumpete mark. Mesteparten av arealet er fattig, minerogen myr med et typisk utvalg av vanlige og vidt utbredte myrplanter.

Hele arealet er ute av drift. Alm et al. (1994a) beskriver eksisterende kulturminner slik: «På myra er det lagt opp en jordvoll parallellt med utmarksgjerdet. Her står det også en løe med fiskeutstyr. Rester av gamle hesjer står igjen på myrene, og levner ingen tvil om omfattende myrslått. Et av de fineste og mest instruktive eksemplene på myrslått på kysten».

Stuorrajeaggi i Kokelvdalen/ Goavkejohvaggi

Kommune Kvalsund
UTM MU 113,322
Kilder Alm & Vange 2013

Lokaliteten ligger innerst i Revsbotn ved Kokelv tettbebyggelse, og er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a). Området ble undersøkt i forbindelse med supplerende kartlegging av kulturlandskap i Finnmark (Alm & Vange 2013), og all informasjon er hentet derfra. Myra er en noenlunde rund, nokså flat myrvidde omtrentlig 3 km inne i Kokelvas dalføre, som kan føres til fattig til middelsrik fastmattemyr med rundstarr-utforming. Våt grasmyr dominert av rundstarr og/eller flaskestarr dekker opp mot 90 % av myra. Ellers kan man også finne kongsspir, gulstarr, gråstarr, slirestarr, mjøddurt, myrhatt, lappvier, grønnvier, bjønnskjegg (*Pedicularis sceptrum-carolinum*, *Carex flava*, *C. canescens*, *C. vaginata*, *Filipendula ulmaria*, *Comarum palustre*, *Salix lapponica*, *Salix phylicifolia*, *Trichophorum cespitosum*) og en del duskull (*Eriophorum angustifolium* ssp. *angustifolium*). Myra var tidligere myrslått for den nærliggende bygda Kokelv/ Goavkejohvaggi, og er forsøkt grøfta. Det er ingen tydelige spor etter bruksformen i dag (Alm & Vange 2013).

Sørkjosen, Rolvsøya

Kommune Måsøy
UTM FD 088,774
Kilder Alm et al. 1994a

Lokaliteten er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og ligger på sørsiden av Valfjorden, innenfor grensene til det foreslåtte verneområdet Stormyra-Stoppelfjorden (VP0000041). Området ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark (Alm et al. 1994a) og all informasjon er hentet derfra.

Sør for garden ligger det en slåttemyr i en forsenkning med mye torvmoser, men med såpass grasvekst at den likevel ble slått, da mest nordlandsstarr og myrhatt (*Carex aquatilis* og *Comarum palustre*). Området er i dag ute av drift.

Eidnes, Rolvsøya

Kommune Måsøy
UTM LU 930,828
Kilder Alm et al. 1994a

Lokaliteten er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og ligger nordøst på Rolvsøya. Området ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark (Alm et al. 1994a), og all informasjon er hentet derfra.

Lokaliteten består av vidstrakte, åpne enger, myr- og heiflater innenfor et østvendt, åpent nes med strandvoller. Inne på neset er det slåttemyrer med nordlandsstarr (*Carex aquatilis*) samt fukteng/slåttemyr av seterrapp-rødsvingel-utforming (Alm et al. 1994a). I tillegg finner man fattig, minerogen myr dominert av sølvvier og duskull (*Salix glauca*, *Eriophorum angustifolium*). Området blir av Alm et al. (1994a) ansett som et relativt artsrikt, sammenhengende kulturlandskap med bl.a. marinøkkel og sibirgrasløk (*Botrychium lunaria*, *Allium schoenoprasum* ssp. *sibiricum*), med myr som utvilsomt har vært slått.

Keila, Hjelmsøya

Kommune Måsøy
UTM LU 930,828
Kilder Alm et al. 1994c

Lokaliteten er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og ligger på nordsida av Hjelmsøya, like øst for Staurfjellet/Helmsøystauren. Området ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark (Alm et al. 1994c), og all informasjon er hentet derfra.

I bunnen av Keila og på flata innenfor Kirkeneset finner man noe slåttemyr av duskull-utforming (Alm et al. 1994c), som tidligere har vært forsøkt grøfta. I omgivelsene er det mest skrinne berg med lynghei og mose, og noen flekker med minerogen myr. Hele området er relativt artsrikt, og anses som et variert og verdifullt kulturlandskap som er ute av drift.

Sandneset, Hjelmsøya

Kommune Måsøy
UTM MU 197,867
Kilder Alm et al. 1994c

Lokaliteten er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og ligger på østsida av Hjelmsøya, mellom Russesand og Skjerdingbukta. Området ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark (Alm et al. 1994c), og all informasjon er hentet derfra.

Lokaliteten består av variert innmark med eng, dynehei og noe myr, i noe vekslende tilstand og utforming. Slåttemyr av stolpestarr-utforming er registrert på en flate midt inne på innmarka. I tillegg finnes noe områder med rikmyr. Garden er nedlagt, med brakke og til dels nokså forfalne enger. Det er også spor etter torvtekt.

Svartvika, Hjelmsøya

Kommune Måsøy
UTM MU 203,883
Kilder Alm et al. 1994c

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og består av garder med omkringliggende inn- og utmark i Svartvika på østsida av Hjelmsøya, ved foten av Svartviknæringen. Området ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap

i Finnmark (Alm et al. 1994c), og all informasjon er hentet derfra. Lokaliteten består av tre nærliggende dellokalteter, og separate beskrivelser av disse følger nedenfor.

Lok. 7.33 hos Alm et al. (1994c): Innmarka har frodige, urterike enger og noe slåttemyr. Større områder klassifiseres til fukteng/grasmyr med mye stolpestarr, duskull og kvann (*Carex nigra* var. *juncella*, *Eriophorum angustifolium*, *Angelica archangelica*), noe til nordlandsstarr-myr, og noe til duskull-myr. Siste slått var i 1965, hvorpå myrene ble delvis svidd i 1994, trolig med sikte på å holde stolpestarr og andre tuedannere i sjakk. Noen hesjer står fortsatt igjen på myrene. Deler av området er grøfta, og det er lagt opp noen torvvoller mot myra.

Lok. 7.34 hos Alm et al. (1994c): Innmarka består av ganske slake enger, hvorav en stor del er frodige og urterike, og deler er fuktige til myrlendte. Ei middels stor slåttemyr av duskull-utforming er registrert. Garden er ute av drift.

Lok. 7.35 hos Alm et al. (1994c): Ei større slåttemyr av nordlandsstarr-utforming er registrert ved lokaliteten. Garden er ute av drift, og de brakke engene viser tydelige tegn på forfall.

Svinvika, Hjelmsøya

Kommune Måsøy
UTM MU 194,840
Kilder Alm et al. 1994c

Lokaliteten er i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og ligger på østsida av Hjelmsøya, ca. 2 km nord for sørøstpynten. Området ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark (Alm et al. 1994c), og all informasjon er hentet derfra.

Ei større slåttemyr av bukkeblad-bjønnskjegg-nordlandsstarr-utforming, samt noe mindre areal med slåttemyr av duskull-fukteng/myr-utforming er registrert ved lokaliteten. Området anses som meget artsrikt, med mange kalkkrevende arter, som f.eks. marinøkkel, sibirgrasløk og svartstarr (*Botrychium lunaria*, *Allium schoenoprasum* ssp. *sibiricum*, *Carex atrata*). Garden er ute av drift. Siste slått var på 1960-tallet.

Skjåvika, Måsøya

Kommune Måsøy
UTM MU 285,840
Kilder Alm et al. 1994c

Lokaliteten ligger i nordboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998a), og ligger på østsida av Måsøya. Området ble undersøkt i forbindelse med botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark (Alm et al. 1994c) og all informasjon er hentet derfra.

Lokaliteten består av ganske vidstrakte, slake enger, som delvis er brutt opp av bergknauser, med innmark med eng og fukteng/myr av noe vekslende utforming. Større område med slåttemyr av nordlandsstarr-fukteng/myr-utforming er registrert ved lokaliteten. Alm et al. (1994c) bedømmer engene/myrene til å ha begrensa botanisk interesse, men kaller området et godt eksempel på utnyttning av fukteng og myr til slåtteland.

Bergebydalen Suoidneguolbba

Kommune Nesseby
UTM NT 717, 890
Kilder Alm & Vange 2013

Bergebydalen ligger nord for Nesseby/Unjárga på begge sider av Bergebyelva, og er i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjon (Moen 1998a). Det kvenske navnet Suoidneguolbba kan oversettes til «grasdalen», og har vært et intensivt utnyttet område med slåtter tett i tett for flere familier (Alm & Vange 2013). Store arealer er rikere våtmarks- og myrområder som tidligere ble slått. Én lokalitet for slåttemyr (BN00066442) er registrert, samt to av «andre viktige forekomster» (BN00091872 og BN00091869) som omfatter områder for skjæring av «sennagras».

Beskrivelser er hentet fra Alm & Vange (2013): «På begge sider av elva er det flate myr- og fuktsletter. (...) Vegetasjonen veksler med fuktighet og næringsinnhold. Den kan føres til: L1b Skog-/krattbevokst intermediær myr, krattutforming. L3 Intermediær mykmatte/løsbunnmyr. G12c Våt/fuktig, middels næringsrik eng av mjøddurt-utforming. I åpne, våte partier vokser sneller, både elvesnelle (*Equisetum fluviatile*), åkersnelle (*E. arvense*) og skogsnelle (*E. sylvaticum*), videre myrhatt (*Comarum palustre*), enghumleblom (*Geum rivale*) og stor myrfiol (*Viola epipsila*). Rikere partier har innslag av myrtevier (*Salix myrsinities*) og brunmoser, med urter som fjellpestrot (*Petasites frigidus*), fjelltistel (*Saussurea alpina*), sibirgressløk (*Allium schoenoprasum* ssp. *sibiricum*) og hestehov (*Tussilago farfara*), og spredt vasshøymol (*Rumex aquaticus*) i kanten. Store deler av myra og fuktenga er litt tørrere, og overgrodd med vier. Der det er relativt åpent, og langs elvebredden, er vegetasjonen frodig og høyvokst. (...) Andre partier har moserikt bunnsjikt og et skinnere feltsjikt. Her vokser store mengder stolpestarr (*Carex nigra* var. *juncea*), sammen med engsnelle (*Equisetum pratense*) og storveronika (*Veronica longifolia*). Også myrhatt (*Comarum palustre*), stor myrfiol (*Viola epipsila*), krypsoleie (*Ranunculus repens*), smårørkvein (*Calamagrostis neglecta*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*) finner plass under de tette vierkronene.».

De to lokalitetene registrert som «andre viktige forekomster» beskrives slik:

BN00091872: «Dette er antakelig (ut fra muntlige opplysninger) en plass for å skjære gress til komagene, på norsk gjerne kalt sennagress eller sennegress, på samisk gamassuoidni. (...) Sumpen er dominert av sennegress (*Carex vesicaria*) og trådsiv (*Juncus filiformis*). De fuktigste partiene har sennegress og nordlandsstarr (*C. aquatilis*). Noen fuktigere parti har myrhatt (*Comarum palustris*). Innenfor sumpvegetasjonen er det fuktig med lappvier (*Salix lapponum*) og sølvvier (*S. glauca*).»

BN00091869: «Fastmattemyr i overgang til hei. Vi fikk muntlig informasjon om at det tidligere ble skåret "gress" til komager på denne myra. Fattig myr dominert av rundstarr (*Carex rotundata*), frynsestarr (*C. paupercula*), snipestarr (*C. rariflora*), torvull (*Eriophorum vaginatum*) og duskull (*E. angustifolium*). Langs kanten av myra, der det er en liten kant opp til nivået på heia ovenfor, går det en smal stripe russegress (*Arctagrostis latifolia*). Her kommer også sølvbunke (*Deschampsia cespitosa* ssp. *cespitosa*) inn. Myrkanten har molte (*Rubus chamaemorus*), skogsnelle (*Equisetum sylvaticum*), fjellkrekling (*Empetrum nigrum* ssp. *hermaphroditum*), blokkebær (*Vaccinium uliginosum*), svelttull (*Trichophorum alpinum*), dvergbjørk (*Betula nana*) og mye myrull, både torvull (*Eriophorum vaginatum*) og duskull (*E. angustifolium*), og diverse torvmoser (*Sphagnum* spp.) i bunnsjiktet. Litt fuktigere partier har hvitlyng (*Andromeda polifolia*) og småtranebær (*Oxycoccus microcarpus*) i tillegg til de dominerende starr- og myrullartene. Vegetasjonen føres til K3 Fattig fastmattemyr, rundstarrutforming. Måtelig artsrik flora, men med en stor bestand av russegress».

Områdene er i dag under gjengroing, da spesielt myrområdene. De aller bløtteste partiene, f.eks. der hvor man skar sennegrass, har fortsatt god tilstand (Alm & Vange 2013).

NTNU Vitenskapsmuseet er en enhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

NTNU Vitenskapsmuseet skal utvikle og formidle kunnskap om natur og kultur, samt sikre, bevare og gjøre de vitenskapelige samlingene tilgjengelige for forskning, forvaltning og formidling.

Seksjon for naturhistorie driver forskning innenfor biogeografi, biosystematikk og økologi med vekt på bevaringsbiologi. Seksjonen påtar seg forsknings- og utredningsoppgaver innen miljøproblematikk for ulike offentlige myndigheter innen stat, fylker, fylkeskommuner, kommuner og fra private bedrifter. Dette kan være forskningsoppgaver innen våre fagfelt, konsekvensutredninger ved planlagte naturinngrep, for- og etterundersøkelser ved naturinngrep, fauna- og florakartlegging, biologisk overvåking og oppgaver innen biologisk mangfold.

ISBN 978-82-8322-076-6
ISSN 1894-0056

© NTNU Vitenskapsmuseet
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet